

Mehmet Emin YILMAZ

Macaristan'da Osmanlı Dervişleri

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (YTB)

MACARİSTAN'DA OSMANLI DervİŞLERİ

YTB Yayınları: 75
ISBN: 978-975-17-6209-2

Yazar
Mehmet Emin YILMAZ
mimaremin@gmail.com

Metin Editörü
Ümmühan Kevser KIPRAMAZ

Yayına Hazırlayan
Yeliz ÖZ

İngilizce Özet
M. Enes KONDO

Kapak ve Grafik Tasarım
Mehmet Emin YILMAZ

Baskı ve Cilt
Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 4. Cadde No:77 Bağcılar İstanbul
Matbaa Sertifika Numarası: 44903

Yayın Yeri ve Tarihi
Ankara, 2025

Baskı Miktarı
1.Baskı, 500 adet

© Tüm yayın hakları Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na aittir.
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından desteklenen bu yayındaki metin
ile ilgili sorumluluk yazara aittir.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Macaristan'da Osmanlı Dervişleri
Mehmet Emin YILMAZ
Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 4. Cadde No:77 Bağcılar İstanbul
1.Kültür Tarihi, 2. Sanat Tarihi, 3. İslam eserleri

YTB Yayınları
Oğuzlar Mah. Mevlana Bulvarı No: 145 P.K: 06520 Balgat - Ankara
Tel: 0(312) 218-40-00 Faks:0(312) 218-40-49
info@ytb.gov.tr kep adresi: ytb@hs01.kep.tr
Sertifika Numarası: 67797

Mehmet Emin YILMAZ

**MACARİSTAN'DA
OSMANLI DERVİŞLERİ**

Ankara - 2025

Gül tutan derviş (TSM H 2155 , v.38a)

در پی ختم نوشتن دعا سرک کو صبح کمر بست
کتاب خط کوردکن ایوب ایضاً ایضاً ایضاً
هر کس در سفر خیر باشد خفا و نه عجب نوع سفر
همیشه ادمک کار در خطا در خطا در خطا

Dirig itme müellifden du'âyı
Kitâbımda hatâ gördükde ey cân
Mürekkebdir beşer hayr ile şerden
Hemişe âdemin kârı hatâdır

Seversen ger Habîb-i Kibriyâ'yı
Ânı tashih idersen oldur ihsân
Hatâ olmaz aceb nev'-i beşerden
Hatâlardan berî zât Hudâ'dır

T a k d i m

*T*asavvuf; insanın şariat ile başlayan ve marifetle zirveye varan en kadim yolculuğudur. Bu yönüyle tasavvuf, dünyayı kavrayış şeklimize etki eden temel sistemlerden birisi olarak Türk-İslâm medeniyetinin kurucu unsurlarından birisidir. Ahmet Yesevî, Hacı Bektaş Veli, Yûnus Emre ve daha nice erenleri insanlığa armağan olarak yetiştiren bu sistem, Türk-İslâm medeniyetinin gittiği her yerde evvela gönül kapılarının açılmasını sağlamış ve Türk-İslâm rengini gönüllere nakşetmiştir.

Türkistan bozkırlarından Viyana kapılarına uzanan yolculuğumuzda sultanlara, ordulara ve millete rehber olmuştur tasavvuf. Macaristan bölgesi de Türk-İslâm medeniyetinin gönül işçileri olan Osmanlı dervişlerinin manevî rehberliğinde fethedilmiştir. Tekkelerde görevlendirdiği dervişler vesilesiyle bir irşad hareketi başlatan Osmanlı, Macaristan bölgesinde bugün farklı dinlere mensup insanların bile hürmet ettiği bir şahs-ı mânevînin oluşmasını da sağlamıştır.

Budin'de Toygun Paşa, Peçuy'da Ferhad Paşa ve Gazî Kasım Paşa tekkeleri gibi genellikle câmi, türbe, hamam vb. yapılarla birlikte bir külliyenin parçası olarak inşa edilen tekkeler, Macaristan'da Türk-İslâm medeniyetinin kurucu mekânlarına dönüşmüştür. Macaristan'daki seferlere katılan şeyhler, başta Sigetvar, Estergon ve Uyvar gibi yerler olmak üzere fetihten sonra halifelerini bırakarak yeni tekkeler kurmuş ve böylece bölgede Osmanlı iskânı gerçekleştirilmiştir. Osmanlıların Balkanlar'da kurduğu küçük tekkeler yoluyla yerleşimler kur-

masının Macaristan'daki en bilinen örneği ise Sigetvar'daki Halvetî Tekkesi olmuştur.

Sultan Süleyman Türbesi ve yanındaki tekke, tıpkı Budin'deki Gül Baba Türbesi gibi Müslümanların ve civarda yaşayan Hristiyanların ziyâret yeri hâline gelmiştir. İşte bu; Osmanlı'nın gittiği yerlere sadece siyasî ve askerî olarak değil esasen mânevî olarak tesir etme çabasının ve gücünün de önemli bir göstergesidir.

Osmanlı'nın Macaristan coğrafyasındaki mânevî tesir gücünün bir sembolü olarak addedilebilecek *Macaristan'da Osmanlı Dervişleri* adlı bu kıymetli çalışma ise Macaristan'daki Türk-İslâm mîrasını titizlikle incelerken öte yandan bölgede mukim bulunmuş Osmanlı dervişlerinin listesini kayıt altına alıyor. Bölgede tekkeler kurmuş, öğretilerini yaymış şeyh ve dervişlerle birlikte Macaristan sahasını etkisi altına almış Halvetî, Uşşâkî, Kadirî ve Bektaşî gibi büyük tarikatların silsilelerine dair bilgilerin de yer aldığı bu özel çalışma, Macaristan bölgesindeki Türk-İslâm varlığının zahirî ve batınî yönlerini inceleyerek meraklısının istifâdesine sunuyor. Eserin hazırlanmasında emeği geçenleri tebrik ediyor ve eserin târih ve kültür çalışmalarımızda yeni bir çığır olmasını temenni ediyorum.

Mehmet Nuri ERSOY

T.C. Kültür ve Turizm Bakanı

S u n u §

Osmanlı Devleti, hâkimiyeti altına aldığı topraklarda düzenin ve refahın sağlayıcısı olmasının yanı sıra Türk-İslâm medeniyetinin manevî iklimini de fethettiği topraklara taşımış ve hâkim olduğu toprakları inşâ ve ihyâ etme gayretinde olmuştur. Fetihten sonra inşâ edilen topraklara yeni bir ruh da kazandırılmıştır. Bu ruh ise Hoca Ahmet Yesevî'nin ağışundan Anadolu'ya taşınan ve oradan da Osmanlı'nın hüküm sürdüğü topraklara yayılan tasavvuf öğretisidir. Gittiği yerleri madden ve mânen fethederek yurt tutan Osmanlı; kılıç ile alınan toprakları, kalem ve gönül ile tutmuş ve bunun için de Anadolu erenlerini ön saflarda görevlendirmiştir.

Mohaç Muharebesi'nin ardından peyderpey Osmanlı himayesine giren Macaristan bölgesi de, fethinden sonra Osmanlı'nın Türk-İslâm iklimini taşıyarak inşâ ve ihyâ etme gayretinde olduğu coğrafyalar içinde bu açıdan hususi bir önem arz ediyor. Macaristan Krallığı'nın ardından Osmanlı gibi cihanşümûl bir imparatorluğun hâkimiyetine giren Macaristan coğrafyası, bir buçuk asırlık Türk-İslâm döneminde sürekli bir harp sahası olmuş ve özellikle sınır boyları Türkler ve Avusturyalılar arasında sıklıkla el değıştirmiştir. Buna rağmen, Macaristan'da bir buçuk asır süren Türk hükümlranlığında 1290 mimarî eser inşâ edilmiştir ve bunların içinde önemli bir yekûnu tutan tekkeler ise manevî gazâ karargâhları olarak işlev görmüş, inşânın ihyâ ile mezcilediği mekânlara dönüşmüştür. Devlet tarafından resmî olarak *ordu şeyhliği* ile vazifelendirilen Osmanlı dervişleri hem fiziki olarak Macaristan seferlerine katılmış hem de dua ve

zikirle orduya manevî kalkan olmuşlardır. Budin’de Gül Baba, Eğri’de Şemseddin Sivâsî, Estergon’da Ömer Fani Efendi, Göle’de Muslihuddin Efendi, Mohaç’ta Hindî Baba, Si- getvar’da Nûreddinzâde, Uyvar’da Estergonlu Ali Efendi, Varad’da Belgradlı Münîri Efendi, Yanık’ta Seyyid Abdülke- rim İştibî Efendi ve daha niceleri Osmanlı’nın Macaristan seferlerine katılarak Macaristan’ı tasavvuf iklimiyle şenlen- dirmişlerdir.

Macaristan’da Osmanlı döneminde kurulmuş tekkelerin dervişlerine, dervişlerin telif ve istinsah ettiği eserlere, böl- gedeki tarikat silsilelerine dair kıymetli bilgilerin yer aldığı *Macaristan’da Osmanlı Dervişleri* adlı bu özel çalışma; 16-17. yüzyıla ait seyahatnameler, vakfiyeler, vakıf hurufat defter- leri, tahrir defterleri ve tasavvuf tarihine dair pek çok farklı belge incelenerek hazırlanmıştır. Osmanlı Macaristan’nda- ki 274 dervişin isminin kayıt altına alındığı bu eserin, Ma- caristan’daki tekkeleri ve özellikle tüm Macaristan’daki der- vişleri konu alan ilk kitap olması hasebiyle de literatüre önemli bir katkı yapacağını umuyoruz. Bu değerli çalışmay- la, Türk-İslâm medeniyetinin tarihe nam salan izlerini sür- meye ve bu izleri geleceğe doğru attığımız adımlarımızda rehber edinmeye devam ediyoruz. Eserin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyor ve müstefidinin bol olma- sını temenni ediyorum.

Abdullah EREN

YTB Başkanı

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
BOA	Devlet Arşivleri Başkanlığı, Osmanlı Arşivi
d.	Doğum târihi
Ev.K.K.	Evkâf Kuyûd-ı Kadîme Arşivi
H.	Hicrî
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı
M.	Milâdî
No	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı
TT.d.	Tapu Tahrir Defteri
TTK	Türk Tarih Kurumu
v.	Vefat târihi
vd.	ve diğerleri
VGMA	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
YEK	Yazma Eserler Kurumu
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Giriş > 15

Osmanlı Macaristanı'nda Tasavvuf > 17

Osmanlı Macaristanı'nda Dervişler > 33

EK-1

Osmanlı Macaristanı'ndaki
Tekkelerin Listesi > 110

EK-2

Macaristan'da Telif / İstinsâh Edilen
Dinî ve Tasavvufî Eserler > 116

EK-3

Osmanlı Macaristanı'ndaki
Dervişlerin Listesi > 121

EK-4

Macaristan'da
Bazı Tarikat Silsileleri > 139

Ottoman Dervishes in Hungary (Abstract) > 143

Kaynakça > 155

GİRİŞ

2023'te yayınlanan *Gül Baba ve Osmanlı Macaristanı'nda Mânevî Mîras* isimli çalışmamızda, Osmanlı Macaristanı'ndaki tekkeler, türbeler, şehitlikler ve mezar taşlarını mimarî ve sanat yönünden inceleyip şehirlere göre bir envanter oluşturmuştuk. Elinizdeki kitapta da ilk kitapta yazdığımız tekkelerin şeyhlerini, bu tekkelerde yetişen dervişleri, tekkelere misafir olan gezgin sûfilere, tekkelerde kaleme alınan telif eserleri yazmaya çalıştık. Bu çalışmadaki amacımız; 16-17. asırlarda Türk hâkimiyetinde olan Osmanlı Macaristanı için tasavvuf târihi-ne dâir bir altlık oluşturmaktır. Bu çalışmanın ileride yapılacak başka araştırmalara faydalı olmasını umuyoruz.

Çalışmamızdaki ana kaynaklarımız, seyahatnâmeler, vakfiyeler, vakıf hurûfât defterleri ve tahrir defterleri ile tasavvuf târihine dâir *Sefîne-i Evliyâ*, *Silsiletü'l- Mukarrebîn* ve *Silsilenâme-i Sûfiyye* gibi temel eserlerdir. Adı geçen kaynaklarla birlikte; defterlerde *dede*, *baba*, *şeyh*, *sûfî* ve *derviş* gibi kişi isimleri/lakapları ile zâviye adı belirterek düşülen kayıtlar sayesinde Osmanlı Macaristanı'ndaki tekkelere mensup 274 dervişin ismi belirlenmiştir.

İslâm ahlâkını yaşayarak öğreten bu dervişlerin, kitapta tekrar andığımız İdris Baba'nın, Gül Baba'nın ve Estergon'da makâmı bulunan Sarı Saltuk Sultan'ın himmeti ve bereketi üzerimize olsun.

Macaristan'daki araştırmalarımızı dizi kitaplar hâlinde yayımlayan başta YTB Başkanı Sn. Abdullah Eren Bey olmak üzere, Başkan Yardımcısı Sn. Murat Kazancı Bey'e, Daire Başkanı Sn. Zülgaip Akkuş Bey'e ve kitabın her aşamasını titizlikle kontrol eden Sn. Yeliz Öz Hanım'a müteşekkirim.

Araştırmalarımnda her zaman yanımda olan sevgili eşim Burcu Hanım'a ve oğlum Ömer Fâruk'a manevî desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Osmanlı serhaddindeki ecdâd yâdigârlarını tedkik edip bu çalışmayı tamamlamayı nasip eden Cenâb-ı Allah'a şükrediyorum.

Mehmet Emin YILMAZ

Ankara, 2025

OSMANLI MACARİSTANI'NDA TASAVVUF

Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altına aldığı ülkeler arasında, Avrupa'nın en güçlü devletlerinden olan Macaristan Krallığı da vardı. Macaristan Krallığı'nın Mohaç Savaşı'nda târihe karışmasının ardından Kânûnî ve halefleri, 1683 yılına kadar ülkenin çok büyük bölümünü hâkimiyet altına aldılar. Osmanlı hâkimiyetinde kalan Macar Krallığı'nın toprakları *Osmanlı Macaristanı* olarak isimlendirilmekte olup günümüz sınırlarına göre Macaristan'ın tamamı ile Slovakya, Hırvatistan, Sırbistan ve Romanya'nın bir kısmını kapsamaktadır. Osmanlı hâkimiyetine giren Macaristan coğrafyası, 150-170 yıllık Türk döneminde sürekli harp hâlinde olan bir bölge olmuştur. Sınır boylarındaki kaleler ve palankalar defaatle Türklerle Avusturyalılar arasında el değiştiriyordu. Bu sebeple Osmanlı Macaristanı'nda Rumeli'ndeki gibi sistematik bir nüfus iskânı ve şenlendirme politikası güdülememiş; askerler, yönetici aileler ve tüccarlar dışında yerleşik bir Türk-İslâm nüfusu ve kalıcı bir Osmanlı kültürü oluşmamıştır. Buna rağmen, Macaristan'da bir buçuk asır süren Türk hâkimiyeti süresince 1290 mimarî eser inşa edilmişti. Bunların içinde en önemli yapı grubunu (bugünkü idârî sınırlar içinde) 473 adetle câmi, mescid, tekke ve türbelerin yer aldığı dinî yapılar oluştuyordu. Osmanlı Macaristanı'nda 127 tekkenin faal olduğunu tespit ettik. 17. asırda Macaristan'da câmi/mescid ile tekke bulunmayan kale ve palanka olmadığını söyleyebiliriz.

Bektaşî dervîşi

İstolni Belgrad'da Bektaşî Tekkesi
olarak kullanılmış şapel

Macaristan'daki tekkelerin yerleriyle ilgili genel olarak iki konumdan bahsedebiliriz. Birincisi, şehir merkezlerinde, yönetici beyler tarafından, Budin'de Toygun Paşa, Peçuy'da Ferhad Paşa ve Gazî Kasım Paşa tekkeleri gibi câmi, türbe, hamam vb. yapılarla birlikte bir külliye'nin parçası olarak inşa edilen tekkelerdir. İkinci konum olarak, şehrin dışında ve genellikle şehre hâkim bir tepe üzerinde yer alan tekkeler bulunmaktadır. Budin'deki Gül Baba Tekkesi ile Gürz İlyas Baba Tekkesi, kale'nin iki yanındaki tepe üzerindedir. Eğri'deki Baba Sultan Tekkesi ile Peçuy'daki Bektaşî Tekkesi de benzer şekilde yüksek tepelerde yer almaktadır. Sigetvar'daki Halvetî Tekkesi de Sultan Süleyman'ın kuşatma esnasında çadırının kurulduğu tepeye yaptırılmıştır.

Macaristan'da yeni inşa edilen tekkelerden başka, mevcut yapıların dönüştürüldüğü örnekler de görülmüştür. İstolni Belgrad'daki Bektaşî Tekkesi, Uyvar Halvetî Tekkesi ve Peçuy'daki Bektaşî Tekkesi kiliseden dönüştürülen câmilerde olduğu gibi mevcut binalardan çevrilerek tesis edilmiştir. Baç Kalesi yakınındaki Szentház Kilisesi Rıza Dede'ye, Peşte Kalesi'nin dışındaki Szent Kozma Kilisesi de Şeyh Hüseyin Dede'ye tahsis edilerek zâviyeye tahvil edilmişti. Peşte'de Tuna kenarındaki Yalı Tekkesi de eski bir kiliseydi. Estergon'daki Kızıl Elma Câmi, büyük kilisenin yalnızca bir bölümü dönüştürülerek kullanılmıştı. Yapının diğer mekânları Sarı Saltuk'un makam türbesi ile Uşşâkî Tekkesi olarak kullanılıyordu. Uyvar'daki büyük kilisenin odaları da Halveti Tekkesi'ne çevrilmişti.

Macaristan'da kurulan tekkelerin tesis edilmesinde önemli bir etken de *ordu şeyhliği* vazifesidir. Osmanlı ordusuyla birlikte Macaristan'daki seferlere davet edilip resmî görevle iştirak eden şeyhler, Sigetvar, Estergon ve Uyvar'da olduğu gibi fetih-ten sonra buralarda halifelerini vazifelendirerek yeni tekkeler

kurmuşlardı. Sigetvar Seferi'ne ordu şeyhi olarak katılan Nûreddinzâde'nin halifelerinden Bosnalı Ali Dede, fetihten sonra yaptırılan Halvetî Tekkesi'nin ilk şeyhi olmuştur. III. Mehmed'in Eğri Seferi'ne (1596) ordu şeyhi olarak altı Halvetî büyüğü dervişleriyle birlikte iştirak etmişti. Budin Seferi'ne Gül Baba ile kardeşi Sümbül Baba, Göle'nin fethine Muslihuddin Efendi, Mohaç Seferi'ne de Hindî Baba katılmışlardı. Bazen de sefere katılan şeyhler yeni fethedilen şehirde kurdukları tekkenin başına geçip orada hizmete devam etmişlerdir. Estergon'un ikinci fethinden sonra Şeyh Mahmud ile Uyvar'ın fethini müteakip Estergonlu Ali Efendi burada kurulan tekke de görevlendirilmiştir. Seferlere katılan sûfiler hem askerlere dua ve zikirlerle mânevî destek olmuşlar hem de Sigetvar'da şehit olan Şeyh Kâsım gibi bizzat savaşmışlardır. Seferlere katılan şeyhler yanlarında dervişleriyle birlikte bir grup hâlinde bulunmuşlar, ordudaki protokolde de ön sırada yer almışlardır. Sigetvar seferine katılan Şeyh Ömer Gülşeni'nin yanında yetmiş dervişinin bulunduğu bilinmektedir. Topçular Kâtibi Abdülkadir Efendi, Eğri Seferi'ne katılan sûfilerle ilgili şu bilgileri vermiştir: *"...ve meşâyihlerden Ayasofya-i Kebîr Vâizi olan sâhib-i takvâ Mehmed Efendi'yi, fukarâlarından bazılarının maan sefer-i hümayûna memûr etdüklerinde ve Şeyh Hızır Efendi'yi, fâzıl, kâmil, ehl-i tefsîr bazı dervişleri ile sefer-i hümayûna memûr edüp ve Süleymâniye Câmii'nde olan Vâ'iz Emîr Efendi'yi dahi sefere memûr etdüklerinde, mîrîden lâzım olan mühimmâtları görülüp, orduyu hümayûnda mezbûr azizler, asâkir-i İslâm çadırlarında Alem-i şerîf yanında, rûz-u şeb tevhîd ü ibâdât olurdu. Bazı ihyâ gecelerinde, otağ-ı hümayûn önünde cemiyet olup, tefsîr-i şerîf ve hadîs naklolunup, asâkir-i İslâm'ı gazâyâ tergîb ederlerdi. Badehü vakt-i sabâh namâzı ikâmet olunca, tevhîdler olurdu ve ulemâdan ve hutabâdan bazıları sefer-i hümayûna gönüllü azîmet etdiler."*

Budapeşte'de Gül Baba Heykeli

MACARİSTAN SEFERLERİNE KATILAN ŞEYHLER

<i>Budin</i>	Gül Baba, Sümbül Baba
<i>Eğri</i>	Şemseddin Sivâsî, Yayabaşızade Hızır İlyas Efendi, Hasan Yümnî Necmeddin Efendi, Ömer Fânî Efendi, Seyyid Abdülkerim İştibî Efendi (Emir Efendi), Şeyh İbrâhim Efendi
<i>Estergon</i>	Ömer Fânî Efendi, Şeyh Mahmud
<i>Göle</i>	Muslihuddin Efendi
<i>Mohaç</i>	Hindî Baba
<i>Sigetvar</i>	Nûreddinzâde, Şeyh Kâsım, Ömer Gülşenî, Bahri Dede
<i>Uyvar</i>	Estergonlu Ali Efendi, Mehmed Nazmî Efendi
<i>Varad</i>	Belgradlı Münîri Efendi
<i>Yanık</i>	Seyyid Abdülkerim İştibî Efendi (Emir Efendi)

Veziriazâm Ali Paşa'nın Üngürüs Seferi: "...ve Asitâne'den azizlerden Ömer Efendi vâ'iz ü nâsıh orduda cemî zâkirler ve dervişleri ile alaylarda ve her vakit sancağ-ı şerîfin yanında tevhid ve salavât-ı şerîf ederlerdi ve bölük halkının bazı ihtiyârlarından tayîn idi, her sabâh işrâkdan sonra Feth-i şerîf tilâvet ederlerdi ve gecelerde orduyî hümayûnda tevhîdler olurdu." Yanık Kalesi'nin fethi: "...ve salât-ı mağrib vakti oldukda, yeniçeri ocağı ve topçu ve cebeci fi'l-cümle meteris yerlerine azîmet ederlerdi; Vezîr-i azam hazretleri ile ma'an ordudan meşâyih-i azîz Emir Efendi ve dervîşân ve ulemâdan ve sancağ-ı şerîf ve alay bayrakları ve mîr-i mîrân ve sancak beyleri ve alaybeylerinden ve müteferrika ve zuamâlardan ve çavuşân ve tîmâr sipâhîleri ve mazûllerden herkes, Kala-i Yanık'da kollarına mübaşeret edüp ve hayr duâlar ile cân-u dilden çağlışırlardı."

Budapeşte'de Gül Baba Türbesi [1]
ve Gül Baba Tekkesi'nin [2]
gravürü (1686, Fontana)

Macaristan'da en çok tekke Budin'deydi. Burada tespit ettiğimiz on üç tekkeden üçü Debbaghâne Mahallesi'nde, yedisi ise büyük varoştaydı. Veli Bey Ilıcası ve Baruthâne Kalesi'nin arkasında *Baruthâne Kalesi Zâviyesi*, *Miftah Baba Tekkesi* ve *Veli Bey Tekkesi* yer alıyordu. Hemen üst tarafındaki tepenin yamacında Gül Baba adına yaptırılan *Gül Baba Tekkesi* bulunuyordu. *Memi Baba Tekkesi* de varoş surlarının dışında Horoz Kapısı ile Baruthâne arasındaydı. Büyük varoştaki *Toygun Paşa Câmii* ile Yeni Kapı yanındaki *Rüstem Paşa Câmii*'nin yanında yine bânîlerinin isimleriyle bilinen tekkeler mevcuttu. *Gâzi Gerz İlyas Tekkesi* de tıpkı Gül Baba Tekkesi gibi kaleye hâkim bir tepedeydi. Bu tepenin günümüzdeki ismi *Gellért* tepesi olup turistik bir noktadır. Debbaghâne Mahallesi'nde yer alan *Hindî Baba Tekkesi* ile *Muhtar Baba Tekkesi*'nin, Yeşil Direkli Ilıca'ya yakın bir yerde bulunduğu Ayverdi haritasında* işaretlenmiştir. *Bali Paşa Tekkesi*'nin ise kaledeki Bali Paşa Meydanı'nda yer alması muhtemeldir. Evliyâ Çelebi, Budin Kalesi'ne yeniçeri odalarının yanındaki zâviyenin *dârüşşifâ* olarak faaliyet gösterdiğini, buradaki hastaların yeniçeriler tarafından gözetildiğini bildirmektedir. *Hızır Baba Tekkesi*'nin kalenin batısında ova tarafındaki kabristanda bulunduğu eski gravürlerde görülmektedir. *Çakır Ağa Zâviyesi*'nin yeri bilinmemektedir.

* Bkz. Ayverdi 2000: 1/88-89

Peçuy'daki Bektaşî Tekkesi'nin kalıntıları

Budin'deki tekkeler içinde en bilineni Gül Baba Tekkesi'dir. Gül Baba Tekkesi, Gül Baba Türbesi ile Tuna arasındaki yamaçta yer alıyordu. Budin'de 12 yıl Beylerbeyliği yapan Sokollu Mustafa Paşa Vakfiyesi'nde tekkenin yeri, o günkü mülk sahipleri zikredilerek açık bir şekilde târiflenmiştir. Tekke, Yahyâ Paşazâde Mehmed Paşa tarafından, Gül Baba'nın anısına onun vefâtından (1541) 2 ile 7 yıl sonra yaptırılmıştır. Tekkenin kurucu şeyhi ve sonrasında vazife yapanlar hakkındaki bilgilerimiz çok sınırlıdır. Evliyâ Çelebi'ye göre Gül Baba Tekkesi, Macaristan'daki tekkeler içinde en büyüğüdür. Günümüze ulaşmayan Gül Baba Tekkesi'nde, zikirlerin yapıldığı bir büyük meydanevi, bir yazlık ve bir kışlık mekân, odalar, büyük bir imaret (aşevi) ve derviş hücreleri bulunmaktaydı. Tekkenin ve türbenin etrafında bir de hazîre vardı. 1588'de tekkede şeyh olan Hacı Dede'nin yerine Tireli Mehmed Dede'nin tayin olmuştur.

Macaristan'da tarikat çeşitliliğinin en yoğun olduğu yer Peçuy'dur. Halvetî, Uşşâkî, Kadiri ve Bektaşî tekkelerinin yanı sıra Macaristan'daki tek Mevlevî dergâhı da buradadır. Peçuy'da şehrin kuzeyinde, surların dışında, günümüzdeki adı *Tettye* (tekkeden gelen) olan hâkim bir tepede *Bektaşî Tekkesi* kalıntıları bulunmaktadır. Osmanlı döneminde tekke olarak kullanılan bu binâ, 1505-1525 seneleri arasında Peçuy Piskoposu olan György Szathmary'nin İtalyan bir ustaya inşâ ettirdiği bir saraydı. Duvar kalıntıları günümüzde park içerisinde açık hava müzesi olarak sergilenmektedir. Peçuylu sûfilerden en bilineni, türbesi günümüze ulaşan Bektaşî dervişi İdris Baba'dır. Kendisi de Peçuylu olan târih yazarı İbrâhim Efendi, *Târih-i Peçevi*'de İdris Baba ile görüşmesini yazmıştır. Bölgede idârecilik yapan beylerden Ferhad Paşa ve Kasım Paşa; inşâ ettirdikleri câmi ve hamamların yanına tekke de yaptırarak birer külliye

oluşturmuşlardı. Bu tekkeler 1686'dan sonra yok olmuştur. Evliyâ Çelebi, Ferhad Paşa Tekkesi'nin Halvetî Tekkesi olduğunu bildirmektedir. Peçuy'daki Kadîrî ve Uşşâkî tekkelerinin yerini bilmiyoruz. Yakovalı Hasan Paşa'nın bânîsi olduğu mevlevîhâne ise şehir surlarının dışında Sigetvar kapısı yakınında Hastane Meydanı'nda yer almaktadır. Tekkeden günümüze yalnızca semâhâne olarak kullanılan câmisi kalmıştır. Macaristan'da Osmanlı döneminden kalan câmiler arasında günümüze kadar özgün hâliyle kalabilen tek eserdir. U şeklindeki tekkenin odalarının bulunduğu bölüm 1686'dan sonra yıktırılmıştır. Uşşâkî şeyhlerinden Mustafa Peçevî, onun oğlu Mevlî dedelerinden Peçevîzâde Ârifî Ahmed Efendi, Mahmud Dede, Hafızî Dede ve Halil Dede Peçuy'da bilinen meşâyıhtandır. Evliyâ Çelebi'nin “*şehrin yaşlı ve genç tüm halkı abdâl-meşrep Farsça bilen adamlardır*” diyerek anlattığı Peçuy'da, mevlevîhânenin tesiriyle *Mesnevî-i Şerif*, Hafız'ın *Divan*'ı, Sadî'nin *Gülîstan ve Bostan*'ı, Ömer Hayyam ile Nizami'nin *Divan*'ları en çok okunan eserlerdendi.

Macaristan'daki meşhur tekkelerden biri de Sigetvar'daki Sultan Süleyman Makam Türbesi'nin yanında yer alan Halvetî Tekkesi'ydi. Osmanlıların Rumeli'ne yerleşmeye başladıkları dönemde kurulan zâviyeler, zaman içinde yerleşim hâline gelip şehirlerin kurulmasına öncülük etmişlerdi. Sistemli bir şekilde kurulan bu zâviyeler sayesinde yeni yerleşimler meydana geliyordu. Bu durumun Macaristan'daki en bilinen örneği Sigetvar'daki Halvetî Tekkesi'dir. Sigetvar seferi sırasında vefat eden Kânûnî'nin anısına Sokollu Mehmed Paşa tarafından yaptırılan bu tekkede; câmî, türbe, derviş odaları, kütüphâne, buzhâne, sebil ve koğuşlar yer alıyordu. Bu yapıların etrafına ahşap duvar örülüp su hendeği açılarak palanka haline getirilmişti. *Türbe Palankası* veya *Türbe Kalesi* olarak anılmaya başla-

Peçuy Mevlevîhânesi'nin semâhânesi Yakovalı Hasan Paşa Câmii

Mevlevî dervîşi
(Recueil de costumes turcs et de
fleurs'ten)

nan tekkenin ilk şeyhi; Sigetvar seferi sırasında ordu şeyhi olan Nureddinzâde Muslihuddin Efendi'nin dervîşlerinden Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey Tekkesi'nin şeyhi Mevlânâ Şeyh Ali (Ali Dede)'dir. Ali Dede'den sonra Ali Harîmî ve İbrâhim Dede şeyhlik yapan sûfîlerdir. Sultan Süleyman Türbesi ve yanındaki tekke, tıpkı Budin'deki Gül Baba Türbesi gibi Müslümanların ve civarda yaşayan Hristiyanların ziyâret yeri hâline gelmişti. Türbe Palankası'na gelen Hristiyanlar için türbede iki nefer Hristiyan kılavuz görevli bulunuyordu. Bu tekke Macaristan'a gelen ordu için de bir durak noktasıydı. Askerler evvela bu türbeye uğrar, Kosova'daki Murat Hüdavendigar'ın makam türbesinde olduğu gibi burada da zafer duaları ve mü-nacât yapıldıktan sonra yollarına devam ederlerdi. Son olarak Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, II. Viyana muhasarasına giderken Sultan Süleyman türbesini ziyaret etmiştir. Kânûnî Türbesi ve tekke 1690'da yıktırılmış ve zaman içinde yeri unutulmuştu. Sultan Süleyman'ın unutulmuş türbesini tespit etmek amacıyla 2012 yılında, TİKA tarafından Türk-Macar ortaklığıyla arkeolojik çalışma başlatılmış ve türbe palankasının yeri tespit edilmiştir.

Macaristan'da Budin, Peçuy ve Sigetvar dışındaki diğer şehirlerdeki tekkelerle ilgili bilgilerimiz kısıtlıdır. Macarların eski payitahtı olan İstolni Belgrad'da Evliyâ Çelebi'nin bildirdiği on tekkeden üçünün sadece bânilerinin isimlerini (Gâzî Süleyman Paşa, Hacı Paşa ve Karakaş Paşa) biliyoruz. Bu on tekkenin hangi tarikata ait oldukları, buralarda yetişen dervîşler ve bu dervîşlerin hâl tercümeleri hakkında bilgi sahibi değiliz. On tekkenin olduğu İstolni Belgrad'da; *Silsiletü'l-Mukarrebîn*'de kayıtlı Halvetî-Sinânî'den Pervâne Dede ile onun dervîşi Muhammed Dede ve kale defterinde adı geçen Baba Bedir'den başka sûfî ismi tespit edemedik.

Estergon'da Halvetî Ali Efendi Tekkesi, Kızılelma Câmîi'ndeki Uşşâkî Tekkesi ve Öziceli Hacı İbrahim Tekkesi bulunuyordu. 1663'te Uyvar'ın fethinden sonra Estergonlu Halvetî Şeyhi Ali Efendi, buradan Uyvar'a gidip orada kurulan tekkenin başına geçmiştir. Öziceli Tekkesi ise muhtemelen günümüze ulaşan câminin yanında idi. Estergon Kalesi'nin 1605'te ikinci kez Osmanlı hâkimiyetine girişini divânına konu edinen Ömer Deryâ Bey, Estergon gazîlerini "... Her birinin evleri tekye idi / Virdi idi hem namaz-u niyaz idi / Fî sebîlillâh gazâ idi işleri / Şâh-ı Merdân Ali'dir başları..." diyerek methetmektedir. Ömer Deryâ Bey'in bu tasviri, Bektaşîliğin yeniçeriler arasındaki tesirini göstermektedir.

Din ve inanç farkı gözetmeden âyende ve revendeye (gelip gidenlere) yabancılara, yolculara ve hastalara hizmet veren tekeler pek çok seyyahın da uğrak yeri olmuştur. Osmanlı Macaristanı'nın idâri merkezi olan Budin'e gelen seyyahlar tekkelere de uğramışlar ve bazı bilgileri not etmişlerdir.

Macaristan'daki tekkeleri ziyâret eden en önemli seyyah hiç şüphesiz Evliyâ Çelebi'dir. Kendisi de bir Gülşenî dervîşi olan seyyah, gittiği şehirlerdeki türbeleri ve tekkeleri de ziyâret etmiş, bazılarıyla ilgili çok detaylı bilgiler vermiş bazılarının ise sadece ismini bildirmiştir. Budin'de Gerz İlyas Baba ve Gül Baba'yı ziyâret ettikten sonra türbe kapılarına yazdığı beyitleri de seyahatnâmesine dahil eden Evliyâ Çelebi; Hatvan'daki Hasan Baba ile Velim Baba türbesinin yerini ayrıntılı olarak tarif etmiş, Valkovar'daki Hindî Baba Tekkesi'nde gördüğü rüyayı ayrıntılarıyla sehayatnâmesine almıştır. Peşteli Lâmekânî Hüseyin Efendi'nin sohbetlerine de iştirak etmiştir. Budin'deki Miftah Baba'nın menâkıbını, Sarı Saltuk'un Estergon'daki makamında yer alan sandukasını ve Eğri seferine katılan Şimentor-nalı Yetmiş Kuruş Dede'nin hikâyesini de onun sayesinde öğre-

Mevlevî dervîşi (1720, *Le Sérail et divers personnages turcs*'ten)

Gül Baba Türbesi (1667, Ottendorf)

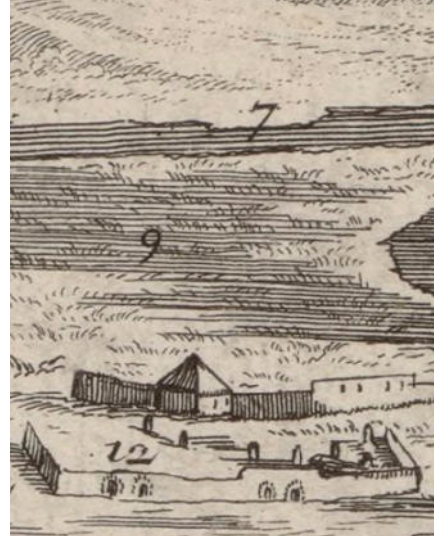
niyoruz. Gırnjgal'daki şehitlerden Deli Hüsrev ve Deli Mehmed'in menâkıbını cenkte hazır olup gören ihtiyarlardan aktaran seyyah, Pahşa'daki şehitlikte *Erkoç Baba* ve *Gâzi Behram Baba* kardeşlerin dilden dile aktarılan hikâyesini de not etmiştir. Peçuy Mevlevîhânesi'ni de kendine has üslûbuyla ayrıntı vererek kaleme almıştır.

1591'de elçilik heyetiyle birlikte Budin'e gelen Baron W. Wratislaw, Budin'i gezerken bir tekkeye gittiğini, burada on kadar dervişin ortadaki şeyhi ele vererek çevrelediklerini ve başlarını sağa sola

çevirerek ve *Allah Hû* diyerek döndüklerini kaydetmiştir. Wratislaw'ın bahsettiği bu zikir muhtemelen bir Halveti ayiniydi. Budin'in kaybedildiği yıllarda şehre gelen Giovanni Paolo Zenarolla, buradaki tekkelerle ilgili kısa bilgiler vermiştir. Hıdır Baba Tekkesi'nin taştan yapıldığını ve 15 Bektaşî dervişin bulunduğunu, tüm insanlara yardım edilen Miftah (Mikdar) Baba Tekkesi'nde 20 dervişin kaldığını, kim gelirse gelsin herkese ikramda bulunulan Gül Baba Tekkesi'nde ise 60 dervişin bulunduğunu bildirir. Gül Baba Tekkesi'ndeki şeyhin ismini vermeden çok zengin ve yaşlı bir kişi olduğunu yazmıştır. Peşte'ye de geçen Zenarolla, Tuna kenarındaki Yalı Tekkesi'nde 12 dervişin kaldığını zikreder. Bu tekkenin Hristiyan binâsı olduğunu da belirtmiştir. 1670'te Gül Baba Tekkesi'ni ziyaret eden Edward Brown, tekkede şeyhin kendilerine kavun ve meyve ikram ettiğini, karşılığında da birkaç parça gümüş verdiklerini yazar.

Gül Baba Tekkesi'nin ziyaretçileri arasında 16. asrın dîvan şâiri ve *Surnâme-i Hümayûn*'un müellifi Bosnalı İntizâmî (d.1540 v.1612) de bulunmaktadır. Şâirin, Budin'de Sokollu Mustafa Paşa'nın kitâbet vazîfesinde iken 1568-69'da kaleme aldığı *Bu-*

din Şehrengizi'nde, Budin Kalesi, mesire yerleri, ılıcaları ve Mustafa Paşa Câmii ile birlikte Gül Baba Tekkesi'ni de tasvir eden bölüm bulunmaktadır. Tekkenin mimârî özellikleri hakkında en eski kaynak olan bu şehrengize göre Gül Baba Tekkesi bir âsitânedir. Şâir, hiçbir vakitte misâfirlerin eksik olmayıp, büyük küçük herkesin edeple ziyaret ettiği ve sefere giden gâzîlerin kurban kesip Gül Baba'nın ruhundan imdad istediklerini belirtir. Ayrıca her taraftan adak kurbanlarının burada kesildiğini, zengin yoksul farkı olmadan gelen her konuğa hemen eksiksiz yemek verildiği, ne kadar çok misâfir olursa olsun sabah akşam yemeklerin bol olduğu imâretin bulunduğu bahsetmektedir. Ganimetlerden tekkeye hisse geldiğini, Sokollu Mustafa Paşa'nın buraya hayli ihsanda bulunup *yükler ile flori* harcadığını, zâviyenin etrâfını kale gibi duvarla çevirdiğini, mescid ve mektep yaptırdığını ve pek çok mevrâ ve emlağını vakfettiğini zikreden İntizâmî, tekkenin kendine has özelliklerinin olduğunu bildirir. Tekkedeki dervişlerden de bahseden şâir, elinde *serdeste*, baldırı çıplak, sinesi ve kolu dağlanmış olup hepsinin huşû ve salâvat ehli olduklarını, her dâim tekkenin hizmetinde olduklarını belirtmiştir. Yine 16. asırda Nakşibendî şeyhi Hâce Ahmed Sâdık Taşkendi'nin müntesibi olan Kefevî Hüseyin Efendi (vefâtı H.1010/M1601), Tireli Mehmed Dede'nin şeyh olduğu dönemde (1588'den sonra) Gül Baba Tekkesi'ni ziyaret etmiştir. Kefevî Hüseyin Efendi, Osmanlı toplumunda yaygın bir şekilde görülen, bir kitaba bakarak *tefe'ül etme* konusunda çeşitli meclislerde mushaf-ı şerif, Mesnevî-i Ma'nevî, Hâfız-ı Şîrâzî ve Abdurrahman-ı Câmî'nin divanları ile bazı kitaplarında çıkan ve duruma uygun düşen ifade ve hikâyeleri toplayarak *raznâme* isimli Türkçe eserini kaleme almıştır. Müellif, Gül Baba Tekkesi'ni ziyaretinde de te-

İstolni Belgrad gravüründe 12 numarayla işaretlenen Gazi Süleyman Paşa Türbesi ve Tekke (Nicolas de Fer, 1687)

fe'ül ederek Abdurrahman-ı Câmî'nin divanından çıkan beyti nakletmiştir.

Kiliseye dönüştürüldükten sonra, Sultan Abdülaziz'in Avrupa seyahati esnasında tekrar eski işlevine kavuşan Gül Baba Türbesi'nin sadece Osmanlı coğrafyasından değil, Hindistan ve Türkistan'tan da ziyaretçileri olduğu bilinmektedir. 1840'ta Kadiri tarikinden Şeyh Ahmed, 1850'de Konya sakinlerinden Mevlevî İbrahim Hakkı Dede Efendi, 1860'ta Mekke ahalisinden Hacı Mehmed ile Hacı İmam, 1861'de Bağdad ahalisinden Şeyh Ahmed, Hasan Safî, Derviş Davud ve Veli ile İmam Musa'nın Türbedarı Seyyid Ebu Bekir, 1908'de de Rıfaiyye Tarikatı Şeyhi Yenipazarlı Ali Haydar Efendi'nin Gül Baba ziyaretleri kayıtlıdır. İstanbul'dan Rusçuk, Belgrad, Vidin ve Peşte'ye gönderilen bir yazıda, Hindistanlı Kadiri Şeyhi Seyyid Hacı Abdürrezzak Efendi'nin Gül Baba Türbesi'ni ziyaret edeceği, kendisine gereken hürmetin gösterilmesi gerektiği bildirilmiştir. Bilhassa 19. yüzyılın ortalarında, Gül Baba ziyâreti için Osmanlı Devleti'ne resmî müracaatın artması sebebiyle, Tuna yoluyla Belgrad'a gidip oradan Peşte'ye ulaşan seyyahlar için verilen harcırahın kesilmesine dair Maliye Nezâreti'nin tezkiresi bulunmaktadır.

Gül Baba'nın ziyaretçileri arasına Özbekler Tekkesi Şeyhi Süleyman Buharî de bulunmaktadır. 16. yüzyılda Budin'den İstanbul'a götürülen ve o zamandan beri Topkapı Sarayı'nda muhafaza edilen 35 cilt el yazması (korvina), 1877 yılı Nisan ayında Sultan II. Abdülhamid tarafından Macaristan'a hediye edilmiştir. Bu kıymetli el yazmaları, Özbekler Tekkesi Şeyhi Süleyman Buharî riyasetindeki on beş kişilik bir heyet tarafından Budapeşte'ye götürülmüş; giden heyet Gül Baba Türbesi'ni de ziyaret etmiştir.

Bektaşî dervîşi (1720, *Le Sérail et divers personnages turcs*'ten)

Gül Baba Tekkesi gibi Peçuy Mevlevihânesi ve Sigetvar'daki Kanûnî Türbesi ile Halvetî Tekkesi de Macaristan'daki önemli durak noktaları olmuştur. Nakşibendi dervîşi, seyyah ve derlemeci Mîrek Muhammed Taşkendî; Taşkent, Semerkand, Şiraz, İstanbul ve Rumelinde bulunmuş 1613'te Sigetvar'a gelmiş ve bir süre Halvetî Tekkesi'nde misâfir olmuştur. Burada Peçuylu Recâî Efendi ile görüşüp Türbe Şeyhi Ali Harimî'nin sohbetlerinde bulunan Mîrek, *Şehrî ve Güli* isimli eserini Sigetvar'da tamamlamıştır.

Macaristan'da özellikle Budin, Sigetvar ve Peçuy'daki tekkelerde tespit edebildiğimiz 35'ten fazla tasavvufî eser telif veya istinsah edilmiştir (Bkz. Ekler). Peçuy'da Müftüzâde Abdülkerim Şeyh Sâlih; İbni Arabî, Mollâ Gürânî, Şemseddin Sivâsî gibi sûfîlerin 12 eserini istinsah etmiştir. Peçevî Mustafa Efendi ile oğlu Ârifî Ahmed Dede de müellifler arasındadır. Peçevî Mustafa Efendi'nin *Şerh-i İlâhî-i Atvâr-ı Seb'a* isimli Farsça bir risâlesi vardır.

Sigetvar'da Türbe Şeyhi Ali Dede ve Türbe Şeyhi Ali Harimî'nin oğlu İbrâhîm Dede ile onun oğlu Mustafa Efendi'nin 13 eserini biliyoruz. Sigetvar'daki Halvetî Tekkesi'nin 1587 târîhli hurufat kaydından tekkenin bünyesinde bir kütüphâne bulunduğunu anlıyoruz. Bu kayda göre beş akçe yevmiye ile *hâfız-ı kütüb* (kitapları koruyan, muhafaza eden kimse) vazifesiyle Mehmed Halife görevlendirilmiştir.

Sigetvar'daki türbe şeyhlerinin eserlerinden başka kaleme alınan bir başka tasavvufî eser de *Mecmu'ahu'l-Hakayık*'tır. Sigetvar Emiri Mehmed Bey'in nefis terbiyesi ve seyr-i sülûk gibi konuları ele aldığı eseri 988/1580-81 târîhlidir. Hafız Muhammed Belhî'nin müstensih olduğu yazma nüsha, TTK Kütüphânesi yazmalar bölümündedir (Y000452, Y/0409-1). Bu eserden 60 yıl sonra Ârifî

Gülşenî dervîşi (1720, *Le Sérail et divers personnages turcs*'ten)

Ahmed Dede'nin kaleme aldığı bir risâlesinde de Sigetvar Emiri Mehmed Bey'in isteğiyle yazıldığı bilgisi bulunmaktadır.

Macaristan'daki tekkeler, bu tekkelerde yetişen dervişler ve bunların biyografileri, eserleri, Türk-İslâm kültürüne ve tasavvuf konusuna katkıları, bu tekkelerin etrafındaki yaşam vb. konularda şimdiki bilgilerimiz maalesef bazı tekkelerin, dervişlerin isimlerinin bilmekten öteye geçmemektedir. Gül Baba Tekkesi, Sigetvar Halvetî Tekkesi ve Peçuy Mevlevîhânesi dışındaki tekkelerle ilgili şimdiki bilgilerimiz yok denecek kadar azdır. Ulaşabildiğimiz bilgiler de parça parça olduğundan Macaristan için bütün bir tekkeler tarihi yazmak en azından şu an için mümkün değildir. Örneğin, Budin'de tespit ettiğimiz on üç tekkenin dördünün Bektaşî tekkesi olduğunu biliyoruz. Diğer tekkelerin tarikatları hakkında bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Halvetî-Şemsî Ahmed Budinî, Halvetî-Cemâli Bekir Efendi ve Halvetî-Uşşâki Abdurrahman Aksarayî'nin Budin'de vazifeli oldukları târîhî belgelerle sabittir. Bu sûfiler Budin'deki hangi tekkelerde görev aldılar sorusuna henüz cevap veremiyoruz. Sûfiler ve tekkelerle ilgili bilinmezlik tüm Macaristan için geçerlidir.

Osmanlı Macaristanı'ndaki 127 tekkenin 102'sinin adı, bânisi ve tarikatı hakkında kesin bilgiler mevcut değildir. Bilinenler arasında; 14 Halvetî, 9 Bektaşî, 1'er Kadirî ve Mevlevî Tekkesi bulunmaktadır. Macaristan'daki tekkelere mensup sûfiler, seferlere katılan şeyhler ve buraları ziyâret eden dervişlere ait 274 isim tespit ettik. Ancak sûfî rakamları için de tekkelerdeki gibi bir belirsizlik söz konusudur. 274 sûfiden 168'inin tarikatı bilinmemektedir. 67 Halvetî, 16 Bektaşî, 7 Mevlevî, 4 Nakşibendî, 3 Gülşenî, 2 Kadirî, 2 Rıfâî, 1'er Melâmî ve Yesevî dervişinin ismi tespit edilmiştir (Bkz. Ekler). İleride yeni tespit edilecek vesikalarla daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabileceğini ümit ediyoruz.

**OSMANLI MACARİSTANI'NDA
TARİKAT / TEKKE / SÛFÎ CETVELİ**

NO	TARİKAT / KOLU	TEKKE (Toplam 127)	SÛFÎ (Toplam 274)
1	<i>Bilinmeyen</i>	102	168
2	Bayramî	-	3
3	Bektaşî	9	16
4	Gülşenî	-	3
5	Halvetî	6	26
	Halvetî Cemâli	1	21
	Halvetî Celvetî	1	1
	Halvetî Sinânî	3	5
	Halvetî Sümbülî	1	2
	Halvetî Şemsî	-	4
	Halvetî Uşşâkî	2	4
	Halvetî Üveysî	-	4
6	Kadirî	1	2
7	Melâmî	-	1
8	Mevlevî	1	7
9	Nakşibendî	-	4
10	Rıfâî	-	2
11	Yesevî	-	1

OSMANLI MACARİSTANI'NDA DERVİŞLER

Abdurrahman (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹ 1578 târîhli tahrir defterinde de aynı mahallede yine ismi geçmektedir.²

Abdurrahman Aksarayî Budinî (Budin)

Silsilenâme-i Sûfiyye'de; Halvetî Uşşâkî'den Şeyh Hüsâmeddin Hasan Uşşâkî'nin halifesi Abdurrahman Aksarayı Budinî'nin ismi kayıtlıdır.³ Budin'de beş yıl hizmetinde bulunan dervişlerinden Peçevî Mustafa Efendi'yi 1645'te Uşşâkî hilâfetiyle Peçuy'a göndermiştir.⁴

Abdurrahman Alaaddin (Budin)

Budin'de Çakır Ağa Zâviyesi'ne ait 1591 târîhli hurûfât kaydında, tekkenin mescidinde görevli Seyyid Niyâzî'nin yerine Abdurrahman Alaaddin'in vazifelendirildiği yazılıdır.⁵

Abdurrahman Efendi (Budin)

1630 senesine ait kale defterinde Budin'de Câmî-i Kebir'deki görevlilerin arasında Şeyh Abdurrahman Efendi'nin ismi kayıtlıdır.⁶

Abdurrezzak Efendi (Budin)

1908 târîhli arşiv belgesinde, Hindistanlı Kadirî Şeyhi Seyyid Hacı Abdurrezzak Efendi'nin Gül Baba Türbesi'ni ziyâret edeceği yazılıdır.⁷

Uşşâkî Tâc
(*Mecmu'atü'z-Zara'if ten*)

1. Káldy-Nagy 2008: 249

2. Halasi-Kun 1964: 27

3. Usta 2006: vr.12b, 24b

4. Şeyhî Mehmed Efendi 3: 2217-2218

5. VGMA 1197/79 (26 Safer 1000 - 13 Aralık 1591)

6. Hegyi 2007: 479

7. Yılmaz 2023: 74

Halvetî, Şemsi-Sivâsi Tâcı
(Mecmu'atü'z-Zara'iften)

Abdûlbâkî Efendi (Peçuy)

Peçuy'da Halvetî-Uşşâkî şeyhidir. Dervişleri arasında Peçevî Mustafa Efendi (1610-1699) bulunmaktadır.⁸

Abdülkerim İştibî Efendi (Eğri)

1596'daki Eğri Seferi'nde Sultan III. Mehmed ile birlikte ordu şeyhi olarak bulunan altı Halvetî büyüğünden biri de Sokullu Mehmed Paşa Tekkesi şeyhi Seyyid Abdülkerim İştibî Efendi'dir.⁹

Ahmed (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da İbrâhim mahallesinin sakinleri arasında *sufî* Ahmed'in ismi kayıtlıdır.¹⁰

Ahmed Baba (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmi-i Şerîfi mahallesinde Ahmed Baba'nın ismi kaydedilmiştir.¹¹

Ahmed Budinî (Budin)

Silsilenâme-i Sûfiyye'de; Halvetî-Şemsi'den Abdülehad Nûri'nin halifesi Ahmed Budinî'nin (1065/1654-55) ismi kayıtlıdır.¹²

Ahmed Dede (Tımışvar)

Tımışvar'daki Topçu Baba Zâviyesi'nde 1125/1713'te zâviyedar Selim Dede¹³ vefât ettikten sonra vazifesinin Ahmed Dede'ye verildiğine dair kayıt bulunmaktadır.¹⁴

Ahmed Dede Efendi (Peçuy)

Bkz. Ârifî Ahmed Dede (Peçuy)

Ahmed Halife (Sigetvar)

1618 tarihli defterde, Sigetvar'da türbe palankasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında; Ahmed halifenin 9 akçe yevmiye ile *türbedâr* olarak görevlendirildiği kaydedilmiştir.¹⁵

Ahmed Şemsi (Eğri)

Bkz. Şemseddin Sivâsi

8. Şeyhî Mehmed Efendi 3: 2217-2218

9. Bölükbaşı 2015: 25

10. McGowan 1983: 267

11. Halasi-Kun 1964: 4

12. Usta 2006: vr.12b, 24b

13. Evliyâlar Ansiklopedisi 12/110

14. BOA C.EV. 513/25924

15. Velics ve Kammerer 1886: 1/408

Alagöz Baba (Sombor)

Tahrir defterinde Sombor'da Kale mahallesinde Alagöz Baba'nın ismi kaydedilmiştir.¹⁶

Ali (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁷

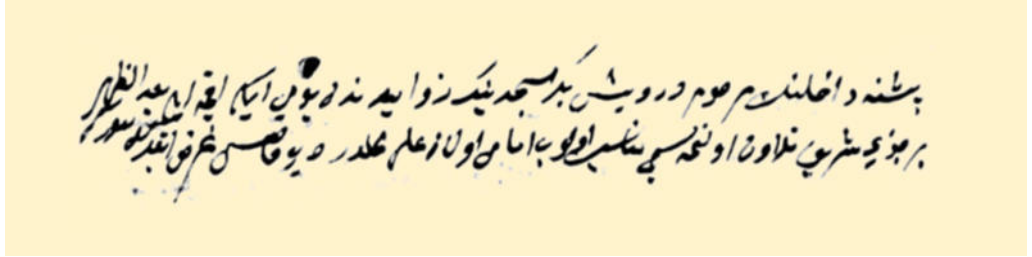
Ali (Baç)

1578 târîhli tahrir defterinde Baç'ta; Eski Mahkeme mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁸

Ali (Peşte)

VGMA'da 1197 numaralı Rumeli Mahlût Defteri'nin 12. sayfasında 1591 târîhli hurûfat kaydı bulunan Derviş Bey Zâviyesi'nde imam olarak *Ali* isimli görevlinin adı kayıtlıdır.

"Peşte dâhilinde merhûm Derviş Bey Mescidi'nin zâviyesinde yevmi iki akça ile bad-el zuhr bir cüz-i şerif tilâvet olunması münasip olub imamı olan Ali mahaldır deyu kadısı arz ettikde tescil ve temhir"
VGMA 1197/12 - 3 Zilkâde 999
(23 Ağustos 1591)

Ali Baba (Göle)

Göle'nin 1567 târîhli tahrir defterinde, Kurd Bey Mescidi mahallesinde Ali Baba'nın ismi kayıtlıdır.¹⁹

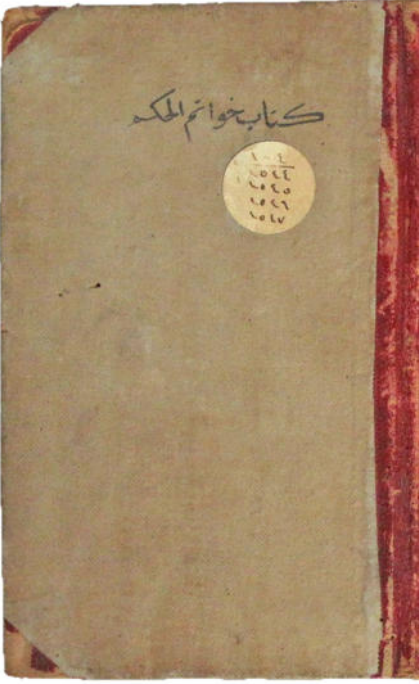
Ali Dede (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da Pazarbaşı mahallesinin sakinleri arasında Ali Dede'nin ismi kayıtlıdır.²⁰

Ali Dede (Dimitrofça)

Dimitrofça'daki Ali Efendi'nin (v. 1596) dervişidir. *Bkz. Ali Efendi (Dimitrofça)*

- 16. Káldy-Nagy 2008: 181
- 17. Káldy-Nagy 2008: 249
- 18. Halasi-Kun 1964: 26
- 19. Káldy-Nagy 1982: 50
- 20. McGowan 1983: 271

Sigetvar'da Türbe Şeyhi Ali Dede'nin *Havatim el-hikem ve hall er-rumuz ve keşf el-kunuz* isimli eserinin kapağı (İBB Atatürk Kitaplığı, OE_Yz_0659)

Ali Dede (Nemçe)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde; Nemçe'nin Azap mahallesinde mukim Ali Dede'nin ismi kayıtlıdır.²¹

Ali Dede (Sigetvar)

Sigetvar Halveti Tekkesi'nin ilk şeyhi olup, Bosnalı Bâlî Efendi'nin halifesi Nûreddinzâde Muslihuddin Efendi'nin dervişlerinden Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey Tekkesi'nin şeyhi *Ali Dede* yahut *Türbe Şeyhi* olarak bilinen *Alaeddin Ali b. Mustafa el-Bosnevi ez-Zigetvari el-Mostari*'dir. Ali Dede, Bosna'nın Mostar kasabasında doğmuş, dinî ilim tahsiline sonra tasavvufa ilgi duyarak Nûreddinzâde'ye intisap etmiştir. Türbe şeyhliği vazifesindeyken 1593'te III. Murad tarafından Kâbe'nin

onarımı göreviyle Mekke'de gönderilmiş daha sonra Serdânekrem Satırcı Mehmed Paşa'nın daveti üzerine katıldığı Varadin Seferi dönüşünde Sigetvar Kalesi yakınlarında vefat etmiş ve şeyhliğini yaptığı tekkeye defnedilmiştir. Tasavvuf konusunda telif ve tercüme eserleri bulunan Ali Dede'nin Kâbe'nin onarımını ve yapılan işleri anlatan rapor mahiyetindeki eseri de Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir.²² Ali Dede, Nûreddinzâde'nin Sigetvar'daki diğer halifesi Ali Harîmî Bosnevî ile karıştırılmaktadır.

Târih-i Peçevî'de, Sigetvar'daki Türbe Şeyhi Ali Dede'nin vefâtı şöyle zikredilmiştir²³:

Sigetvar'da Sultan Süleyman han gazi-i merhumun türbe-i serifleri şeyhi Şeyh Ali dede-i merhum ki bir sahib-i keramet-i velayet [ve] müstecabü'l-dave aziz idi bu sefer-i pür-hatarda bile idi. Serdarun tezkerecisi Feridun Ali denmekle maruf Tezkereci Ali efendinin çadırında bir miktar teneffüs edüb kahve içirler ve çadırdan çıkub tınabı mabeyninde vakt-i asra niyet ederler. Meğer vadeleri erişmiş

21. McGowan 1983: 407

22. Tayşi 1989: 386

23. Peçevî Tarihi 2/220, Fodor 2021: 162

ve vasil-i huld-i berin olacak zaman gelmiş imiş. Secdede zaman-i tevakkuflan imtidad bulıcak Hacı Sefer nam sûfisi yapışınca vefat etdüğüne ve rahmet-i hakka gitdüğüne vakıf olur. Ve kaldırub uzadurlar ve kıraat-i Kuran-i azim tilavet edüb badehu gusl ve tec-hiz ve tekfin edüb namazın kılurlar. Ve haliya merkad-i ıtırnaki olan Sigetvar sahrasına getürürler ve vasiyeti üzere Şeyh Kâsım nam aziz ki Sigetvar fethinde şehadet rütbesine erişmiş ve anda medfundur ol mahalde yani cenbinde defn ederler.

Ali Dede (Tımışvar)

Tımışvar'ın 1631 tarihli kale defterinde Ali Dede'nin ismi kayıtlıdır.²⁴

Ali Dimitrofçavî (Dimitrofça)

Silsilenâme-i Sûfiyye'de; Halvetiyyeden Abdülkerim Şâmî'nin halifesi olarak Şeyh Ali Dimitrofçavî'nin (1005/1596-97) ismi kayıtlıdır.²⁵

Ali Efendi (Dimitrofça)

Serhad evliyâsının büyüklerinden olan Ali Efendi, Rumeli'nde gâziler arasında meşhûr olup, onların mânevî destekçisi olmuştur. H.1005 / M.1596 senesinde Dimitrofça'da vefât edip, Eski Câmi yakınında defnedilmiştir. Üveysî yoluna dâhil olan Ali Efendi, talebelerini gazâyâ gönderir, onları İslâm'a hizmet için teşvik ederdi. Belgradlı Münîrî Efendi ve Ali Dede onun talebeleri arasındadır.²⁶

Ali Efendi (Estergon, Uyvar)

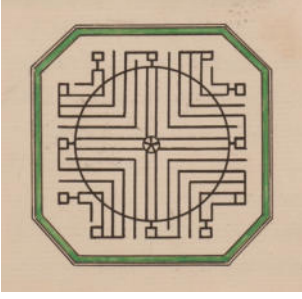
Halvetî Şeyhi Estergonlu Ali Efendi'nin tekkesi, Estergon'daki az sayıda tekkeden biriydi. 1663'te Uyvar'ın fethinden sonra, kale içinde kiliseden çevrilen Vâlîde Câmiî'nin avlusuna elli odalı tekke ve medrese inşâ edilerek Estergon'daki Halvetî şeyhi Ali Efendi, Uyvar Halvetî Tekkesi'nin kurucusu olarak görevlendirilmiştir.²⁷

24. Hegyi 2007: 1363

25. Usta 2006: vr. 24b

26. Evliyâlar Ansiklopedisi 3/61-62

27. Evliyâ Çelebi 6/498

Halvetî tâcının sembolize eden
Kelime-i Tevhid istifi (Mecmu'atü'z
-Zara'îftan)

Ali Efendi (Uyvar)

Bkz. Ali Efendi (Estergon)

Ali Halife (Sigetvar)

Sigetvar Livâsı Kânunnâmesi'nde 1579'da türbe palan-
kasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında, müezzin
vazîfesiyle Ali Halife'nin ismi geçmektedir.²⁸

Ali Harîmî Bosnavî (Sigetvar)

Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi'nin tarikat şeyhlerinin silsile-
lerini kaleme aldığı *Silsilenâme-i Sûfiyye*'ye göre Sigetvar'da
Halvetiyye'den *ordu şeyhi* Nûreddinzâde Şeyh Muslihuddin
Mustafa Efendi'nin (981/1573-74) *Türbe Şeyhi* olarak bilinen
Ali Dede Bosnevî ile birlikte diğer halifesi *Ali Harîmî Bosnavî*
(1026/1617) de kayıtlıdır.²⁹ Tarihler göz önüne alındığında Ali
Dede'den sonra Nûreddinzâde'nin diğer halifesi Şeyh Ali
Harîmî tekkenin başına geçmiş olmalıdır.

Ali Haydar Efendi (Budin)

1908 târihli arşiv belgesinde, Rıfaiyye Tarikatı Şeyhi Yenipa-
zarlı Ali Haydar Efendi'nin Gül Baba Türbesi'ni ziyâret edeceği
yazılıdır.³⁰

Ârifî Ahmed Dede (Peçuy)

Yakovalı Hasan Paşa'nın bânisi olduğu Peçuy Mevlevîhâne-
si'nin son şeyhi Peçevîzâde Ârifî Ahmed Dede'dir. Uşşâkî
meşâyihından Peçevî Mustafa Efendi'nin oğlu olan³¹ Peçuylu
Ahmed Dede, tahsilini mezkûr mevlevîhânde *irşad-ı âşîkân-ı*
Mevlevî olan Musullu Hâfızî Muhammed Dede Efendi, Halil
Dede ve İbrâhim Efendilerden tekmiil edip, sohbetlerine de de-
vam etmiştir. Şeyh Halil Dede'nin vefâtından sonra tekkenin
başına geçmiştir. Ahmed Dede'nin vazifesini bir müddet icrâ
edip şehirden hicret ettiği esnâda (Temmuz 1686) Peçuy'daki
Türk hâkimiyeti sona ermiştir. Bu tarihten sonra Ahmed Dede
önce Filibe Mevlevîhânesi, ardından da 1714'te Yenikapı Mev-

28. Aktepe 1970: 201

29. Usta 2006: vr. 24b

30. Yılmaz 2023: 74

31. Mehmed Süreyyâ 1996: 1/321

Peçuy'da müze olarak kullanılan Mevlevîhâne (Yakovalı Hasan Paşa Câmii)

levîhânesi meşihatine geçmiş, 1137/1724 tarihinde vefat etmiştir.³² *Al-Ukuud-al-Lu'luiyya*, Ârifî Ahmed Dede tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Bir nüshası, İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi Türkçe yazmaları arasında 2128 numarada kayıtlıdır.³³ Peçevî Ahmed Dede, Mir-i Sigetvar Mehmet Bey'in isteğiyle *Hakayık-ı eşya-yı İlahi'nin zerrelereinden bir zerre hakkında risale* ile *Risale-i mecmuat el-hakayık ve makale-i mefhumet ed-dekaik* eserlerini neşretmiştir. Bu iki eser de İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları bölümünde kayıtlıdır.³⁴

Aşık Nûrî (Lipova)

Âşık Nûrî'nin 1579'da Lipova'da sur dışında Hünkâr Câmii Mahallesi'nde yaşadığı kayıtlıdır.³⁵

Baba (Dede) Sultan (Eğri)

Evliyâ Çelebi, Eğri Kalesi'nde yedi tekke bulunduğunu bildirip yalnızca *Baba (Dede) Sultan* Bektaşî Tekkesi'nin ismini zikreder.³⁶ Evliyâ Çelebi'nin ziyaret ettiği Baba Sultan Tekkesi, Eğri varoşunda Hatvan Kapısı'nın dışında, 70-80 kadar dervişin bulunduğu büyük bir Bektaşî Tekkesiydi. Tekkenin etrafı Gül Baba Tekkesi'ndeki gibi yüksek duvarlarla çevrili olup, İrem Bağ'ına benzeyen mesiregâh bir alanda, derviş odaları, yaz ve

32. Osmânzâde Hüseyin Vassâf 2015: 235-236, Usta 2006: vr.34b

33. Gölpınarlı 2006: 185

34. Yılmaz 2023: 445, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları No: OE_Yz 1770/01-02

35. Fodor 1997: 328, Sudâr 2008: 235

36. Evliyâ Çelebi 7/147

1687 târihli Eğri gravüründe Baba Sultan Tekkesi (B. Sudár'dan)

kış meydanları ve seyir köşklerinin bulunuyordu. Tekkede, kubbeli bir türbe içinde Dede (Baba) Sultan'ın kabri bulunuyordu. Türbe, şamdanlar, kandiller, çerağlar ve hat levhaları ile süslüydü.³⁷ Baba Sultan Tekkesi, 1873'de meydanı düzenlemesi ve yerine büyük bir kilise yapılabilmesi için yıktırılmıştır.³⁸ 2018'de açılan Budapeşte'deki Gül Baba Müzesi'nde Eğrili Baba Sultan'ın temsili bir heykeli yer almaktadır.

Baba Ahmed (Solnok)

Solnok tahrir defterinde Baba Ahmed'in ismi kayıtlıdır.³⁹

Baba Bedir (İstolni Belgrad)

İstolni Belgrad'da, 1631 târihli kale defterinde *Baba Bedir*'in ismi kayıtlıdır.⁴⁰

Baba Ferhad (Göle)

Göle'nin 1567 târihli tahrir defterinde, varoş mahallesinde Baba Ferhad'ın ismi kayıtlıdır.⁴¹

Baba Gülâbî (Lipova)

Baba Gülâbî'nin 1567'de Lipova'da kale içinde Hünkâr Câmii Mahallesi'nde mukim olduğu kayıtlıdır.⁴²

Baba Hüseyin (Tımişvar)

Tımişvar'da Baba Hüseyin Tekkesi ve Türbesi, vakıf kayıtlarında "*Türbe-i Baba Hüseyin der Tımişvar*" olarak zikredilmiştir.⁴³ 1591'den önce kurulan tekke, Halveti-Sümbülî Tekkesi olup, Veli Dede (1591-92), Bâlî Dede (1602-03) ve Mustafa Dede'nin (1619-20) isimleri kayıtlıdır. Tekke, 1716 târihli iki gravürde şehrin dışında çizilmiştir.⁴⁴

Baba Şaban (Budin)

Bkz. Miftah Baba (Budin)

Bahri Dede (Sigetvar)

Melâmî şeyhi Bahri Dede (v. 1566) Sigetvar seferine katılan sûfilerdendi.⁴⁵

37. Evliyâ Çelebi 7/147, 149

38. Saral 2003: 219

39. Fekete 1993: 325

40. Hegyi 2007: 1011

41. Káldy-Nagy 1982: 43

42. Fodor 1997: 322, Sudár 2008: 235

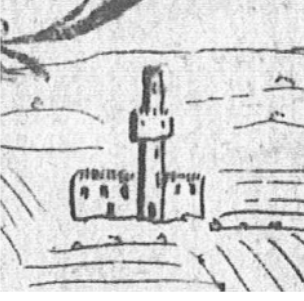
43. Ev.K.K. 758/91, Ayverdi 2000: 1/61

44. Sudár 2013: 90-91

45. Nev'izâde Atâyi 2000: 659-660

Eğrili Baba Sultan'ın
Gül Baba Müzesi'ndeki
temsili heykeli

Tımışvar'da Baba Hüseyin Tekkesi
(B. Sudár'dan)

Bâkî Dede (Tımışvar)

1590 tarihli ruznamçe defterinde, Tımışvar'da Ramazan Ağa Câmîi'ndeki görevlilerin arasında imam vazifesiyle *Şeyh Bakî Dede*'nin ismi zikredilmektedir.⁴⁶

Bâli (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁴⁷

Bâli (Sombor)

Tahrir defterinde Sombor'da Câmî-i Şerîf mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁴⁸

Bâli (Sombor)

Tahrir defterinde Sombor'da Hüsrev Hoca mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁴⁹

Bâli Dede (Dimitrofça)

Bâli Dede, Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) dervişlerindendir. *Bkz. Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

Bâli Dede (Tımışvar)

Bâli Dede'nin Tımışvar'daki Halvetî-Sümbülî dergâhı olan Baba Hüseyin Tekkesi'nde 1602'de şeyh olduğu kayıtlıdır.⁵⁰

Bayezid (Baç)

1578 târîhli tahrir defterinde Baç'ta, Eski Mahkeme Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁵¹

Bayram Baba (Ösek)

Ösek Kalesi'nde, panayır yerine yakın yerde Valpova Kalesi yolu üzerinde Bayram Baba'nın türbesi bulunduğunu Evliyâ Çelebi bildirmektedir.⁵²

46. Serdaroglu 2019: 119

47. Káldy-Nagy 2008: 249

48. Halasi-Kun 1964: 35

49. Káldy-Nagy 2008: 182

50. Yılmaz 2023: 475

51. Halasi-Kun 1964: 26

52. Evliyâ Çelebi 6/237

Bayram Dede (Hatvan)

Hatvan Kalesi'ndeki Osman Baba Zâviyesi dervişleri arasında, 1570 târihli kayıta Bayram Dede'nin ismi kayıtlıdır.⁵³

Behram (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁵⁴

Behram (Baç)

1578 târihli tahrir defterinde Baç'ta, Eski Mahkeme Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁵⁵

Bekir Efendi (Budin)

Şeyh Bekir veya Bekir Efendi olarak bilinen *Ebu Bekir Filibevî*'nin Nüreddinzâde Muslihuddîn Efendi'nin halifelerinden olduğu *Silsilenâme-i Sûfiyye'de* kayıtlıdır.⁵⁶ *Silsiletü'l-Mukarrebîn*'de Bekir Efendi'nin halîm-selîm bir zât olduğu, Budin serhaddinde vaaz ve nasihatle ömrünü geçirdiği ve orada vefât ettiği yazılıdır.⁵⁷ Budin'de Baruthâne Mahallesi'ndeki Bekir Efendi Ilıcası'nın bânisi olması muhtemeldir.

Belgradlı Münîrî Efendi (Dimitrofça)

Bkz. Münîrî Efendi (Dimitrofça)

Budinli Hisâli

Bkz. Hisâli (Peşte)

Câfer (Budin)

Bkz. Gül Baba (Budin)

Câfer (Sombor)

Tahrir defterinde Sombor'da Turhan Hoca Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁵⁸

Câfer Dede (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmi-i Şerifi mahallesinde Câfer Dede'nin ismi kaydedilmiştir.⁵⁹

Sünbülî Tâc
(*Mecmu'atü'z-Zara'if*ten)

53. Sudâr 2008: 236

54. Kâldy-Nagy 2008: 249

55. Halasi-Kun 1964: 26

56. Usta 2006: vr. 24b

57. Bitiçi 2001: 187-188

58. Halasi-Kun 1964: 36

59. Halasi-Kun 1964: 4

Câfer İyânî Bey'in *Nurnâme* eserinin ilk sayfası (*Nuruosmaniye Kütüphanesi*, Env. 04998-001)

Câfer İyânî Bey (Tımışvar, Budin, Peçuy)

Peçuylu Câfer İyânî Bey, Budin'de kadı naipliği, maliye tezkireciliği ve tezkire eminliği gibi devlet görevlerinde bulunup Yanık Kalesi'nin fethine katılmıştır. Rumeli defter eminliği ve Tımışvar defterdarlığı görevlerini yapmış, Tiryâki Hasan Paşa'nın divan baş defterdarlığı görevini yürütmüştür. 1595'te Mekke'de iken Taşkentli Şeyh Ahmed Sâdık'ın tesiriyle Nakşibendî dervîşi olan Câfer İyânî Bey 1611 veya 1614'te vefât etmiştir. Târih kitaplarının yanı sıra Tımışvar'da kaleme aldığı *Nûr-nâme* isimli eseriyle birlikte beş eseri bulunmaktadır.⁶⁰

Dâna Halil (Bobofça)

Tapu Tahrir Defteri'ndeki vakıf kaydından H. 975 / M. 1567-1568 târihinde Bobofça'da Dâna Halil isimli bir zâviye bulunduğunu öğreniyoruz.⁶¹

Dayı Baba (Göle)

Göle'nin 1567 târihli tahrir defterinde, varoş mahallesinde Dayı Baba'nın ismi kayıtlıdır.⁶²

Dâyî Baba (Lipova)

Dâyî Baba'nın 1567'de Lipova'da kale içinde Hünkâr Câmiî Mahallesi'nde mukim olduğu kayıtlıdır.⁶³

Dede Ferhad (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kaydedilmiştir.⁶⁴

Dede Sultan (Eğri)

Bkz. Baba (Dede) Sultan (Eğri)

Deli Hüsrev ve Deli Mehmed (Gırıjgal)

Evliyâ Çelebi, Gırıjgal Kalesi'ndeki şühedadan *Deli Hüsrev* ve *Deli Mehmed*'in menâkıbını cenkte hazır olup gören ihtiyarlardan aktarır⁶⁵:

60. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cafer-iyani-bey>

61. Binark 1993: 220

62. Káldy-Nagy 1982: 42

63. Fodor 1997: 322, Sudár 2008: 235

64. Káldy-Nagy 2008: 249

65. Evliyâ Çelebi 7/39-40

Nice hikâyeleri vardır, ama kısaca bir hikâyesini yazalım. Bu gazi Deli Mehmed, bu Gırıjgal Kalesi'ni kuşatan kâfirler üzerine kale kapısını açtırır. 'üç bin yiğit ile kâfirlerin üzerine hamle edelim' deyince bütün gaziler, 'Deli Mehmed şimdi henüz Kurban Bayramı namazıdır. Namazı kılıp ardından bismillah ile küffara soyunup savaş edelim' dediklerinde hemen Deli Mehmed, 'Bre gaziler, bugün Kurban Bayramı namazından efdal (daha üstün) gaziler ve şehitler bayramıdır. Hemen kâfire uğralalım' deyip kaleden çıkıp dışarıdaki kâfirlere at tepip bir satır vururlar ki Deli Mehmed adındaki namlı gazi göz açıp kapayıncaya kadar 47 adet kâfiri aktarır. Allah'ın hikmeti Deli Mehmed de şehit olur. Bir kâfir Gazi Mehmed'in kellesini kesip teninden ayırır. Mübarek toprağa bulanmış yatarken hemen Deli Hüsrev adlı ayaktaşı o savaş meydanında Deli Mehmed'i başsız görüp, 'Bre gidi Deli, bugün Kurban Bayramı'nda bu Hak yoluna kurban oldun, ayıp değil midir, böyle ne yatarsın? Bre koma, kâfir başını götürdü' deyince Allah'ın emriyle başı kesilmiş Deli Mehmed hemen yerinden kalkıp bu savaş meydanında başını kesen kâfire yetişip sağ eliyle küffarı atından aşağı çekip kâfire bir şehit sillesi öyle vurur ki kâfirin başı parçalanır. Hemen Deli Mehmed başsız olarak kâfirler içine girip onu onda bunu bunda diyerek yettiğine birer pehlivan tokadı vurdukça kâfirleri helâk edip gezer. Kâfirler bu hâli görüp kararları kalmayıp kaçmaya başlayınca bütün gaziler kâfirlere öyle kılıç vururlar ki kâfirlerden bir can kurtulmaz. Allah'ın hikmeti bu sırada Deli Mehmed'in arkadaşı Deli Hüsrev Bey de şehit olup Deli Mehmed gelip Hüsrev Bey'in vücudunu kucaklayıp kalır. Hâlâ iki kardeş bir yerde medfunlardır ki hâlâ gönül sahibi gazilerin ziyaretgâhıdır. Allah rahmet eylesin. Bu kutlu gaza yakın zamanda olduğundan bu menkıbeleri o cenkte hazır olup gören ihtiyarlardan duyup yazdık. Sonra bu şehitlere Fâtiha okuduk.

Ömer Seyfettin'in Gırıjgal şehitlerini konu alan *Başını Vermeyen Şehit* kitabı

Estergon'da Kızılelma Câmii

Deli Mehmed (Gırıjgal)

Bkz. Deli Hüsrev ve Deli Mehmed (Gırıjgal)

Derviş (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmî-i Şerîfi mahallesinde sûfî olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁶⁶

Derviş Davud (Budin)

1861 târihli arşiv belgesinde, Bağdad ahalisinden Derviş Davud'un Gül Baba Türbesi'ni ziyâret edeceği yazılıdır.⁶⁷

Derviş Hasan (Mohaç)

Mohaç'ın 1580 târihli tımar defterinde kalede hisar eri olarak vazifeli Derviş Hasan'ın ismi kayıtlıdır.⁶⁸

Derviş Kâsım (Baranya)

1580 târihli Seçoy (Szecső) Livası İcmal Defteri'nde Baranyavár'da dizdar Seyyid Derviş Kâsım b. Abdurrahman'ın ismi kayıtlıdır.⁶⁹

Derviş Mehmed (Nedaj)

1570 târihli Peçuy sancağı tımar defterinde Nedaj (Nádasd) Parkanı'nda üçüncü bölükte hisar eri olarak vazifeli Derviş Mehmed b. Muharrem'in ismi kayıtlıdır.⁷⁰

Derviş Mehmed Zıllî (Sigetvar)

Derviş Mehmed Zıllî, Evliyâ Çelebi'nin babasıdır. Saray'da Kuyumcubaşı olan Mehmed Zıllî, Sigetvar seferine katılıp Sigetvar'da çadırında vefât eden Sultan Süleyman'ın ölümünü ordu-dan gizleyenler arasındadır.⁷¹ Kuyumcubaşılık vazifesinin yanı sıra, mûsikişinâs, hattat ve hakkak olan Derviş Mehmed Zıllî, pek çok mimârî eserde görev sanatkar olarak görev almıştır. Macaristan'da; Novigrad'daki Sultan Süleyman Câmîi'nin mihrâbı üzerindeki hat yazısı ile Estergon'daki Kızılelma Câmîi'nin mahfilindeki ahşap dolap üzerindeki hat yazılarının onun eseri olduğunu Evliyâ Çelebi bildirmektedir.⁷²

66. Halasi-Kun 1964: 4

67. Yılmaz 2023: 74

68. BOA TT. d. 593, s.36.

adatbazisokonline.mnl.gov.hu'dan

69. BOA TT. d. 593, s.39.

adatbazisokonline.mnl.gov.hu'dan

70. BOA TT.d. 480, s.155.

adatbazisokonline.mnl.gov.hu'dan

71. Evliyâ Çelebi 1: 206

72. Evliyâ Çelebi 6: 362, 514

Dürri Efendi (Dimitrofça)

Dimitrofçalı Dürri Efendi, Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) dervişlerindendir. *Bkz. Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

Ebu Bekir Filibevî (Budin)

Bkz. Bekir Efendi (Budin)

Emir Efendi (Yanık)

Topçular Kâtibi Abdülkadir Efendi Târîhi'nde; Şeyh Emir Efendi'nin Yanık Kalesi'nin fethinde (1594) dervişleriyle birlikte ordu şeyhi vazifesiyle sefere katıldığı zikredilmektedir⁷³: "...ve salât-ı mağrib vakti oldukça, yeniçeri ocağı ve topçu ve cebeci fi'l-cümle meteris yerlerine 'azîmet ederlerdi; Vezîr-i a'zam hazretleri ile ma'an. Ordudan meşâyih-i 'azîz Emir Efendi ve dervîşân ve 'ulemâdan ve Sancağ-ı şerîf ve alay bayrakları ve mîr-i mîrân ve sancak-beyleri ve alay-beylerinden ve müteferrika ve zu'amâlardan ve çavuşân ve tîmâr sipâhileri ve ma'zûllerden herkes, Kal'a-i Yanık'da kollarına mübaşeret edüp ve hayr du'âlar ile cân ü dilden çalışurlardı."

Erkoç Baba ve Gâzi Behram Baba (Pahşa)

Pahşa'daki şehitlikte Erkoç Baba ve Gâzi Behram Baba kardeşlerin türbeleri yan yanaydı.⁷⁴ Menâkıbı: *Bunlar Süleyman Han asrında ikisi kardeş gibi çete ve potura seğırtip din uğruna mücahit imiş. Allah'ın hikmeti Erkoç Baba, Allah sevgisinden vefât edince tüm serhat gâzîleri merhûm Baba'nın mübârek naaşını tevhid ve zikirlerle yıkarlarken hemen Behram Baba, 'Beni de bir hoşça yıkayınız. Benim birâderimle âhirette de çete kovalım ve efendimizin yüzünü görelim. Ala benim canım cânımı' deyip rûhunu teslim edince orada bulunanlar hayretler içinde kalırlar. Sonunda kefenleyip ıskat-ı namazını edip cenâzelerini bir yerden kılıp bu yüksek yere ikisini yan yana defn ederler. Hâlâ gönül erbâbının ziyaret-gâhıdır. Hâlâ iki gâzi kardeş bir ağaç köşk gibi bir çatı altında yata-maktadırlar. Sırları aziz olsun.*

73. Yılmaz 2003: 40

74. Evliyâ Çelebi 6/265-266

Macaristan, Eğri Kalesi'nde Evliyâ Çelebi heykeli

Es'ad Mehmed Efendi (Budin)

Budin'de Aralık 1671 târihli bir mahkeme kaydındaki şahitler arasında dervîş olduğu belirtilen Es'ad Mehmed Efendi'nin ismi geçmektedir.⁷⁵

Evliyâ Çelebi

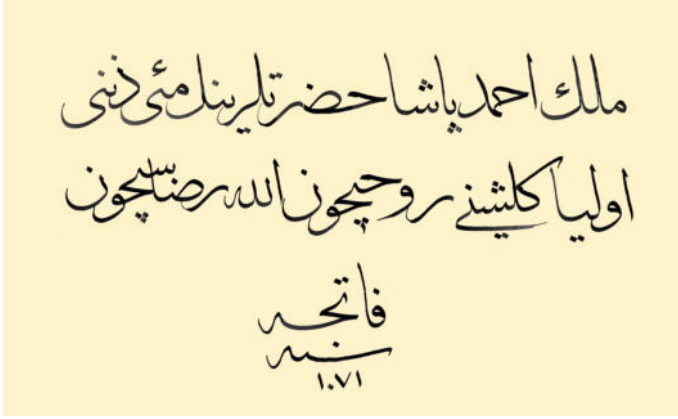
Evliyâ Çelebi (v. 1684), 40 yılı aşkın bir süre boyunca bütün Osmanlı ülkesini ve diğeri memleketleri dolaşarak Türk kültür târihinde örneğine rastlanmayan on ciltlik bir *Seyahatnâme* kaleme almıştır. Devlet görevlisi olarak; mektup götürüp getirmek, köyleri tahrir etmek, vergi toplamak gibi görevlerinin yanı sıra güzel sesli olduğu için resmî heyetlerde müezzinlik vazifesi de alarak seyahatlerini gerçekleştiren Evliyâ Çelebi pek çok sefere de katılmıştır. Azak, Hanya, Yanova, Varat, Ribniçse, Yenikale, Egirvar, Eğirse, Kemenvar, Uyvar, Litre, Leve ve Novigrad kalelerinin alınmasından sonra bu kalelerdeki fethi ezanını okumuştur.⁷⁶ *Seyahatnâme*'de Sultan IV. Murad Han'ın huzuruna çıktığı anı anlatırken okuduğu beyitleri de bildiren seyyahın, bunlar arasında; *Yâ Hazreti gülüm Gülşenî / Pirimin piri Ömer Rüşenî* beyitinden Gülşenî dervîşi olduğu anlaşılmaktadır.⁷⁷ Müezzinliğinin yanı sıra hattat ve hakkak da olan Evliyâ Çelebi, gezip gördüğü bazı eserlere kitâbe ve şiirler yazmıştır. Bulgaristan'da Köstendil'deki câmide günümüze ulaşan el yazısında; *Melek Ahmed Paşa hazretlerinin müezzini Evliyâ-i Gülşenî rûhıçün Allah rızası için Fâtihâ, sene 1071 M(Muharrem) [Eylül-Ekim 1660] yazılıdır.*⁷⁸ Seyyah burada da Gülşenî dervîşi olduğunu zikretmiştir. Evliyâ Çelebi, Macaristan seyahatlerinde de pek çok türbe, tekke ve sûfilere ait bilgileri kaleme almıştır. Bizzat gördüklerini aktarmakla kalmayan seyyah, yaşlılarla görüşerek veya dilden dile aktarılan bilgileri de derleyerek sûfilerin menkâbelerini ve tekke-türebelerde gördüğü rüyaları da seyahatnâmesine dâhil etmiştir. Bu bilgiler ilgili başlıklarda yer almaktadır.

75. Fekete 1993: 329

76. İlgürel 1995, Evliyâ Çelebi 6: 512

77. Evliyâ Çelebi 1: 206, 1:635

78. Tütüncü 2009: 399

Evliyâ Çelebi'nin Gülşeni dervişi
olduğunu belirten el yazısı
(Hat: Hasan Fevzi Çügen, 2024)

*Melek Ahmed Paşa hazretlerinin
müezzini Evliyâ-i Gülşenî râhıçün
Allah rızası için Fâtihâ
sene 1071*

Fatin Dede (Berzence)

Kaniye'nin güneydoğusundaki Berzence palankasına ait 1570 tarihli defterde Fatin Dede'nin adı kayıtlıdır.⁷⁹

Ferhad (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁸⁰

Ferhad (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da İbrâhim mahallesinin sakinleri arasında *sufî* Ferhad'ın ismi kayıtlıdır.⁸¹

Ferhad Baba (Baç)

Ferhad Baba'nın türbesi Baç Kalesi'ndeki hendeğin kenarında bulunuyordu.⁸²

Ferhad Dede (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da Veli Bey Câmii mahallesinin sakinleri arasında Ferhad Dede'nin ismi kayıtlıdır.⁸³

Ferhad Dede (Sigetvar)

1618 tarihli defterde, Sigetvar'da türbe palankasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında; Ferhad Dede'nin 7 akçe yevmiye ile *mustahfız* olarak görevlendirildiği kaydedilmiştir.⁸⁴

79. Hegyi 2007: 1323

80. Káldy-Nagy 2008: 249

81. McGowan 1983: 267

82. Evliyâ Çelebi 7/312

83. McGowan 1983: 261

84. Velics ve Kammerer 1886: 1/408

Firuz (Baç)

1578 târihli tahrir defterinde Baç'ta; Eski Mahkeme mahallesinde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁸⁵

Gavsî Dede (Valkovar)

Gavsî Dede Zâviyesi, Valkovar'ın merkezinde Arslan Mahallesi'nde yer alıyordu.⁸⁶

Gaybî Efendi (Dimitrofça)

Dimitrofçalı Gaybî Efendi, Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) dervişlerindendir. *Bkz. Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

Gâzi Behram Baba (Pahşa)

Bkz. Erkoç Baba ve Gâzi Behram Baba (Pahşa)

Gerz İlyas Baba (Budin)

Gâzi Gerz İlyas Tekkesi, Budin Kalesi'nin güneyinde, Gellert Tepesi olarak bilinen yerde yer alıyordu. Osmanlı döneminde bu tepede bir palankanın yer aldığı bilinmektedir. Bu palanka içinde, câmi, tekke ve türbe bulunuyordu. Ludwig Nicolaus von Hallart, 1686 târihli kuşatma gravüründe Gerz İlyas Tepesi'ndeki palankayı çizmiştir. Günümüzde bu yapılardan hiçbir iz kalmadığı tepe, turistlerin seyir terası olarak kullanılmaktadır. Evliyâ Çelebi, tekke ve Gerz İlyas Baba hakkında şu bilgileri vermektedir⁸⁷:

Bu sultan ne Bektaşî, ne Halvetî, ne Kalenderi, ne Kümeylî ve ne Yesevî 370 adet tarikatın birinden değil, ancak İmam-ı Azam mezhbinden Allah yolunda mücahit Gazi Gerz İlyas bir yiğit er imiş. Semendire Sancağı yakınında Bana kasabasından bir dilâver gazi, hünerli, cesur, er yiğit imiş. Nice sene bu kâfiristanı ve ümmet-i Muhammed'i korutup sonunda kâfirler bir hile ile bir pusudan Gazi Gerz İlyas'ı şehit ederler. Kâfirler yine bu gaziye sevgilerinden bu yüksek tepenin üzerine gömerler. Hâlâ kalesi içinde bir küçük tekke

85. Halasi-Kun 1964: 26

86. "Zemin-i zâviye-i Gavsî Dede, dönüm: 2, resm-i tapu: 20, Mahalle-i Arslan"

87. Evliyâ Çelebi 6/326-327, 333, 338

ve birkaç fukaraları var, Allah rahmet eylesin. Kaledeki Câmî yanında Gerz İlyas mağarasını ziyaret edip ruhları için Yâsîn-i şerif okuyup ruhaniyetlerinden yardım talip ettik. Zira bir hadiste: “Tereddüde düştüğünüz bir işte kabir ehlinde istimdad ediniz.” buyurmuşlardır. Hamd olsun ziyaret edip kible duvarı yüzüne küstahâne bu müfredi yazdık. Beyt:

Mücâhid fî sebilillâh idi her demde Gerz İlyas
Anın rûyâbın olsun bize rehber ola Hızr İlyas.

Heinrich Ottendorf'un 1667
târihli gravüründe Gerz İlyas Baba
Tekkesi

Gül Baba (Budin)

Asıl ismi Câfer olan Gül Baba, Kanunî Sultan Süleyman'ın Budin seferine kardeşi Sümbül Baba ile birlikte katılıp, fetihten hemen sonra burada vefât etmiştir. Isparta'daki Veli Baba Dergâhı'na mensup Bektaşî dervîşi olan Gül Baba, *Gâziyân-ı Rûm*'un son temsilcilerindendir. 1647'de vefât eden Veli Baba tarafından kaleme alınan menâkıbnâme Gül Baba'nın şeceresi tüm teferruatıyla kaydedilmiştir. 509 sayfalık menâkıbnâme-deki şecerede Hazreti Ali'den başlayarak Veli Baba'nın ataları ve torunları sıralanmıştır. Şecerede 29 numarayla işaretlenmiş *evlâd-ı Seyyid Veliyyüddin Gâzî* bölümünde üç oğlundan biri olan Seyyid Câfer'in lakabının *Gül Dede* olduğu ve Sultan Süleyman Han zamanında Nemçe'de şehit olduğu yazılıdır. *Seyyid Câfer* olarak zikredilen Gül Baba'nın babası Hz. Hüseyin

Veli Baba Menakıbındaki şecerede
Gül Baba'nın ismi (Seyyid Câfer)

neslinden *Kutbü'l-ârifîn Yahınlıhçoğlu Veliyyüddin Gâzî* olup doğum tarihi belirtilmemiştir. Veliyyüddin Gâzî, Uluğbey'deki dergâhta medfûndur. Gül Baba'nın annesi ise *Gelincik Ana* olarak bilinen Seyyide Fatma'dır. Gül Baba'nın Seyyid Hüseyin ve Seyyid Ali isimli iki kardeşi olup, *Veli Dede* ismiyle bilinen Seyyid Hüseyin Cezâyir'de, *Sümbül Dede* ismiyle bilinen Seyyid Ali ise Boğdan'da şehit olmuşlardır. Seyyid Hüseyin'in Cezâyir'deki türbesi günümüze ulaşmıştır. Seyyid Ali'nin mezar yeri ise bilinmemektedir. Gül Baba'nın Ali ve Hüseyin isimli iki oğlunun olduğu şecerede zikredilmektedir.

Budin Kalesi'nin teslim olmasından sonra kaledeki *Mátyás* Kilisesi, Sultan Süleyman adına câmiye çevrilmiş (*Hünkâr Câmii / Câmî-i Kebîr*) ve ilk cumâ namazı da 2 Eylül 1541'de burada kılınmıştı. Cumâ namazı kılındıktan sonra Gül Baba, *cümle cemaat hazır iken dağılmasınlar, fırsat ganimettir, emânetimizi teslim edelim. Beni ılıca [Veli Bey Ilcası] suyu ile yıkasınlar ve Süleyman'ım beni Budin'e defnetsinler, İstanbul'a sıhhatle gitsinler ve bütün oğulların öpsünler* diye vasiyet etmiş ve cumâ cemaati arasında *Yâ Cemâlallâh* diyerek rûhunu teslim etmiştir.

Sultan Süleyman, Gül Baba'nın tabutunu taşımış, devrin Rumeli Kazaskeri Ebussuud Efendi cenâze namazını kaldırmıştır. İki yüz bin kişinin kıldığı cenâze namazından sonra Gül Baba bugünkü türbesinin bulunduğu tepeye defnedilir. Sonraki yıllarda kabrinin üzerine türbe ve yakınına da tekke inşâ edilmiştir. Türbenin bulunduğu alan, Osmanlı döneminde *Gül Tepesi / Gül Baba Bayırı* ismiyle anılmış olup günümüzde de aynı isim (rôzsadomb=gül tepesi) kullanılmaktadır. Sultan Süleyman, Süleyman Paşa'yı Budin valisi olarak tayin ettikten sonra şöyle duâ etmiştir:

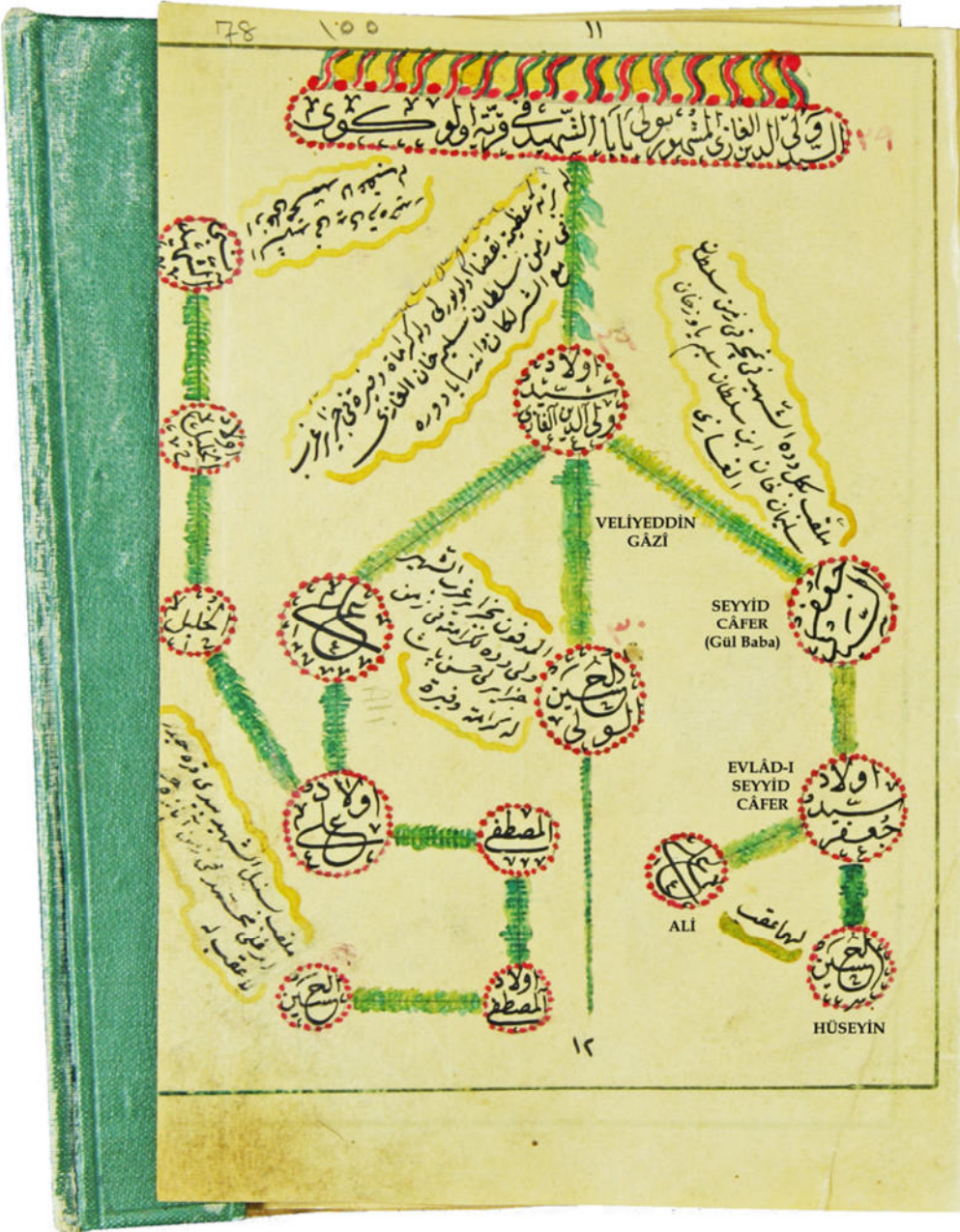
Yalınca Dede (Hüseyin Velî)				
↓				
Yalınkılıçoğlu Veli Baba Seyyid Veliyüddin / Hüseyin Veli				
↓	↓	↓		
Veli Dede Seyyid Hüseyin (v. 1553) Sultan Süleyman devrinde Cezâyir’de kerâmetleri görülmüş- tür. Türbesi Cezâyir’dedir.	Gül Baba Seyyid Câfer (v. 1541) Sultan Süleyman’ın davetiyle Budin seferine katılmıştır. Tür- besi Budin’dedir.	Sümbül Baba Seyyid Ali Sultan Süleyman’ın davetiyle Budin seferine katılmıştır. Boğ- dan’da şehit olmuştur.		
	↓	↓	↓	↓
	Ali	Hüseyin	Mustafa	Halil

“Vezaret ve mütevelliliğin mübârek olup tüm Budin vezirleri ve bü-
tün İslâm ordusu Cenâb-ı Allah’ın korumasında ola. Gül Baba, Bu-
din gözcüsü olup himmetleri hazır ve nazır ola, bu niyete el-Fâtîha”

1543 ile 1548 yılları arasında Budin Beylerbeyliği yapan Yahyâ
Paşazâde Mehmed Paşa tarafından inşa ettirilen Gül Baba Tür-
besi klasik Osmanlı mimarisi üslubunda, sekizgen planlı ve
kubbeli bir eserdir. Türbenin yakınında Gül Baba adına büyük
bir Bektaşî Tekkesi de tesis edilmiştir. Budin’de Osmanlı hâki-
miyetinin sona ermesiyle birlikte tekke yıktırılmış türbe ise şa-
pele dönüştürülmüştür.

Evliyâ Çelebi, Gül Baba Türbesi’ni ziyâretini şöyle anlatmakta-
dır: “Bizzat Gül Baba da bir çiçekli bahçe içinde kurşun örtülü bir
kubbede gömülüdür. Sandukası yeşil çuha ile örtülü olup, mübarek
başlarında Bektaşî tâcı bulunur. Etrâfı çeşitli Arap harfli Kur’an
âyetleri ile süslüdür. Çeşitli beyitleri yazdıktan sonra mübârek rûh-

Veli Baba Menâkıbnâmesi’nden
geçen şecerede Gül Baba ile
Sümbül Baba

Veli Baba Menakıbındaki şecerede Gül Baba'nın zikredildiği bölüm (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.)

Gül Baba'nın
temsili heykeli

Gül Baba Türbesi

ları için bir Yâsin-i Şerîf okudum.” Seyyâh, ziyâretten sonra türbeye yazdığı şiirleri de şöyle aktarmaktadır:

Şiir:

*Âşık-ı sâdıkınım etdim ziyâret ben gedâ
Bûlbûl-i gûyâ gibi etsem figân ey Gül Baba*

Diğer münâsip beyt:

*Sen gül gül-i gülzâr-ı hakikatde dedemsin
Aktâb-ı Budin Gülli Baba kân-ı keremsin*

Münâsip dörtlük:

*Merkad-i pâkine yüzünü süren
Değil elbet tehi o şâh-ı gedâ
Merzifon’dan gelüp vatan duttu
Şeh Süleymân zamânı Güllü Baba*

Bu gibi kırık dökük şiirlerimizi çirkin yazımızla türbesinin kutlu kapısı kapaklarına küstahça yazıp mübarek ruhlarına bir Yâsin-i Şerîf okuduk. Allah sırrını aziz etsin.”

Gül Baba Türbesi

Gül Baba Tekkesi, Budapeşte'nin Budin yakasında, türbenin yakınında, türbe ile Tuna arasındaki yamaçta yer alıyordu. Budin'de 12 yıl Beylerbeyliği yapan Sokollu Mustafa Paşa Vakfisi'nde tekkenin yeri, o günkü mülk sahipleri zikredilerek açık bir şekilde târiflenmiştir. Tekke, Yahyâ Paşazâde Mehmed Paşa tarafından, Gül Baba'nın anısına O'nun vefâtından (1541) 2 ile 7 yıl sonra yaptırılmıştır. Evliyâ Çelebi'ye göre Gül Baba Tekkesi, Macaristan'daki tekkeler içinde en büyüğüdür. Günümüze ulaşmayan Gül Baba Tekkesi'nde, zikirlerin yapıldığı bir büyük meydana, bir yazlık ve bir kışlık mekân, odalar, büyük bir imaret (aşevi) ve derviş hücreleri bulunmaktaydı. Tekkenin ve türbenin etrafında bir de hazîre vardı. Dervişler barış zamanı tarım ve ibadetle meşgul olurlar, savaş zamanı ise yeniçerilerle sefere çıkar, askere moral verirlerdi.

Gül Baba Tekkesi faal olduğu dönemde pek çok ziyâretçi de ağırlamıştır. Bu ziyâretçiler arasında tekkeyle ilgili bilgiler ak-

taran en eski isim 16. asrın dıvan şâiri ve *Surnâme-i Hümayûn*'un müellifi Bosnalı İntizâmî'dir (1540-1612). Asıl ismini bilmediğimiz şâir, Budin'de Sokollu Mustafa Paşa'nın kitâbet vazîfesinde iken 1568-69'da kaleme aldığı *Budin Şeh-rengizi*'nde, Budin Kalesi, mesire yerleri, ılıcaları ve Mustafa Paşa Câmii ile birlikte Gül Baba Tekkesi'ni de tasvir eden bölüm bulunmaktadır. Tekkenin mimârî özellikleri hakkında en eski kaynak olan bu şehrengize göre Gül Baba Tekkesi bir âsitânedir. Şâir, hiçbir vakitte misâfirlerin eksik olmayıp, büyük küçük herkesin edeple ziyâret ettiği ve sefere giden gâzîlerin kurban kesip Gül Baba'nın ruhundan imdad istediklerini belirtir. Ayrıca her taraftan adak kurbanlarının burada kesildiğini, zengin yoksul farkı olmadan gelen her konuğa hemen eksiksiz yemek verildiği, ne kadar çok misâfir olursa olsun sabah akşam yemeklerin bol olduğu imâretin bulunduğundan bahsetmektedir. Ganimetlerden tekkeye hisse geldiğini, Sokollu Mustafa Paşa'nın buraya hayli ihsanda bulunup *yükler ile flori* harcadığını, zâviyenin etrâfını kale gibi duvarla çevirdiğini, mescid ve mektep yaptırdığını ve pek çok mevrâ ve emlağını vakfettiğini zikreden İntizâmî, tekkenin kendine has özelliklerinin olduğunu bildirir. Tekkedeki dervişlerden de bahseden şâir, elinde *serdeste*, baldırı çıplak, sinesi ve kolu dağlanmış olup hepsinin huşû ve salâvat ehli olduklarını, her dâim tekkenin hizmetinde olduklarını belirtmiştir. *Tarih-i Peçevi*'de de gâzîlerin tekkede kestikleri kurbanlardan bahsedilmektedir. 1669'da tekkeyi ziyâret eden Eduvard Brown, tekkede şeyhin kendilerine kavun ve meyve ikram ettiğini, karşılığında da birkaç parça gümüş verdiklerini yazar. Budin'in kaybedildiği yıllarda şehre gelen Giovanni Paolo Zenarolla, Gül Baba Tekkesi'nde 60 derviş bulunduğunu, buraya gelen misafirlerin hoş karşılandığını, saygı ve ikram gördüğünü söyler. Budin'in

1686'da Türkler'den alınışına şahit olan İtalyan Bizozeri ise burayı, “Küçük bir koruluk içinde olan Gül Baba Tekkesi'nde buraya adını veren zatın kabri de vardır; bu mezarı çeşitli yerlerden Türkler ziyarete gelirler.” diyerek anlatır.⁸⁸

Gündüz Dede (İlok)

Bkz. Hızır Dede ve Gündüz Dede (İlok)

Hacı Dede (Budin)

1588 tarihli belgede Gül Baba Tekkesi'nde şeyh olduğu kayıtlıdır. Hacı Dede'nin yerine Tireli Mehmed Dede görevlendirilmiştir.⁸⁹

Hacı Sefer (Sigetvar)

Târih-i Peçevî'de, Sigetvar'daki Türbe Şeyhi Ali Dede'nin vefâtıyla ilgili bölümde onun dervişi olduğu zikredilmiştir. *Bkz. Ali Dede (Sigetvar)*

Hâfızî Dede (Peçuy)

Peçuy'da Musullu Hâfızî Muhammed Dede Efendi, mevlevîhânenin son şeyhi Ârifî Ahmed Dede'yi yetiştiren *irşad-ı âşıkân-ı Mevlevî*'lerdendir.⁹⁰ Peçuy Mevlevîhânesi'nin şeyhlerinden olan Hâfızî Muhammed Dede'nin şeyhi Hüseyin Çelebi'dir.⁹¹

Halil Dede (Peçuy)

Peçuy Mevlevîhânesi'ndeki Arap Halil Dede, tekkenin son şeyhi Ârifî Ahmed Dede'yi yetiştiren *irşad-ı âşıkân-ı Mevlevî*'lerdendir.⁹² Peçuy Mevlevîhânesi'nin şeyhlerinden olan Halil Dede'nin şeyhi Hâfızî Muhammed Dede'dir.⁹³

Halim Efendi (Dimitrofça)

Vâiz Halim Efendi, Dimitrofça'daki türbede medfundu. Evliyâ Çelebi yalnızca ismini bildirmektedir.⁹⁴

Hamza Dede (Varadin)

Hamza Dede'nin tekkesi *Silsiletü'l-Mukarrebîn*'de Varadin'de zikredilmektedir. Halvetî-Sinânî tarikatından olan şeyhin der-

Varadin'de kiliseye dönüştürülen tekke

88. Yılmaz 2023: 29-85

89. Yılmaz 2023: 68

90. Osmânzâde Hüseyin Vassâf 2015: 235-236

91. Usta 2006: vr.34b

92. Osmânzâde Hüseyin Vassâf 2015: 235-236

93. Usta 2006: vr.35a

94. Evliyâ Çelebi 6/224

vişleri arasında Böğürdelenli Veli Dede'nin ismi kaydedilmiştir. Kendi mezarını kazıp kefenini hazırladıktan bir gün sonra vefât etmiştir.⁹⁵

Hasan (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁹⁶

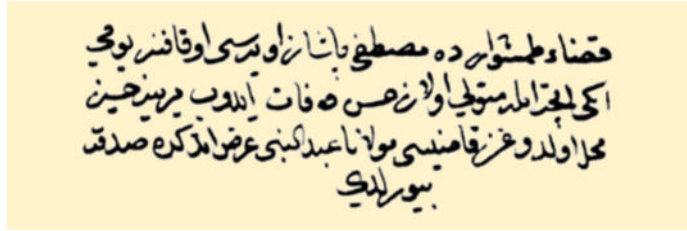
Hasan (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahkeme Câmii Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.⁹⁷

Hasan (Tımişvar)

Tımişvar'daki Mustafa Paşa zâviyesi ve zaviyedeki türbeye ait VGMA'da 1223 numaralı Rumeli Mahlût Defteri'nde 1587 tarihli üç ayrı hurûfat kaydı bulunmaktadır. Bu kayıtlarda *mütevelli* göreviyle Hasan ismi kayıtlıdır.

“Kazâ-i Tımişvar'da Mustafa Paşa Zâviyesi evkâfına yevmî iki akça ile mütevelli olan Hasan vefât idüb yirine Hüseyin mahal olduğın kadısı Mevlânâ Abdülbeniye arz oldukda sadaka buyruldu.”
(VGMA 1223/10, 15 Rebiülâhir 995 / 25 Mart 1587)

Hasan (Tımişvar)

Tımişvar'daki Mustafa Paşa zâviyesi ve zâviyedeki türbeye ait VGMA'da 1223 numaralı Rumeli Mahlût Defteri'nde 1587 tarihli üç ayrı hurûfat kaydı bulunmaktadır. Bu kayıtlarda *türbedar* göreviyle Hasan ismi kayıtlıdır.

Hasan Baba ile Velim Baba (Hatvan)

Evliyâ Çelebi, Hatvan'da gâzilerden olduğunu bildirerek *Hasan Baba* ile *Velim Baba* türbelerini ziyaret ettiğini yazmıştır. Seyyah, iki gâzinin defnedildiği türbenin, büyük varoşu çevrele-

95. Bitiçi 2001: 55, 203

96. Káldy-Nagy 2008: 249

97. Káldy-Nagy 2008: 249

yen hendeğin üzerindeki köprü'nün başında yer aldığını bildir-
mektedir.⁹⁸ G. Hoefnagel ve W. Hollar'ın 1682'de çizdiği iki
Hatvan gravüründe, Evliyâ Çelebi'nin bildirdiği yerde bu türbe
görölmektedir.

Hasan Dede (Budin)

1590 tarihli bir belgede, Gül Baba Tekkesi'nin sınırları zikredi-
lirken arazi sahipleri arasında Hasan Dede'nin ismi geçmekte-
dir.⁹⁹

Hasan Dede (Estergon)

1567 târihli tahrirlerde Estergon'da *Şeyh Uşşâki Tekkesi* ile Es-
tergon Kalesi'ndeki Hassa Câmii'nin (Kızılelma Câmii) imam,
hatib, kayyım vb. görevlilerinin kayıtlı olduğu listede *Şeyh Ha-*
san Dede ismi yazılıdır.¹⁰⁰

Hasan Dede (Sigetvar)

Sigetvar Livâsı Kânunnâmesi'nde 1579'da türbe palankasındaki Hal-
vetî tekkesinin görevlileri arasında, kayyım vazifesiyle Hasan De-
de'nin ismi geçmektedir.¹⁰¹

Hasan Dîvâne (Tımişvar)

1595 târihli Tımişvar defterinde, Mehmed Bey Zâviyesi'nin gö-
revlileri arasında Hasan Dîvâne adı kaydedilmiştir.¹⁰²

1682 târihli Hatvan gravürü ve
Hasan Baba ile Velim Baba
Türbesi

98. Evliyâ Çelebi 7/135

99. BOA TTd 611/3

100. Yılmaz 2023: 389

101. Aktepe 1970: 201

102. Serdaroğlu 2019: 119

1686 târihli Budin gravüründe
Hızır Baba Türbesi (F. Rossetti)

Hasan Efendi (Pojea)

Pojea'da sancak beyi Ulama Paşa'nın 1552'de inşâ ettirdiği tekkenin şeyhi Halvetîyyenin Sinâniyye koluna bağlı Hasan Efendi idi. Vefâtundan sonra da tekkenin haziresine defnedilmiştir.¹⁰³

Hasan Hoca (Dimitrofça)

Hasan Hoca, Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) dervişlerindendir. *Bkz. Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

Hasan Hoca (diğer) (Dimitrofça)

Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) Hasan Hoca isimli iki dervişi bulunuyordu. *Bkz. Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

Hasan Safi (Budin)

1861 târihli arşiv belgesinde, Bağdad ahalisinden Hasan Safi'nin Gül Baba Türbesi'ni ziyaret edeceği yazılıdır.¹⁰⁴

Hasan Yümnî Necmeddin Efendi (Eğri)

1596'daki Eğri Seferi'nde Sultan III. Mehmed ile birlikte ordu şeyhi olarak bulunan altı Halvetî büyüğünden biri de Koca Mustafa Paşa Tekkesi şeyhi Şeyh Hasan Yümnî Necmeddin Efendi'dir.¹⁰⁵

Hızır Baba (Budin)

Budin'de şehrin batısında surların dışında tekkesi ve türbesi bulunan Bektaşî büyüklerinden Hızır Baba'yı, Evliyâ Çelebi "Ova Kapısı dışında lodos tarafında cennet bağları içinde ufak tefek bir Bektaşî dervişleri dergâhıdır, ama evkafı azdır. Fukaraları gazilerden fakirlik parsası ile geçinip "Fakirlik benim iftiharımdır" hadisiyle yaşar bir alay ehl-i sünnet ve'l-cemaat pâk Kalenderi taifesidir. Bizzat Hızır Baba hazretleri bir gülistan içinde yatmaktadır. Sırrı aziz olsun." diyerek tanıtmaktadır.¹⁰⁶ Budin'in kaybedildiği yıllarda şehre

103. Karaç 2016: 54-55, Moacanin 2007: 307

104. Yılmaz 2023: 74

105. Bölükbaşı 2015: 25

106. Evliyâ Çelebi 6/326, 334

gelen Giovanni Paolo Zenarolla, Hızır Baba Tekkesi'nde 15 derviş bulunduğunu, tekkeye gelenlerin hoş karşılandığını söyler.¹⁰⁷

Hızır Dede ve Gündüz Dede (İlok)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterlerinde Mecnûn Baba Zâviyesi'nin bağ, bahçe, çayır ve tarlalarının zikredildiği bölümde muhtemelen Mecnûn Baba dervişlerinden olan *Hızır Dede* ile *Gündüz Dede*'nin isimleri zikredilmektedir.¹⁰⁸

Hindî Baba (Budin)

Evliyâ Çelebi'nin bahsetmediği tekkelerden olan *Hindî Baba* Tekkesi, Tabakhâne varoşunda Mustafa Paşa Câmii ile Yeşil Direkli Ilıca arasında yer alıyordu. Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa, tekkenin yakınına bir mescit inşâ ettirmiştir. Budin'in kuşatma gravürlerinde Hindî Baba'nın türbesi kubbe- li bir yapı olarak çizilmiştir.¹⁰⁹ Valkovar'da Hindî Baba Tekkesi bulunmaktadır. Budin'deki Hindî Baba ile Valkovar'daki Hindî Baba'nın aynı kişiler olup olmadığını bilmiyoruz.

Hindî Baba (Valkovar)

Hindî Baba Tekkesi ve türbesi, Valkovar varoşundaki köprü- nün yanında yer alıyordu. Mohaç seferine katılan Hindî Baba, fetihten sonra buraya tekkesini kurmuş, vefâtından sonra da tekkeye defnedilmiştir. Tekkenin bulunduğu yerin Sultan Sü- leyman tarafından kendisine bağışlandığını bildiren Evliyâ Çe- lebi burada gördüğü rûyâsını da seyahatnâmesinde yazmış- tır¹¹⁰:

Bu köprünün karşı tarafı başında Rıdvan cenneti bahçesi gibi bağ, bah- çe, gül-ü gülistan, kuşlu ve çimenli bir gezinti ve dinlenme yeri Al-i Abâ dergâhı, Hindî Baba Tekkesi, bir ulu sultandır. Tüm kara ve deniz gez- ginleri ve bütün gelen giden ziyaretçilerin konuk evleridir ki minnetsiz hanedir. Hakir de ayandan bir yere konmayıp bu dergâha yüz sürüp konuk olduk. Tüm yoksul erenleriyle can sohbetleri edip bir kebabı ho-

Budapeşte'de Gül Baba Müzesi'nde sergilenen Bektaşî tacı

107. Eyice 1996: 229

108. McGowan 1983: 8, 25

109. Yılmaz 2019: 166-167

110. Evliyâ Çelebi 6/226-227

ra geçirip azizin ruhu için gûlbâng-ı Nebî çekip azizin ruhu için bir Yâsîn-i şerif okuduk. Akşamdan sonra evrâdımızı okuyup istihare duasıyla muavvizeteyni (Felak ve ihlas sureleri) de okuyup yattık.

Hakirin doğru rüyasını bildirir: Derhâl rüyamda görürüm ki bir orta boylu Habeşî adam gelip selâm verdi. Bildim ki türbe sahibi Hindî Baba'dır. Selâmı aldığımda buyurdular ki, "İnşaallah oğul, sıhhatle varır gaza edersin ve esenlikle vatanına gelirsin, ama bir köleni ve 4 atını kâfir alıp sen kurtulursun, ama yine Allah sana ihsanlar edip Alman diyarında çok seyahat edersin" deyince hemen uykudan uyanıp yüreğim deprenip aklım başımdan gideyazdı.

"Ayâ ahvâlîm neye vara, Allah'a emanet" deyip "Takdir edilen olur" deyip bütün işlerimi Allah'a ısmarlayıp dikkatli olup Hindî Baba ruhuna bir Fâtîha okuduk ve sabahleyin Hak rızası için bir kurban edip Hindî Baba Tekkesi'nde olan fukaralara kurbanı dağıttık, Dergâh'ta kabul ola.

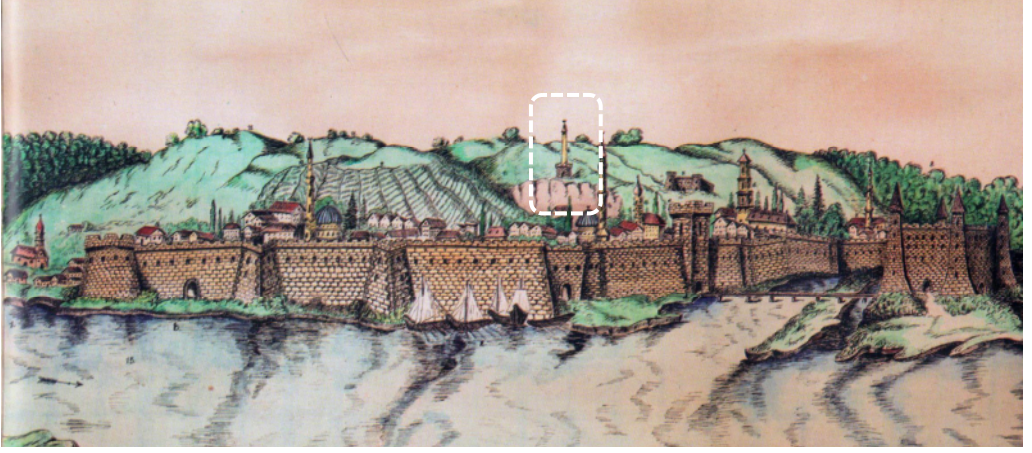
Bu Hindî Baba, Süleyman Han ile Mohaç gazasında bile olup feth ü nusret olmuş, Lagoş Kral'ın öleceğini ve yedi kralın bozguna uğrayıp 200.000 kâfirin kırılacağını 70 gün evvel Süleyman Han'a müjdelemiş ve vakti saatiyle öyle gerçekleşmişti. Süleyman Han, fetihten sonra Hindî Baba'ya bu tekke yerini bağışlamıştır, orada yatmaktadır. Hayatta iken çok kerametleri görülmüştür. Sırrı aziz olsun.

Hindî Mehmed Efendi (Lipova)

Aslen Hindistanlı olan Şeyh Şerif Hindî Mehmed Efendi, Kanûnî Sultan Süleyman devrinde yaşamış ve şehit olduğu Lipova Kalesi yamacındaki tepeye defnedilmiştir.¹¹¹ Evliyâ Çelebi, "Hint toprağından Agra şehrindendir ki bozulmuş ismi Egre'dir. Bu adı geçen aziz bu şehirde post ve zeâmet sâhibi olup daima Allah yolunda cihad eder idi. Sonunda şehitlik şerbetini içip Lipova Kalesi yamacında olan tepe üzerinde gömülmüştür. Hâlâ bütün Hind ve Sind seyyahları ve bütün serhad gâzileri ve halkı ziyâret ederler." diyerek bahsetmiştir.¹¹² Osmanlı Macaristanı'nda tes-

111. Mehmed Süreyyâ 1996: 5/1590

112. Evliyâ Çelebi 5/545

pit ettiğimiz tek Yesevî dervîşi olan Mehmet Efendi'nin türbe-
si, şehrin Osmanlı dönemini gösteren gravürlerde çizilmiştir.¹¹³

Lipova'nın Osmanlı dönemini
gösteren gravür ve Hindi Mehmed
Efendi Tekkesi (Lipova Müzesi,
Env. No 1683)

Hisâli (Peşte)

Peşteli *Hisâli* mahlaslı divan şairidir. Asıl adı Hüseyin olup kaynaklarda Budinli *Hisâli* olarak da geçer. Hayatına dair çok az bilgi vardır. III. Mehmed, I. Ahmed, I. Mustafa, II. Osman, IV. Murad, Sultan İbrâhim ve IV. Mehmed dönemlerinde yaşadığı, Arapça ve Farsça'ya vâkıf olduğu, Bağdat'a gittiği, Eğri sa-vaşına katıldığı ve Zevîl (?) şehrinde defterdarlık yaptığı şiirle-rinden anlaşılmaktadır. *Hisâli*, şairin divanının sonunda yer alan Budinli Hamdi Çelebi'nin manzumesinde belirtildiğine göre H.1062 / M.1652 yılında Peşte'de vefat etmiştir. *Hisâli*'nin, Gül Baba için yazdığı gazellerden yola çıkılarak Bektaşî olma ihtimali üzerinde durulursa da bunu ispatlayacak başka bilgi yoktur.¹¹⁴

Hüdâverdi Dede (Peşte)

1559 târîhli bir kayıтта, Peşte yakınlarındaki Pécel'de değirme-ni bulunan Hüdâverdi Dede'nin ismi zikredilmektedir.¹¹⁵

Hümam Dede (Sombor)

Evliyâ Çelebi, Sombor'un taşra varoşunda ziyâret yerleri ara-sında Hümam Dede türbesinin adını vermiştir.¹¹⁶

113. Yılmaz 2023: 421

114. Ercan 2003: 1/358-359, Kaya 2007: 254.

115. Kâldy-Nagy 1977: 116

116. Evliyâ Çelebi 7/310

Osmanlı döneminde Peşte Kalesi

Hüseyin (Lipova)

Sûfî Hüseyin'in 1567 tarihli defterde Lipova'da Ferhad Ket-hüdâ Mescidi Mahallesi'nde mukim olduğu kayıtlıdır.¹¹⁷

Hüseyin (Lipova)

Sûfî Hüseyin'in 1567 tarihli defterde Lipova'da Kâsım Paşa Mescidi Mahallesi'nde mukim olduğu kayıtlıdır.¹¹⁸

Hüseyin (Sombor)

Tahrir defterinde Sombor'da Turhan Hoca mahallesinde sûfî olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹¹⁹

Hüseyin (Tımişvar)

Tımişvar'daki Mustafa Paşa zâviyesi ve zaviyedeki türbeye ait VGMA'da 1223 numaralı Rumeli Mahlût Defteri'nde 1587 tarihli üç ayrı hurûfat kaydı bulunmaktadır. Bu kayıtlarda müteveli göreviyle Hüseyin ismi kayıtlıdır.

Hüseyin b. Hasan (Dimitrofça)

Dimitrofça'da Hüseyin bin Hasan Zâviyesi Mescidi ve Mualimhânesi Vakfı'na ait 164 (H. 935-937 / M. 1528-1531) ve

117. Fodor 1997: 323

118. Fodor 1997: 323

119. Halasi-Kun 1964: 36

462 (H. 975 / M. 1567-1568) numaralı Tapu Tahrir defterlerinde iki ayrı kayıt bulunmaktadır.¹²⁰

Hüseyin Baba (Peşte)

1559 târihli bir kayıta, Peşte yakınlarındaki Kartal adasında arazi sahibi Hüseyin Baba'nın ismi geçmektedir.¹²¹

Hüseyin Dede (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da Veli Bey Câmii mahallesinin sakinleri arasında Hüseyin Dede'nin ismi kayıtlıdır.¹²²

Hüseyin Dede (Dimitrofça)

Hüseyin Dede, Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) dervişlerindendir. *Silsilenâme-i Sûfiyye*'de; Şeyh Aynî Dede Bosnavî'nin (972/1564-65) halifesi Pîr Müslihuddin Serâyî Dimitrofçavî (982/1574-75) ve onun halifesi Hüseyin Dede Dimitrofçavî'nin isimleri kayıtlıdır.¹²³ Bkz. *Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

Hüseyin Dede (Peşte)

Şeyh Hüseyin Dede, 1590'da Peşte Kalesi'nin dışındaki Senkozma (Szent Kozma) Kilisesi'ni zâviye olarak kullanıyordu. Zâviyenin Peşte kalesi dışında, Gubacs'da ve Gubacs'ın karşısındaki Kartal Adası'nda (günümüzde *Soroksári sziget*) da çayırıları bulunuyordu.¹²⁴

Hüseyin Dede (Slankamen)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterlerinde Varadin'e bağlı Slankamen'de Hüseyin Dede'nin ismi kayıtlıdır.¹²⁵

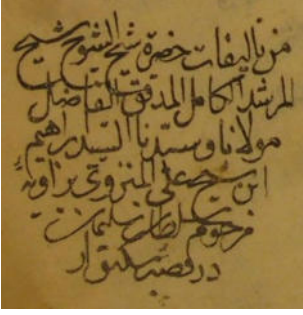
Hüseyin Veli (Budin)

Bkz. *Sümbül Baba*

Hüsrev Baba (Ösek)

Hüsrev Baba Türbesi, Ösek Kalesi'nin güneydoğusunda, bahçeler içinde Belgrad yolu üzerinde yer alıyordu.¹²⁶

- 120. 164. defterin 67. sırasında ve 462. defterin 82. sırasındaki bilgilere göre 8 değirmen, 2 bağ ve 60.000 akçe nakit kayıtlıdır. Binark 1993: 217.
- 121. Káldy-Nagy 1977: 120. Peşte'deki Hüseyin Baba ile Şeyh Hüseyin Dede'nin aynı kişiler olup olmadığını bilmiyoruz.
- 122. McGowan 1983: 261
- 123. Usta 2006: vr. 24b
- 124. Káldy-Nagy 1985: 576
- 125. McGowan 1983: 201
- 126. Evliyâ Çelebi 6/237

İbrâhim Dede'nin Sigetvar'da kaleme aldığı *Kenzü'l-Esrâr* isimli yazma eserindeki telif kaydı:
"Min te'lifâtı hazreti şeyhüşşeyh şeyh el-mürşid-i kâmil el-müdekkik el-fazıl Mevlânâ seyyidina es-seyyid İbrâhim İbn Şeyh Ali el-münzeviyyi bi-zaviye-i merhûm Sultan Süleyman der kasaba-i Sigetvar"
(Manisa İl Halk Kütüphanesi, 6260)

İbrâhim Dede (İlok)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterlerinde, İlok'ta kasaba merkezinde *İbrâhim Dede*'nin zikredilmektedir.¹²⁷

İbrâhim Dede (Sigetvar)

Sigetvar Halvetî Tekkesi'nin şeyhi Ali Harîmî'nin oğludur. İbrâhim Dede'nin türbe palankasındaki tekkede kaleme aldığı *Kenzü'l-Esrâr* isimli yazma eseri Manisa İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (45 Hk 6260).

İbrâhim Efendi (Budin ve Vaç)

Bayrâmî şeyhlerinden Hasan Kabaduz'un halifelerinden İbrâhim Efendi'nin Budinli olduğu *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'da zikredilmektedir.¹²⁸ İbrâhim Efendi, Budin yakınlarındaki Vaç Kalesi'nde doğmuştur. Budin'de ilim tahsil edip kadı olduktan sonra tasavvufa yönelip kadılıktan ayrılmıştır. Budin'de Şeyh Hüseyin Lâmekânî'nin sohbetlerinde bulunmuş sonra onun aracılığıyla Bursa'ya giderek Şeyh Hasan Kabaduz'un dervişi olmuştur. Şeyhinin vefâtından sonra Bursa'dan ayrılıp Belgrad'a yerleşmiştir. Belgrad kalesinde Aşağıhisar'da ikamet etmiş ve vefatına kadar (H. 1025 / M. 1616-1617) burada yaşamış, Belgrad'da Namazgâh Mezarlığı'na defnedilmiştir.¹²⁹

İbrâhim Efendi (Eğri)

1596'daki Eğri Seferi'nde Sultan III. Mehmed ile birlikte ordu şeyhi olarak bulunan altı Halvetî büyüğünden biri de Cerrah Paşa şeyhi Şeyh İbrâhim Efendi'dir.¹³⁰

İbrâhim Efendi (Peçuy)

Peçuy Mevlevîhânesi'ndeki İbrâhim Efendi, tekkenin son şeyhi Ârifî Ahmed Dede'yi yetiştiren *irşad-ı âşıkân-ı Mevlevî*'lerdendir.¹³¹

İbrâhim Efendi (Tımışvar)

İbrâhim Efendi Tekkesi, Tımışvar'da Nasuh Paşa Mahallesi'nde idi. Celvetî Şeyhi İbrâhim Efendi Câmîi de burada yer

127. McGowan 1983: 8, 25

128. Şeyhi Mehmed Efendi 2018: 311

129. Er 2015 :292

130. Bölükbaşı 2015: 25

131. Osmânzâde Hüseyin Vassâf 2015: 235-236

alıyordu. Şeyh Efendi, H. 1116 / M. 1714'te câmiye bitişik bir odayı zâviye, bir odayı da tarikat fukarâsı için vakfetmiştir. Zâviyenin karşısında avlu içinde müezzîn evi, mutfak ve müştemilat binâları bulunuyordu.¹³²

İbrâhim Efendi (Vaç)

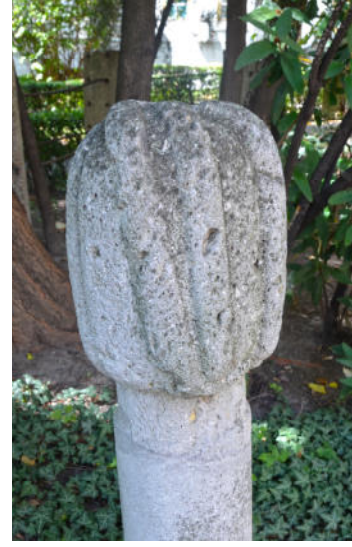
Bayramî şeyhlerinden Hasan Kabaduz'un halifelerinden İbrâhim Efendi Vaçlıdır.¹³³ Bkz. *İbrâhim Efendi (Budin)*

İbrâhim Hakkı Dede Efendi (Budin)

1850 târîhli arşiv belgesinde, Konya sakinlerinden Mevlevî İbrâhim Hakkı Dede Efendi'nin Gül Baba Türbesi'ni ziyaret edeceği yazılıdır.¹³⁴

İdris Baba (Peçuy)

Bektaşî İdris Baba'nın türbesi Peçuy'da, Osmanlı dönemindeki surlarının dışında eski Müslüman mezarlığında yer almaktadır. Ünlü târih yazarı Peçuylu İbrâhim Efendi, İdris Baba'yı *"Kasabamızda yani Peçuy-ı dîlcüyümüzda bûdelâdan İdris Baba derler bir meczûb-u ilâhi var idi. Nice kerâmet ve velâyeti zâhir olmuş azîz idi. El-an üzerine bir kubbe refi binâ olmuş. Züvvâr ziyaretinden behredar olurlar ve niceler gelen nüzur ve sadakatdan hissedâr olurlar. Ol zaman hayatta idi, kendine rast geldim. Baba, Bosna'ya gidiyorum, şayet Hasan Paşa'ya bir nesne ısmarlarsan dedim. 'İsmarlarım ya' dedi..."* cümleleriyle tanıtmaktadır.¹³⁵ Peçuylu, onunla H.1000 (M.1591) yılında görüştüğünden hareketle İdris Baba, XVI. yüzyılın sonlarında veya XVII. yüzyılın ilk yıllarında ölmüş ve kabri üstüne kubbeli bir türbe yapılmıştır.¹³⁶ Evliyâ Çelebi H. 1073 / M. 1663'te Peçuy'a da uğramış ve şehirdeki câmi, medrese, tekke ve hamam gibi vakıf eserlerden bahsederken İdris Baba'yı, *"1000 târihinde hayatta olup nice kerâmetleri nakledilir."* cümlesiyle anmıştır.¹³⁷ 2018'de açılan Budapeşte'deki Gül Baba Müzesi'nde İdris Baba'nın temsili bir heykeli yer almaktadır.

Peçuy Mevlevihânesi'nden kalan mezar taşlarından biri

132. VGMA 623/184/182

133. Bkz. Budin başlığı

134. Yılmaz 2023: 74

135. Târih-i Peçevî 2/123

136. Eyice 2000: 484-485

137. Evliyâ Çelebi 6/259-260

Peçuy'da İdris Baba Türbesi

Budapeşte'de Gül Baba Müzesi'nde teşhir
edilen İdris Baba'nın temsili heykeli

İlyas (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹³⁸

İnebey (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹³⁹

İnehan (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁴⁰

İnehan (Baç)

1578 târihli tahrir defterinde Baç'ta; Ali Bey Câmii mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁴¹

İsa Baba (Candefâ)

1580 târihli icmal defterinde Hatvan'a bağlı Canfedâ Palankası'nda İsa Baba'nın ismi kayıtlıdır.¹⁴²

İskender (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁴³

Kara Ferhad (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmî-i Şerîfi mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁴⁴

Kara Mehmet (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmî-i Şerîfi mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁴⁵

Karagöz (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁴⁶

138. Káldy-Nagy 2008: 249

139. Káldy-Nagy 2008: 249

140. Káldy-Nagy 2008: 249

141. Halasi-Kun 1964: 24-25

142. BOA TT.d. 662.

adatbazisokonline.mnl.gov.hu'dan

143. Káldy-Nagy 2008: 249

144. Halasi-Kun 1964: 4

145. Halasi-Kun 1964: 4

146. Káldy-Nagy 2008: 249

Kâsım Dede (Estergon)

1570 târihli Estergon tahririnde Kâsım Dede'nin ismi kayıtlıdır.¹⁴⁷

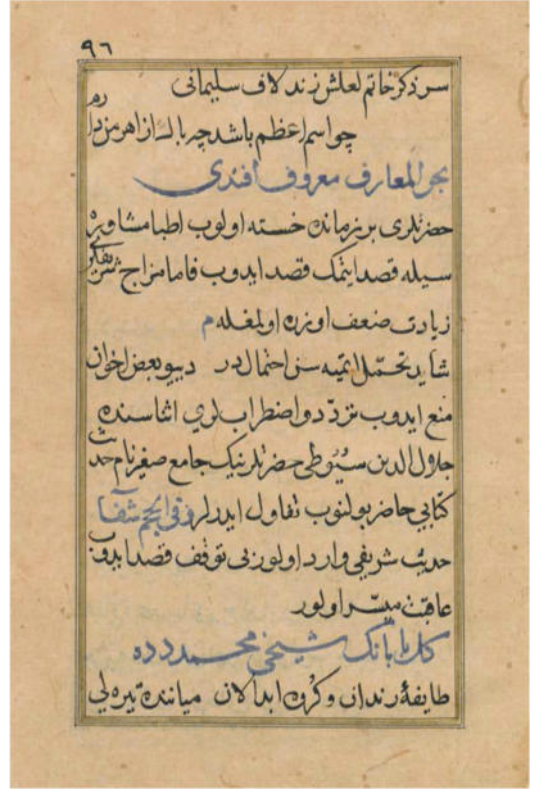
Kâsım Dede (Vaç)

Vaç Kalesi'ne ait 1570-1580 târihli kale defterlerinde Hacı Kâsım Dede'nin ismi kayıtlıdır.¹⁴⁸

Kefevî Hüseyin Efendi (Budin)

Tireli Mehmed Dede'nin şeyh olduğu dönemde (1588'den sonra) Nakşibendi dervişi Kefevî Hüseyin Efendi bir süre tekkede misafir olmuştur. Kefevî Hüseyin Efendi, Osmanlı toplumunda yaygın bir şekilde görülen, bir kitaba bakarak *tefe'ül* etme konusunda çeşitli meclislerde mushaf-ı şerif, Mesnevî-i Ma'nevî, Hâfız-ı Şîrâzî ve Abdurrahman-ı Câmî'nin divanları ile bazı kitapların da çıkan ve duruma uygun düşen ifade ve hikâyeleri toplayarak *raznâme* isimli Türkçe eserini kaleme almıştır. Müellif, Gül Baba Tekkesi'ni ziyaretinde de *tefe'ül* ederek Abdurrahman-ı Câmî'nin divanından çıkan beyti nakletmiştir¹⁴⁹:

Gül Baba'nın Şeyhi Mehmed Dede: Taifey-i rindân ve gürûh-ı abdalân meyânında Tireli Mehmed demekle meşhûr olan merd-i cihânger ki nice müddet râh-ı talebte ser u pa bürehne sû-be-sû ve gû-be-gû cûst u cû edip akıbet tesellâsın bulup hayli zamandır ki pây-ı uzleti dâmen-i firâgate çeküp Gâziler Ocağı ve Mucâhitler Durağı olan Vilayet-i Budun'da Gül Baba Zaviyesi'nde ikâmet ve dervişana hizmet ihtiyâr etmiştir. Fakir, Camiü'l-huruf ol diyar-ı celili'l-i'tibara varmak müyesser oldu. Nice defâ musahabet ve muâşeret edip ahvalin bilmekle mukayyet oldum. Ehlisünnet ve cemaat mezhebi üzere hudûdullahı mura'i ve adab-ı şeriatı ihyâda

Raznâme-i Kefevî'de Gül Baba Zaviyesi Şeyhi Tireli Mehmed Dede'nin bahsedildiği bölüm

147. Fekete 1943: 30

148. Fekete 1993: 67, 71

149. Yılmaz 2023: 74, 277

mücidd ü sâ'i buldum ve ulum-u zahire ve mearif-i cüziyyeden dahi behresi olup şebb u rûz ifâde ve istifâdeden hâli değıldir. Hikâyet ederler ki bir zaman da meşâyih-i asırdan biri esnay-ı kelâmda Hazreti Mahdumu Kırâmı Mevlâna Abdurrahman Câmî kuddise sırrahu hakkında bab-ı ta'nı küşâde edip nâ-sezâ kelâm ettikte erkân-ı meclisten birinin elinde Dîvân-ı Câmî bulunup tefe'ül ettiler. Bu güftâr-ı kerâmet şîâr-ı ol şahsı pür-noksan cehlin aşikâr eyledi. Nazm: Zedd-i ta'n şeyh-i şehir bi-esrar-ı ehl-i dil / El-mer'u la yezal aduvven lemma cehel [Şehrin şeyhi gönül ehlinin sırlarını taşıladı, eleştirdi. Kişi cahili olduğu şeyin daima düşmanıdır] Bkz. Mehmed Dede

Korkud (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁵⁰

Kurd (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁵¹

Kurd (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁵²

Kurd Ali (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁵³

Kurd b. Ali (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmî-i Şerîfi mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁵⁴

150. Káldy-Nagy 2008: 249

151. Káldy-Nagy 2008: 249

152. Káldy-Nagy 2008: 249

153. Káldy-Nagy 2008: 249

154. Halasi-Kun 1964: 4

Kurd Dede (Budin)

Sofyalı Bâlî Efendi'nin halifelerinden Halvetî şeyhi Kurd Dede (v. 1588) Sigetvar'ın fethinden (1566) sonra Budin Beylerbeyi Sokullu Mustafa Paşa'yı ziyaret ederek bir süre Budin'de kalmış, Osmanlı serhaddindeki kalelerin muhafazası ile yeni fetihleri teşvik hususunda faaliyet göstermiştir.¹⁵⁵

Lâmekânî Hüseyin Efendi (Peşte)

Tasavvuf târihinin mühim simalarından Peşteli bir yeniçeri olan *Lâmekânî Hüseyin*, Peşte Kalesi *İkinci Ağalık Bölüğü*'nde *Birinci Süvârî* ve *Odabaşı* olmuş ve gazâlara katılmış, kahramanlığı ve cesurluğuyla meşhur olduktan sonra *Ağalık* vazifesine yükseltilmiştir. Bursa'ya gelip Bayramî-Melâmî şeyhi Hasan Kabâdûz'a intisab eden Lâmekânî Hüseyin, 20 sene boyunca her yıl Budin'den Bursa'ya yolculuk yapmıştır. Peşte'nin istilâ edilmesinden sonra ailesiyle birlikte önce Bursa'da sonra da İstanbul'da yaşamıştır. İstanbul'da Şah Sultan Câmîi civarındaki tekkesinde faaliyetlerini sürdüren Lâmekânî, burada vefât etmiş olup kabri Şah Sultan Câmîi hazîresindedir. Mezar taşında yeni harflerle *Hüseyin Lâmekânî Ö:1625* yazılıdır.¹⁵⁶ Evliyâ Çelebi Hüseyin Lâmekânî hakkında şu bilgiyi vermektedir: *"Budîn karşısında Tuna kenarı Peşte şehrinde dir. Bayrâmiyye tarikâtındandır. İlim tahsilinden sonra İstanbul'a gelmiştir. Şah Sultan Câmîi yakınında bulunan zâviyeye defnedilmiştir."* Seyyah, bu zâtın sohbetlerinde de bulunmuştur. O'nu, sözüne sahip, dünya sevdasından vazgeçmiş bir kimse olarak tanıtır.¹⁵⁷ Lâmekânî Hüseyin Efendi, divanından başka, Vahdetnâme, Risâle-i Vahdet, Esrârname tercümesi kaleme almıştır. Ayrıca hadis şerhleri ve tasavvufi konulara dair Arapça ve Türkçe bir risâlesi mevcuttur.¹⁵⁸ Şeyh Hüseyin Lâmekânî Efendi, hocası Şeyh Hasan Kabadûz'a talebe olma sebebini ve Budin ile Bursa arasındaki seyahatlerini şöyle bildirmektedir¹⁵⁹:

Peşteli Şeyh Hüseyin Lâmekânî'nin İstanbul'da Şah Sultan Câmîi hazîresindeki kabri

155. Hasanov 2019: 93-94

156. Er 2015: 250-270

157. Evliyâ Çelebi 1/343

158. İlç 2003: 94-95

159. Er 2015: 250-252

Altı dilimli Bayrâmi Tâci
(Mecmu'atü'z-Zara'if'ten)

Peşte Kalesi'nde gaza ve cihad yolunda gece gündüz çalışırken Ağalık rütbesine yükseltilmiştim. Dünyânın gösterişlerine, makâm ve rütbe-lerine, kalpleri çalan, akılları çelen fânî zevklerine ve şöhretine karşı bende bir nefret gelmiş; kalbime Allâhü Teâlâ'nın muhabbeti dolmaya başlamıştı. Bu muhabbet her geçen gün artıyor ve şiddetleniyordu. Fakat bu hallerimi anlayacak ve bunları anlatacak hâlim ve bunlardan anlayacak bir dostum ve yârim de yoktu. Sabır ve tahammül ederek hâlimin ne olacağını intizâr etmeye başladım. Tek başıma dağlarda dolaşmaya, Allâhü Teâlâ'nın lütûflarını, ihsânlarını ümîd ederek kalbimdeki ilâhî aşk ateşiyle yanıp kavrularak dolaşmaya devam ettim. Bir gün bu hâllerde iken Peşte Kalesi'nin Tuna Nehri tarafına açılan su kapısından Tuna yalısına çıkmıştım. Kavun-karpuz zamanıydı ve Tuna İskelesi'nde kavun satılmaktaydı. İki kavun alarak bunları yemek için müsâit bir yer aramaya başladım. Bu esnâda, kâfirlerin yaşadığı tarafa yakın bir yerde boş bir geminin olduğunu görüp gemiye çıktım ve arka tarafına oturup kavunlardan birini kestim. Kalbimi yakan ilâhî aşk ateşiyle Tuna Nehri'ne ve etrâfa bakarak kavunu yemeye başladım. Aşk ateşiyle perişan ve hayran ve bu ahvalimden gözlerimden yaşlar akatarak kavunu yemeye başladığımda, bir taraftan da bana dermân olacak kâmil bir mürşidi nerede bulabileceğimi düşünüyordum. Bu düşüncelerde iken elimdeki bir dilim kavunu nehre düşürdüğüm esnâda hâtifden 'Gam yeme! Yakında elbet kâmil bir mürşid bulursun ve istediklerine kavuşursun' sesini duyunca, bu sesin sâhibini aramaya başladım ancak bulamadım. Bu sesi duymaktan dolayı bende başka haller olunca kavunları yemeğe hâlim ve mecâlim kalmadı. Gemiden inerek tam bir hayret ve perişanlık halinde Tuna köprüsünden geçerek Budin Çarşısı'na vardım. Bu çarşıda öteden beri tanışık olduğum kimseler, alışverişim bulunan dostlar ve nakli ilimlerde allâme bir kimse vardı. Bunlarla görüşüp ve bâzılarının dükkânlarında oturup sonra tekrar çarşıda gezerken, kavun yemek üzere bindiğim gemide duyduğum sese benzer bir ses kulağıma geldi. Bu sesi işitmekten çok hazzettim. Dönüp

baktım. Ses, bir dükkândan geliyordu. Sesin geldiği dükkâna girdim. Bu sesin sahibi yaşlı bir kimseydi ve Bursa'dan getirdiği malları ve elbiseleri satıyordu. Pek nûrânî bir yüzü vardı. Benimle dostluk ederek konuşmaya başladı. Ben de söze girerek, yanık kalbimle hâlîmi ve derdimi dermânım olacak kâmil bir mürşidi aradığımı söyledim. O anda, gemide işittiğim sesin aynısıyla, 'gam yeme bulursun! Elem çekme, yakan zamanda kavuşursun' dedi. Bu defa hayretim daha da arttı. Nûrânî yüzlü ihtiyarın ellerinden tutarak, yoksa aradığım mürşid-i kâmil sen misin, diye heyecanla sordum. Bana, sabret, dedikten sonra, ben Bursa'da yaşayan ve ticâretle meşgûl olan biriyim. Bütün Rume-lî'ni ticâret için gezer, dolaşırım. Bursa'da yaşayan Bayramiyye Tarikatı şeyhi mübarek hocamız, bu sene Macaristan sınırındaki Budin Kalesi'ne sefer edip varmak ve orada Allahü Teâlâ'nın nasibli kullarının dünya ve ahiret saadetine ve selâmetine vesile olmak üzere beni vazifelendirdi. Buralara gelişim, mübârek hocamın şerefli emirleri icâbıdır diyerek Şeyh Hasan Kabadûz Hazretleri'ni anlatmaya başladı. Bunları dinledikçe kalbim sevinçle doldu. Şevk ve zevk hali kalbimi istila edip artık sabra ve karara mecalim kalmadı. Hemen, gaza ve cihad yolunda beraber olduğum sadık dostlarımdan üç kimseye niyetimi ve Bursa'ya gidecek olmamı haber vererek hep beraber Budin'den yola çıkarak selâmetle Bursa'ya ulaştık. Maksudımız ve gâyemiz olan Şeyh Hasan Kabadûz Hazretleri'ni bulup mübarek ayaklarının iksir tozuna yüzümüzü sürerek şerefli sohbetlerine kavuştuk. Şeyh Hasan Kabadûz Hazretleri'ne Bursa'da irâdemi teslimle şerefli sohbetlerine dahil olduktan sonra yirmi sene kadar Budin'de yaşadım. Her sene bir kez, ilkbaharda nice sadık aşıklar ve talebeler ile birlikte Budin'den Bursa'ya gidip otuzar kırkar gün Şeyh Hasan Kabadûz Hazretleri'nin hizmetlerinde bulunup yine Budin'e dönerdik. Bu seferler, bizim üzerimizde altıncı farz gibiydi. Her seferimizde, önce seferimizin başlangıcını kızılcıkların olmaya başladığı zamanda birbirimize müjdelerdik. Ne zaman mübârek huzurlarına kavuşsam, bu seneden itibaren Bursa'da, şerefli

Bayrâmi Tâci
(Mecmu'atü'z-Zara'iften)

hizmetlerinde kalmama müsâde ederler de artık Budin'e dönmem diye ümid ederdim. Ancak buna rızası olmayıp Budin'e dönmemizi emrederlerdi. Hicri 1000 târihinde Macaristan sınırlarında, kâfirlerin İslâm topraklarına saldırmasından ve Peşte Kalesi'nin istilâ edilmesinden önce, bu fakirin ailem ve çocuklarımla birlikte Budin'den ayrılarak Bursa'ya gelmemi emretmişlerdi. Macar kâfirlerinin Peşte Kalesi'ne ve İslâm topraklarına saldıracaklarını çok önceden keşif ve kerametiyle bilip bu fakirin gelişine müsâde ettiğini sonradan anlayabilmişim. Bir müddet şerefli hizmetlerinde bulunmak nasib oldu. Hiç de niyetim yokken ve gitmeyi düşünmezken, bir gün İstanbul'a gitmemi ve orada irşâd hizmetinde bulunmamı emrettiler. Şerefli emirlerine uyararak, ailemi, çoluk çocuğumu, bir miktar malımı ve eşyayı yanıma alarak İstanbul'a gittim. Maişetimiz, malımız ve mülkümüz, paramız, eşyamız yok iken, Allahü Teala'nın lütfu ve keremi ve mübârek hocamın himmetiyle hepsini kısa zamanda elde ettim. Bütün bu nimetlere kavuşmamın sebebi, mübârek hocam Şeyh Hasan Kabadûz Hazretleri'nin şerefli hizmetlerinde bulunmak, her emrine itaat etmek, rızasını gözetmektir."

Müstekimzâde Efendi, Lâmekâni Hüseyin Efendi'nin vefât târihini ebcedle şöyle yazmıştır¹⁶⁰:

"Şeyh Hüseyin oldı çâr-unsurı perîşân" Sene 1034 [1625]

Mahbûb Baba (Baç)

1560 târihli tımar defterinde Baç nahiyesinde Mahbûb Baba Zâviyesi'nin ismi (Baç'a bağlı Kallós yakınlarında) kayıtlıdır.¹⁶¹

Mahmud (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde sūfî olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁶²

Mahmud (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmi-i Şerîfi mahallesinde sūfî olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁶³

160. Er 2015: 253

161. BOA TT.d. 333, s.16.
adatbazisokononline.mnl.gov.hu'dan

162. Kâldy-Nagy 2008: 249

163. Halasi-Kun 1964: 4

Peçuy Mevlevihânesi'nin semâhânesi olan Yakovalı Hasan Paşa Câmii

Mahmud Dede (Budîn)

Halvetî şeyhi Rüstem Budînî'nin dervişlerindendir. Piri Baba'yı Rüstem Budînî'ye götüren dervîştir. *Bkz. Piri Baba (Budîn ve Peşte)*

Mahmud Dede (Peçuy)

Yakovalı Hasan Paşa'nın bânisi olduğu Peçuy Mevlevihânesi'nde 1680'de şeyh olarak Mahmud Dede'nin ismi kayıtlıdır.¹⁶⁴

Mahmud Dede (Segedin)

Segedin'de Hüsrev Mescidi mahallesinde Mahmud Dede'nin ismi kaydedilmiştir.¹⁶⁵

Mahmud Râcil Rûmî (Estergon)

Bkz. Şeyh Mahmud (Estergon)

Mecnûn Baba (İlok)

Evliyâ Çelebi İlok'ta Mecnûn Baba'nın zâviyesini ve türbesini bildirmektedir.¹⁶⁶ Tahrir Defteri'ndeki kayda göre tekke, İlok'a tâbi Vukin (günümüzde Šarenggrad) karyesine yakın bir konumda yer alıyordu.¹⁶⁷ Tekkenin İlok'a tâbi Opatofçi karyesinde (günümüzde Opatovac) bir de değirmeni vardı.¹⁶⁸ Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterlerinde de Mecnûn Baba Zâviyesi'nin bağ, bahçe, çayır ve tarlaları¹⁶⁹ ile Baç nahiyesine

164. Gölpinarlı 2006: 308

165. Halasi-Kun 1964: 6

166. Evliyâ Çelebi 7/128

167. McGowan 1983: 25

168. McGowan 1983: 20

169. McGowan 1983: 8, 25

bağlı Kallós'ta (1578 târihli Segedin livası defterinde) arazisi bulunduğu kayıtlıdır.¹⁷⁰

Mehmed (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mes-cidi Mahallesi'nde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁷¹

Mehmed (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁷²

Mehmed (Eğri)

1570 târihli Hatvan livası tahririnde Eğri'ye bağlı Tihamér karyesinde değirmeni ve bağı bulunan *Mehmed* isimli bir dervi-şin ismi kayıtlıdır.¹⁷³

Mehmed (Tımışvar)

1595 târihli Tımışvar defterinde, Mehmed Bey Zâviyesi'nin görevlileri arasında Mehmed bin Mehmed ismi kayıtlıdır.¹⁷⁴

Mehmed (Vaç)

Vaç Kalesi'ne ait kale defterlerinde varoşta mukîm Sûfi Meh-med'in ismi kaydedilmiştir.¹⁷⁵

Mehmed Bey (Sigetvar)

Sigetvar Emiri Mehmed Bey'in nefis terbiyesi ve seyr-i sülûk gi-bi konuları ele aldığı *Mecmu'ahu'l-Hakayık* isimli eseri H. 988 / M. 1580-1581 târihlidir. Hafız Muhammed Belhî'nin müsten-sih olduğu yazma nüsha, TTK Kütüphanesi yazmalar bölü-mündedir. Ârifî Ahmed Dede'nin kaleme aldığı bir risâlesinde de Sigetvar Emiri Mehmed Bey'in isteğiyle yazıldığı bilgisi bu-lunmaktadır.

Mehmed Dede (Budin)

1588'de Gül Baba Tekkesi'nde şeyh olan Hacı Dede'nin yerine Tireli Mehmed Dede görevlendirilmiştir.¹⁷⁶ *Bkz. Kefevî Hüseyin Efendi (Budin)*

170. BOA TT.d. 570, s.96.

adatbazisokonline.mnl.gov.hu'dan

171. Káldy-Nagy 2008: 249

172. Káldy-Nagy 2008: 249

173. BOA TT.d. 550, s.144.

adatbazisokonline.mnl.gov.hu'dan

174. Serdaroglu 2019: 119

175. Fekete 1993: 124

176. Yılmaz 2023: 67-68

Mehmed Dede (Gırgoviçe)

Evliyâ Çelebi'nin bir tekke bulunduğunu bildirdiği Gırgoviçe'de, Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde *sûfi Mehmed Dede*'nin ismi kayıtlıdır.¹⁷⁷

Mehmed Dede (Sombor)

Sombor'un 1619 tarihli kale defterinde Mehmed Dede'nin ismi geçmektedir.¹⁷⁸

Mehmed Efendi (Budin)

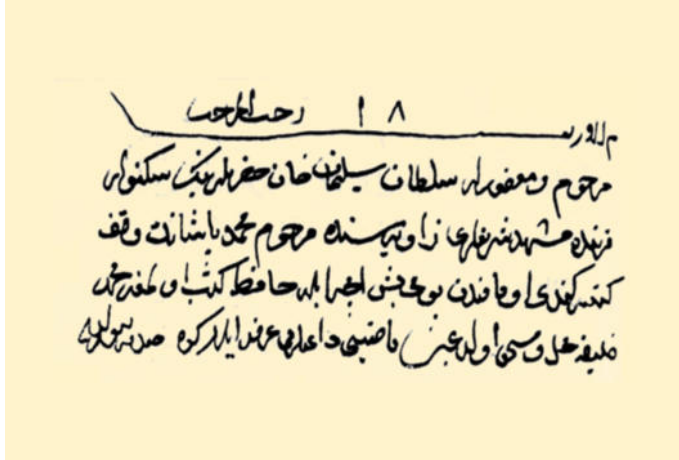
Halvetî-Şemsî'den Ahmed Budinî'nin dervişıdır. 1660'larda Budin'deki evini tekke olarak kullanmıştır.¹⁷⁹

Mehmed Halife (Budin)

Bkz. *Ülfetî (Budin)*

Mehmed Halife (Sigetvar)

Sigetvar Livâsı Kânunnâmesi'nde 1579'da türbe palankasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında, *dershan* vazifesiyle Mehmed Halife'nin ismi geçmektedir.¹⁸⁰

"Merhûm ve mağfûr leh Sultan Süleyman Han hazretlerinin Sigetvar kurbunda meşhed-i şerifleri zâviyesinde merhûm Mehmed Paşa'nın vakfı ve kendi evkâfından yevmi beş akçe ile hâfız-ı kütüb olmağa Mehmed Halife mahall ve müstehak olduğun kadısı dâileri arz eyledikte sadaka buyruldu." Sigetvar'da Sokollu Mehmed Paşa Vakfı Hurufat Kaydı, VGMA 1223/157, 18 Receb 995, 24 Haziran 1587

Mehmed Halife (Sigetvar)

VGMA'daki 1587 târihli hurufat kaydından, Sigetvar'da türbe palankasındaki Halvetî tekkesinde bir kütüphane bulunduğunu anlıyoruz. Bu kayda göre beş akçe yevmiye ile *hâfız-ı kütüb* vazifesiyle Mehmed Halife görevlendirilmiştir.¹⁸¹

177. Evliyâ Çelebi 7/121, McGowan 1983: 88

178. Hegyi 2007: 904

179. Claytor 1994: 163, 430 ek Şemsî silsilesi

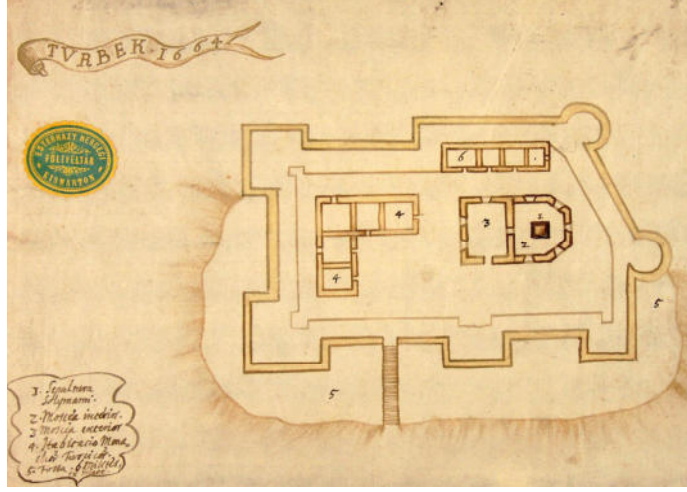
180. Aktepe 1970: 201

181. Sigetvar'da Sokollu Mehmed Paşa Vakfı Hurufat Kaydı, VGMA 1223/157, 18 Receb 995, 24 Haziran 1587

Sigetvar Halveti Tekkesi'nin planı
(1664)

Budin'de Memi Baba Türbesi
(Charles de Juvigny, 1686)

Mehmed Nazmî Efendi (Uyvar)

Halvetiyye'nin Şemsiyye kolunun Sivâsiyye şubesi kurucusu Abdülehad Nûri'nin halifesi olan Mehmed Nazmî Efendi, Uyvar seferi esnasında (H. 1074 / M. 1663) orduya moral verip cesaretlendirmek ve dinî bilgiler vermek üzere ordu şeyhliğine getirilip sefere katılmış ve kalenin fethinde bulunmuştur.¹⁸²

Memi (Baç)

1578 târihli tahrir defterinde Baç'ta; Ali Bey Câmii mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁸³

Memi (Segedin)

Segedin'de Hassa Mescidi mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.¹⁸⁴

Memi Baba (Budin)

Budin'de tekkesi ve türbesi bulunuyordu. Gül Baba bayırı ile Budin Kalesi arasındaki yamaçta yer alan türbe, Charles de Juvigny'nin 1686 târihli Budin gravüründe çizilmiştir.¹⁸⁵

Memi Baba (Solnok)

Bektaşî Memi Baba Türbesi'nin, Solnok'ta köprü yakınında yer aldığı bilinmektedir.¹⁸⁶ 1617 târihli gravürde çizilen köprü yakınındaki kubbeli yapı, bu türbe olmalıdır.¹⁸⁷

182. Aksoy 2006: 460

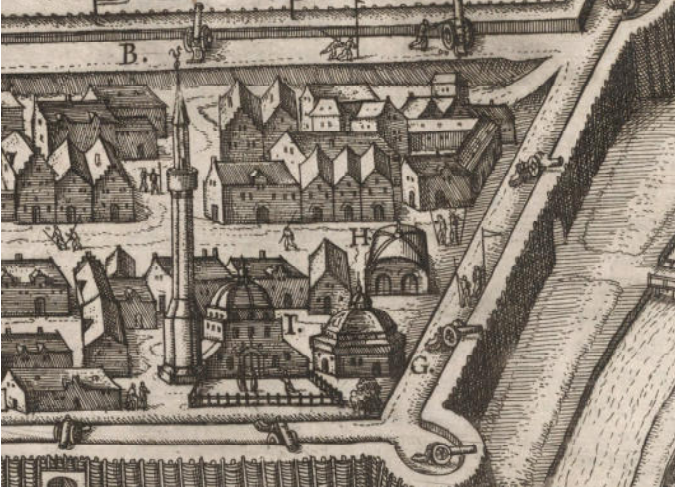
183. Halasi-Kun 1964: 24-25

184. Halasi-Kun 1964: 5

185. Yılmaz 2019: 168

186. Sudár 2008: 237-238

187. Yılmaz 2023: 472

Solnok'ta Memi Baba Türbesi
(1617 târihli gravürü ve restitüsyonu)

Memi Dede (Sigetvar)

1618 tarihli defterde, Sigetvar'da türbe palankasındaki Halveti tekkesinin görevlileri arasında; Memi Dede'nin 15 akçe yevmiye ile hatip olarak görevlendirildiği kaydedilmiştir.¹⁸⁸

Memi Halife (Sigetvar)

1618 tarihli defterde, Sigetvar'da türbe palankasındaki Halveti tekkesinin görevlileri arasında; Memi halifenin 7 akçe yevmiye ile *türbedâr* olarak görevlendirildiği kaydedilmiştir.¹⁸⁹

Memişah (Sigetvar)

Sigetvar'daki Halveti Tekkesi'yle ilgili 26 Ocak 1577 târihli mühimme kaydında, Sigetvar erenlerinden olduğu yazılıdır.¹⁹⁰

Memişah Efendi (Gırgoviçe)

Bayrâmî şeyhlerinden Ahmed Sarban'ın halifelerinden Memişah Efendi, Rumeli'nde ve Macaristan'da pek çok beldeyi dolaşmış, ayândan Mustafa Ağa'nın ricasıyla bir süre de Gırgoviçe'de ikâmet etmiştir. Kasabada bulunduğu esnada evi adeta bir kervansaray gibi pek çok yerden ziyaretçilerin uğradığı bir konak yeri idi. H. 1000 / M. 1591-1592 senesinde memleketi olan Banaluka yakınlarındaki Dirin'de vefat etmiş, kabrinin üstüne yüksek kubbeli bir türbe yaptırılmıştır.¹⁹¹

188. Velics ve Kammerer 1886: 1/408

189. Velics ve Kammerer 1886: 1/408

190. Fodor 2021: 77

191. Er 2015: 104-107

Mevlâna Alâeddin (Sigetvar)

Sigetvar Livâsı Kânunnâmesi'nde 1579'da türbe palan-kasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında, *imam* vazîfe-siyle Mevlâna Alâeddin'in ismi geçmektedir.¹⁹²

Mevlânâ Şeyh Muslihuddin (Eğri)

1606 târihli defterde Eğri Kalesi'ndeki Hünkâr Câmii'nde Yusuf Hamza Baba ile birlikte ismi kayıtlıdır.¹⁹³

Miftah Baba (Budin)

Budin'deki Bektaşî tekkelerinden olan *Miftah Baba* Tekkesi, Tuna kenarında, Veli Bey Ilıcası'nın yanında yar alıyordu. Evliyâ Çelebi, buradaki türbede medfûn Miftah Baba'nın menâkıbını şöyle bildirir¹⁹⁴:

Bu benzersiz tekke, hemen Gül Baba ile Veli Bey Ilıcası yakınında Tuna Nehri kenarında bir Bektaşî irfan mektebidir. Biz-zat Baba Miftah hazretleri bir kubbecik içinde yatmaktadır. Bu sultanın nice yüz menkıbeleri vardır. Bunlardan biri Süleyman Han İstanbul'da uyurlarken bu Baba Miftah Süleyman Han'a, 'Al bu miftahları (anahtarları) kalk Budin'e gidelim. Bu anahtarlarla Budin kapısını açalım' deyince hemen Süleyman Han uykudan uyanır. O gece yarısında Hasoda'ya insan, cin ve peri giremez iken görse ki camekânı kapısında bir gönlü yaralı der-viş durup: 'Al Süleymanım Budin'in anahtarların' deyip 40 adet anahtarı Süleyman Han'ın eline verip saray içinde kaybolur. Hemen Süleyman Han sabahleyin tuğları Davutpaşa Sah-rası'na çıkarıp atını Budin'e doğru çevirip menzilleri katlayarak Budin'e gelip hamd olsun feth edince Süleyman Han tüm anahtarları Budin'in her kapısına uyar bulur. Derhâl Baba Miftah Süleyman Han huzuruna gelip, 'Aferin kapıcı baba, gazan mübarek olsun' deyip padişah huzurunda ruhunu teslim edip buraya defnederler. İsmi Baba Şâban iken 'Baba Miftah' diye ad verdiler, Allah rahmet eylesin.

192. Aktepe 1970: 201

193. Hegyi 2007: 1509

194. Evliyâ Çelebi 6/326, 334

1686'da Budin'e gelen Giovanni Paolo Zenarolla, Miftah Baba Tekkesi'nde 20 dervişin barındığını belirtip, buraya gelen misafirlerin saygı ve ikram gördüğünü söyler.¹⁹⁵

Mîrek Muhammed-i Taşkendî (Sigetvar)

Nakşibendi dervişi, seyyah ve derlemeci *Mîrek Muhammed-i Taşkendî*, Taşkent, Semerkand, Şiraz, İstanbul ve Rumeli'nde bulunmuş 1613'te Sigetvar'a gelmiş ve bir süre Halveti Tekkesi'nde misâfir olmuştur. Burada Peçuylu Recâi Efendi ile görüşüp Türbe Şeyhi Ali Harimi'nin sohbetlerinde bulunan Mîrek, *Şehrî ve Güli* isimli eserini Sigetvar'da tamamlamıştır. *Şehrî ve Güli*, klasik Fars edebiyatının önemli şairlerinin beyitlerini Türkçe açıklayan, bazı beyitleri hikâyeleriyle izah eden bir eserdir. Mîrek Muhammed'in bu eseri, Osmanlı edebî muhitlerine esin kaynağı olmuş Türk ve Fars kökenli şairlerden derlediği beyitlerle ve bunların Türkçe izahlarıyla, Horasan'dan Rumeli'ne uzanan geniş bir coğrafyanın belli başlı edebî merkezlerinin atmosferini yansıtır. Mîrek Muhammed, *Şehrî ve Güli'de* Peçuylu Recâi Efendi'nin, Ali Dede'nin vefâtına dair yazdığı Farsça gazelindeki tarih beytinde *şeyh-i micâhid* ibâresiyle tarih düşürdüğünü söylemektedir.¹⁹⁶

Muhammed Belhî (Sigetvar)

Sigetvar Emiri Mehmed Bey'in 1580'de telif ettiği *Mecmu'ahu'l-Hakayık* isimli tasavvufi eserin müstensihidir. Eserin yazma nüshası Ankara'da TTK Kütüphânesi'ndedir.

Muhammed Dede (İstolni Belgrad)

Silsiletü'l-Mukarrebîn'de Muhammed Dede Belgrâdî'nin Halveti-Sinânî Pervâne Dede'nin İstolni Belgrad'da yetiştirdiği dervişlerden olduğu bildirilmektedir.¹⁹⁷

Muhammed Dede (Peçuy)

Bkz. Hâfızî Dede (Peçuy)

195. Eyice 1996: 229

196. Mîrek 2012: 67, 209

197. Bitiçi 2001: 54

Kırk dikişli Halvetî tâci
(Mecmu'atü'z-Zara'if'ten)

Muhammed Halife (Sigetvar)

1618 tarihli defterde, Sigetvar'da türbe palankasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında; Muhammed halifenin 7 akçe yevmiye ile *marangoz* olarak görevlendirildiği kaydedilmiştir.¹⁹⁸.

Muhtar Baba (Budin)

Muhtar Baba'nın türbesi, Budin'de Tabakhâne varoşunda yer alıyordu. Evliyâ Çelebi, türbeden kısaca bahsetmektedir¹⁹⁹: “*Bu Âl-i Abâ fukarası evliyâsı Yeşil Direkli Ilıcası Hanı önünde bir nurlu kubbede yatmakta olup Budin gâzilerinin ziyaret yeridir, Allah nurunu artırsın.*”

Murad Firuz (Sigetvar)

1618 tarihli defterde, Sigetvar'da türbe palankasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında; Murad Firuz'un 10 akçe yevmiye ile *marangoz* olarak görevlendirildiği kaydedilmiştir.²⁰⁰

Muslihuddin Budînî (Budin)

Silsilenâme-i Sûfiyye'de; Halvetiyyeden Kurd Şeyh Muhammed Efendi'nin halifesi Muslihuddin Budînî'nin (H.1040 / M.1630-1631) ismi kayıtlıdır.²⁰¹

Muslihuddîn Dede (Dimitrofça)

Muslihuddîn Dede, Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) dervişlerindendir. *Bkz. Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)

Rumeli evliyâsının meşhurlarından olan Halvetî şeyhi *Muslihuddîn Efendi*, serhat boylarındaki gâzî dervişlerdendir. H.982/ M.1575 senesinde Dimitrofça'da vefât edip, orada defnedilmiştir. Dergâhı ve türbesi, Dimitrofça'daki Velî Bey Câmîi yakınlığında yer alıyordu. Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da Veli Bey Câmîi mahallesinin sakinle-

198. Velics ve Kammerer 1886: 1/408

199. Evliyâ Çelebi 6/334

200. Velics ve Kammerer 1886: 1/408

201. Usta 2006: vr.12b, 24b

ri arasında Mevlâna Şeyh Muslihuddin'in ismi kayıtlıdır.²⁰² Kanûnî Sultan Süleyman'ın Sigetvar kuşatması sırasında (1566), Pertev Paşa da Göle Kalesi'ni kuşatmıştı. Muslihuddîn Efendi, Dimitrofça'dan dervişlerini toplayıp, Göle'ye doğru yola çıkmış, orduya katıldığı gün Göle kale fethedilmişti. Muslihuddîn Efendi'nin icâzet verdiği dervişleri şunlardır: *Timişvarlı Veli Dede, Muslihuddîn Dede, Bâlî Dede, Hasan Hoca, Hüseyin Dede, Dimitrofçalı Dürrî Efendi, Dimitrofçalı Gaybî Efendi* ve bir başka *Hasan Hoca* idi.²⁰³

Silsilenâme-i Sûfiyye'de; Şeyh Aynî Dede Bosnavî'nin (H. 972/ M.1564-65) halifesi Pîr Muslihuddin Serâyî Dimitrofçavî'nin (H.982 / M.1574-1575) ismi kayıtlıdır.²⁰⁴

Dimitrofça'da hatîblik yapan Gaybî Efendi, vefâtına târîh düşmüştür²⁰⁵:

*Kutb-i âlem cihânı terk etti
Müddet-i ömrü çünkim oldu tamam
Oldu bu Gaybiyâ ona târîh
Yâ İlâhî, ola behîşt (Cennet) makâmı (982).*

Muslihuddîn Halife (Sigetvar)

Sigetvar Livâsı Kânunnâmesi'nde 1579'da türbe palankasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında, *hatib* vazîfesiyle Muslihuddîn Halife'nin ismi geçmektedir.²⁰⁶

Mustafa (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahkeme Câmîi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁰⁷

Mustafa (Baç)

1578 târîhli tahrir defterinde Baç'ta; Ali Bey Câmîi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁰⁸

202. McGowan 1983: 261

203. Evliyâlar Ansiklopedisi 5/27-32

204. Usta 2006: vr. 24b

205. Evliyâlar Ansiklopedisi 5/27-32

206. Aktepe 1970: 201

207. Káldy-Nagy 2008: 249

208. Halasi-Kun 1964: 24-25

Sigetvar'da 1613'te istinsah edilen Arapça hadis kitabının ilk sayfası (Süleymâniye Kütüphanesi'nden)

Mustafa (Sigetvar)

Sigetvar'da 1613'te istinsah edilen Ebu'l-Fezâ'il'e ait Arapça hadis kitabının müstensihî Şeyh İbrâhim oğlu Mustafa'dır. Zikredilen Şeyh İbrâhim, Halvetî tekkesinin şeyhi Ali Harîmî'nin (v.1617) oğlu olan ve babasından sonra 1617'de tekkenin başına geçen İbrâhim Dede olmalıdır. Bahsi geçen Arapça eser (*Meşâriku'l-Envârî'n-Nebeviyye min Sıhâhi'l-Ahbârî'l-Mustafaviyye*) İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir (Kayıt No: 309857).

Mustafa Dede (Göle)

Göle'nin 1567 târihli tahrir defterinde, Kurd Bey Mescidi mahallesinde Mustafa Dede'nin ismi kayıtlıdır.²⁰⁹

Mustafa Dede (Kaniye)

Kaniye'de, 1653 senesine ait defterde Mustafa Dede'nin ismi geçmektedir.²¹⁰

Mustafa Dede (Tımsıvar)

Mustafa Dede'nin Tımsıvar'daki Halvetî-Sümbüli dergâhı olan Baba Hüseyin Tekkesi'nde 1619'da şeyh olduğu kayıtlıdır. *Silsilenâme-i Süfiyye*'de Pîr Müslihuddin Serâyî Dimitrofoçavî'nin (H.982/M.1574-75) halifelerinden Şeyh Mustafa Tamsıvarî (H.1029/M.1619-20) ismi kayıtlıdır.²¹¹ Tımsıvar'ın 1633 tarihli kale defterinde de Mustafa Dede'nin ismi yazılıdır.²¹²

Mustafa Efendi (Peçuy)

Peçevî Mustafa Efendi (1610-1699) Peçuy'daki Uşşâkî Tekkesi'nin şeyhiydi. Mustafa Efendi, Peçuy Mevlevihânesi'nin son şeyhi Ârifî Ahmed Dede'nin babası, Kaniye Kalesi'nden Şeyh Yusuf Efendi'nin oğludur. 8 Haziran 1610'da Kaniye'de doğmuş, 16 yaşına geldiğinde Peçuy'a gelip Uzun Ali Efendi ve Sa'yi Osman Efendi'den ilim tahsil etmiştir. Peçuy'da Şeyh Abdülbâkî Efendi'nin dervîşi olmuş, babası Şeyh Yusuf Efendi'nin vefâtı üzerine tekrar Kaniye'ye dönmüştür. H.1050 / M.1640'da

209. Kâldy-Nagy 1982: 50

210. Hegyi 2007: 1550

211. Usta 2006: vr. 24b

212. Hegyi 2007: 1368

Budin’de Uşşâkî şeyhi Abdurrahman Aksarayî’nin yanına gitmiş ve beş sene hizmetinde bulunduktan sonra 1645’te Uşşâkî hilâfetiyle Peçuy’a geri dönmüştür. 1686’da Belgrad’da bir yıl kaldıktan sonra Filibe’ye hicret etmiştir. 12 sene Filibe’de irşad vazifesini sürdüren Mustafa Efendi 25 Mayıs 1699’da 89 yaşında vefât etmiştir. Filibe’de köprübaşındaki İmâret Câmîi’nin hazîresine defnedilmiş üzerine türbe binâ olunmuştur.²¹³ Peçevî Mustafa Efendi’nin *Şerh-i İlâhî-i Atvâr-ı Seb’a* nâmıyla bir risâlesi vardır. Bu risâleye göre silsile-i tarîkatı şöyledir: *Kutbu’l-ârifin müctehid-i tarîkat Hz. Ümmî Sinan Efendi - Cenâb-ı Şeyh Mücâhid Hüsâmeddîn-i Uşşâkî - Şeyh Muhammed-i Belgradî - Şeyh Mustafa Uşşâkî - Şeyh Emrullâh-ı Bursevî - Şeyh Mustafa Efendi-i Peçevî*.

Müftüzâde Abdülkerim Şeyh Salih (Peçuy)

1627 tarihinde Peçuy şehrinde bulunan Müftüzâde Abdülkerim Şeyh Salih, on iki tasavvufî eseri istinsah etmiştir.²¹⁵ *Bkz Ek 2*

Münîrî Efendi (Dimitrofça)

Belgradlı Münîrî Efendi, Dimitrofça’daki Ali Efendi’nin dervîsidir. 1597’de Vezir Satırcı Mehmed Paşa ile Varad seferine katılmıştır.²¹⁶ *Silsiletü’l- Mukarrebîn* isimli eserinde Rumelindeki dervişlerin menkıbelerini kaleme almıştır. Münîrî Efendi’nin ismi, eserinde *İbrâhim b. İskender el-Bosnevî er-Rûmî* olarak yazılmıştır. 1620’den sonra vefât ettiği tahmin edilmektedir.²¹⁷ *Risale fi’l-Firaki’l-İslamiyye* isimli eserinin Budin’de H. 1057 / M. 1647-48 yılında istinsah edilen bir nüshası Konya Yazma Eserler Kütüphanesi’ndedir. *Bkz. Ali Efendi (Dimitrofça)*

Nasuh (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi’nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²¹⁸

213. Şeyhi Mehmed Efendi 3: 2217-2218

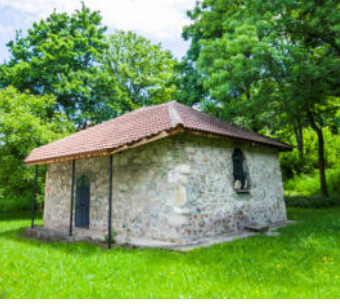
214. Osmanzâde Hüseyin Vassâf 2015: 4/348

215. Ağoston 1994: 8

216. Yilmazer 2003: 210

217. Bitiçi 2001: 26

218. Káldy-Nagy 2008: 249

Sofya'da Bali Efendi türbesi

Nûreddinzâde Muslihuddin Efendi (Sigetvar)

Nûreddinzâde olarak anılan Halvetî Şeyhi Muslihuddin Efendi, aslen Filibeli olup Şeyh Bâlî Efendi'nin (v. Sofya, 1553) halifesidir. Rivayete göre Kanûnî Sultan Süleyman'ın Sigetvar seferi için karar vermesinde Nûreddinzâde'nin bir rüyası etkili olmuş; Sigetvar seferine ordu şeyhi olarak dervişleriyle birlikte iştirak etmiştir. Sigetvar Kalesi'nin fethi henüz gerçekleşmeden padişahın vefat etmesi üzerine naaşının İstanbul'a getirilmesi işinde Nûreddinzâde ve dervişleri de yer almıştır. Sigetvar'da padişahın iç organlarının gömüldüğü yere sonradan yaptırılan türbe ve zâviyede Nûreddinzâde'nin halifelerinden Bosnalı Ali Dede, Halveti Tekkesi'nin ilk şeyhi olmuştur. Ali Dede'den sonra da Nûreddinzâde'nin diğer halifelerinden Ali Harimî Bosnavî tekkenin başına geçmiştir. Kanûnî'nin, her namaz sonrası virdini okuduğu 1.000 taneli tesbihi vefâtına yakın Şeyh Nûreddinzâde'ye iade ettiği, onun da tesbihi daha sonra Şeyh Ahmed Şernûbî'ye hediye ettiği belirtilmektedir. Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa, İstanbul Kadırga'da Mimar Sinan'a inşa ettirdiği külliyyede Nûreddinzâde için bir tekke yaptırmış, ancak inşaat tamamlanmadan Nûreddinzâde Mart 1574'te vefât etmiştir.²¹⁹ Bkz. *Ali Dede (Sigetvar) ve Ali Harimî Bosnavî (Sigetvar)*

Oruç Ali (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da İbrâhim mahallesinin sakinleri arasında *sûfî* Oruç Ali'nin ismi kayıtlıdır.²²⁰

Osman Baba (Hatvan)

Hatvan Kalesi'ne ait 1570 târihli tapu defterinde Osman Baba Zâviyesi kayıtlıdır. Osman Baba'nın dervişleri arasında Bayram Dede'nin ismi geçmektedir.²²¹

219. Mehmed Süreyyâ 1996: 4/2:78, Öngören 2019

220. McGowan 1983: 267

221. Sudár 2008: 236

Sigetvar Kalesi

Ömer Efendi (Budın, Peşte)

Budın'da Halvetî Piri Baba'nın dervişlerindendir. *Bkz. Piri Baba (Budın ve Peşte)*

Ömer Fanî Efendi (Eğri, Estergon)

1596'daki Eğri Seferi'nde Sultan III. Mehmed ile birlikte ordu şeyhi olarak bulunan altı Halvetî büyüğünden biri de Dırağman Tekkesi şeyhi Ömer Fanî Efendi'dir.²²² Peçevî İbrâhim Efendi, Estergon'un ikinci fethinde de (1605) bulunan Ömer Fânî Efendi'yi, ilmî seviyesinin yüksek oluşu, özellikle tefsirdeki bilgisiyle ön plana çıkararak anlatmakta, Estergon seferinde pek çok kerâmetleri görüldüğünü kaydetmektedir.²²³

Ömer Fanî Efendi (Estergon)

Bkz. Ömer Fanî Efendi (Eğri)

Ömer Gülşenî (Sigetvar)

Tokatlı Derviş Ömer Gülşenî, İbrâhim Gülşenî'nin halifesi olup yetmiş dervişleriyle birlikte Sigetvar seferine katılmıştı. Sigetvar'da çadırında vefât eden Sultan Süleyman'ın ölümünü ordudan gizleyenler arasında idi.²²⁴ Sultan Süleyman'ın Sigetvar'da çadır içinde gizli kılınan cenâze namazının imamıydı.²²⁵

Paşayığıt (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²²⁶

222. Bölükbaşı 2015: 25

223. İdiz 2009: 10

224. Evliyâ Çelebi 1: 206

225. Selânikî Mustafa Efendi 1: 39

226. Káldy-Nagy 2008: 249

Bektaşî tâc
(Mecmu'atü'z-Zara'if'ten)

Peçevî Ahmed Dede (Peçuy)

Bkz. Ârifî Ahmed Dede (Peçuy)

Peçevî Mustafa Efendi (Peçuy)

Bkz. Mustafa Efendi (Peçuy)

Peçevîzâde Ârifî Ahmed Dede (Peçuy)

Bkz. Ârifî Ahmed Dede (Peçuy)

Pervâne Abdullah (Tımişvar)

1595 târihli Tımişvar defterinde, Mehmed Bey Zâviyesi'nin görevlileri arasında Pervâne Abdullah'ın adı kaydedilmiştir.²²⁷

Pervâne Dede (İstolni Belgrad)

Silsiletü'l-Mukarrebîn'de Ümmî Sinan ve Nasûh Dede'in [Şeyh Nasûhî] halîfelerinden Halvetî-Sinânî Pervâne Dede'nin ismi kayıtlıdır. İstolni Belgrad'da yetiştirdiği dervişleri arasında Belgradlı Muhammed Dede bulunmaktadır.²²⁸

Pervâne Mehmed (Baç)

1578 târihli tahrir defterinde Baç'ta; Eski Mahkeme Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²²⁹

Peşteli Hisâli

Bkz. Hisâli (Peşte)

Pîr Sultan Abdal (Budin)

Anadolu Alevîleri'nin yedi büyük ozanı arasında yer alan Pîr Sultan Abdal'ın hayatı hakkında tarihî kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Araştırmacılar, Pîr Sultan Abdal'ın şiirlerinin muhtevâsını ve tasavvuf bilgisini dikkate alarak onun ciddi bir medrese ve tekke eğitimi aldığını söylemektedir. Pîr Sultan Abdal, eğitimini Çorum'da almış, bir süre sipahi olarak orduya katılıp 1521'de Belgrad, 1529'da da Budin seferine katılmış, sonra Çorum'a dönmüş bir müddet sonra da Sivas'ta bir Bektaşî dergâhında posta oturmuştur. Osmanlı-Safevî çatışmasının yoğun olarak yaşandığı dönemde Safevî hânedânından yana

227. Serdaroglu 2019: 119

228. Bitiçi 2001: 54

229. Halasi-Kun 1964: 26

tavır aldığından, Sultan Süleyman döneminde Hızır Paşa tarafından idam ettirilmiştir.²³⁰

Pirî Baba (Baç)

1578 târîhli tahrir defterinde Baç'ta; Ali Bey Câmîi Mahallesinde ismi kayıtlıdır.²³¹

Piri Baba (Budin ve Peşte)

Belgradlı Münîrî Efendi'nin *Silsiletü'l-Mukarrebîn* eserinde Piri Baba'nın hayatıyla ilgili bilgiler aktarılmaktadır. Mesleği saraçlık olan Piri Baba, gençliğinde Aynî Dede'nin sohbetlerinde bulunmuştur. Gördüğü bir rüyâyı aktardığında Aynî Dede, Piri Baba'ya tarikat nasîbini Budin'de Rüstem Dede'den [Rüstem Budinî] bulacağını bildirip hayır dua ve nasihat edip Budin'e göndermiştir. Piri Baba, Budin'in karşısındaki Peşte'ye gelip bir çarşıdaki bir dükkânda mesleğini icrâ ederken, Saraçbaşı, sanatını beğenip *böyle yadigârlar paşaya yarar* diyerek Rüstem Paşa'ya²³² götürür. Paşa da elli flori ikrâm eder. Peşte'deki bir tekkede münzevî olup, bir yıl kadar bu tekkede kalır. Bir yıldan sonra divâne gibi Budin dağlarında ve bağlarında gezerken, Mahmud Dede adında bir derviş, Piri Baba'yı Şeyh Rüstem'e [Rüstem Budinî] gönderir. Böylece şeyhin hizmetine girer. Bir gün annesinin onu çok özlediği haberi gelince, Şeyh Rüstem'den izin alarak annesine gider. Şeyhi, *geldiğinde bizi bulamazsan ve görüşmek ahirete kalırsa şu sandıkta bulduğun ile amel et, bu sana vasiyetimdir* der. Piri Baba annesini ziyarette iken Budin'den Mahmud Dede'den, şeyhin ahirete intikal ettiğini ve hizmetin kendisine devredildiğini bildiren bir mektup alır. Hemen Budin'e gider. Budin'e vardığında sandığı açar, bir risâle, bir tâc ve şeyhin hırkasını bulur. Peşte'de uzun bir müddet tarikat hizmetini sürdürdükten sonra önce Şam'a ardından da Kâbe'ye gider. Orda bir müddet ikamet ettikten sonra, Peşte'ye dönüp irşada devam eder. Tekrar Şam'a gitmek üzere

230. Albayrak 2007, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/pir-sultan-abdal>

231. Halasi-Kun 1964: 24-25

232. Budin'de 1559-1563 yılları arasında Beylerbeyliği yapan Güzelce Rüstem Paşa olmalıdır.

yola çıkar fakat İstanbul'a vardığında hastalanır ve burada rûhu-
nu teslim eder, Edirnekapı'ya defnedilir. Dervişleri arasından
Ömer Efendi (Ömer Halife) bilinmektedir.²³³ *Silsilenâme-i Sûfiy-
ye*'de de Halvetiyyeden Sofyalı Bâli Efendi'nin halifesi Rüstem
Budîni'nin halifesi Pirî Baba Peştevî Budîni ismi kayıtlıdır.²³⁴

Ramazân Behram (Baç)

1578 târîhli tahrir defterinde Baç'ta; Eski Mahkeme mahalle-
sinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²³⁵

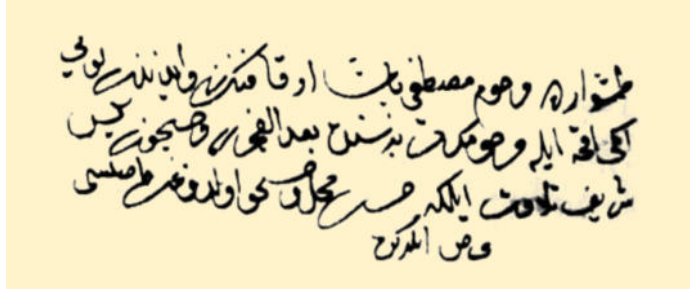
Recâî Efendi (Peçuy)

Sigetvar'daki Halvetî Tekkesi'ne 1613'te bir süre misâfir olan
Taşkentli seyyah Mîrek, burada Peçuylu Recâî Efendi ile görü-
şüp onun Türbe Şeyhi Ali Dede'nin vefâtına dair yazdığı Farsça
gazelindeki beyti kendi eserinde (Şehrî ve Güli) zikretmiştir.²³⁶
Recâî Efendi'nin Peçuylu olması ve Farsça gazel yazması sebe-
biyle Mevlevî olması muhtemeldir.

Receb (Tımışvar)

Tımışvar'daki Mustafa Paşa zâviyesi ve zaviyedeki türbeye ait
VGMA'da 1223 numaralı Rumeli Mahlût Defteri'nde 1587 ta-
rihli üç ayrı hurûfat kaydı bulunmaktadır. Bu kayıtlarda *türbe-
dar* göreviyle Receb ismi kayıtlıdır.

"Tımışvar'da merhûm Mustafa Paşa
Evkâfî'nin zâviyesine yevmi iki
akça ile merhûmun türbesinde bad-el
fecrde rûhiçün Yâsin-i Şerîf tilâvet
eylemeğe Recebin mahal ve müstehal
olduğu kadısı arz eyledikte"
VGMA 1223/272
(3 Zilkâde 995 - 5 Ekim 1587)

Receb Dede (Sigetvar)

Sigetvar Livâsı Kânunnâmesi'nde 1579'da türbe palan-
kasındaki Halvetî tekkesinin görevlileri arasında, *müezzin* Re-
ceb Dede'nin ismi geçmektedir.²³⁷

233. Bitiçi 2001: 49-50

234. Usta 2006: vr.12b, 24b

235. Halasi-Kun 1964: 26

236. Mîrek 2012: 67, 209

237. Aktepe 1970: 201

Rıdvan (Segedin)

Segedin’de Hassa Câmî-i Şerîfi mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²³⁸

Rıdvan Dede (Tımışvar)

Tımışvar’ın 1633 tarihli kale defterinde Şeyh Rıdvan Dede’nin ismi kaydedilmiştir.²³⁹

Rıza Dede (Baç)

1570 târîhli Segedin livası mufassal defterinde, Baç Kalesi’nin 3 km doğusundaki Çiftlik (Derzs) Köyü’nde bir çayır ve ekilebilir arazisi olan Szenthááz Kilisesi’nin Rıza Dede’nin mülkü olduğu kayıtlıdır.²⁴⁰ Bu kilisenin Uyvar, Peşte ve İstolni Belgrad’daki örneklerde olduğu gibi tekke olarak kullanıldığını düşünüyoruz.

Rüstem Budînî (Budin)

Silsilenâme-i Sûfiyye’de; Halvetiyyeden Sofyalı Bâlî Efendi’nin halifesi Rüstem Budînî ismi kayıtlıdır.²⁴¹ Dervişleri arasında Mahmud Dede ve Piri Baba’nın isimleri bilinmektedir. Belgradlı Münîrî Efendi, *Silsiletü’l-Mukarrebîn*’de Şeyh Rüstem Budînî’nin menkıbesini kaleme almıştır. 1566’daki Sigetvâr seferinden sonra vefât etmiş, Budin’de Debbâghâne semtinde defnolunmuştur. Vasiyeti üzerine kabir taşı konulmamıştır.²⁴²

Bkz. Piri Baba (Budin ve Peşte) ve Mahmud Dede (Budin)

Rüstem Dede (Budin)

Bkz. Rüstem Budînî (Budin)

Sadi (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi’nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁴³

Sâfî Baba (Budin)

1580 târîhli Budin defterinde Sâfî Baba’nın ismi kaydedilmiştir.²⁴⁴

238. Halasi-Kun 1964: 4

239. Hegyi 2007: 1368

240. BOA TT.d. 554 s.266, adatbazisokonline.mnl.gov.hu’dan

241. Usta 2006: vr.12b, 24b

242. Bitiçi 2001: 189-190

243. Káldy-Nagy 2008: 249

244. Fekete 1993: 35

Estergon'da Öziceli Hacı İbrâhim
Câmii ve Katedral

Saka Dede (Budin)

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Budin'de Mimar Sinan'a yaptırdığı Tuna kenarındaki câminin yanındaki sebilde görevli Edirneli Saka (...) Dede'nin ismi vakfiyede kaydedilmiştir. Belgede ismin yazıldığı yer silik olduğundan okunamamıştır. (TS.MA.d. 7000)

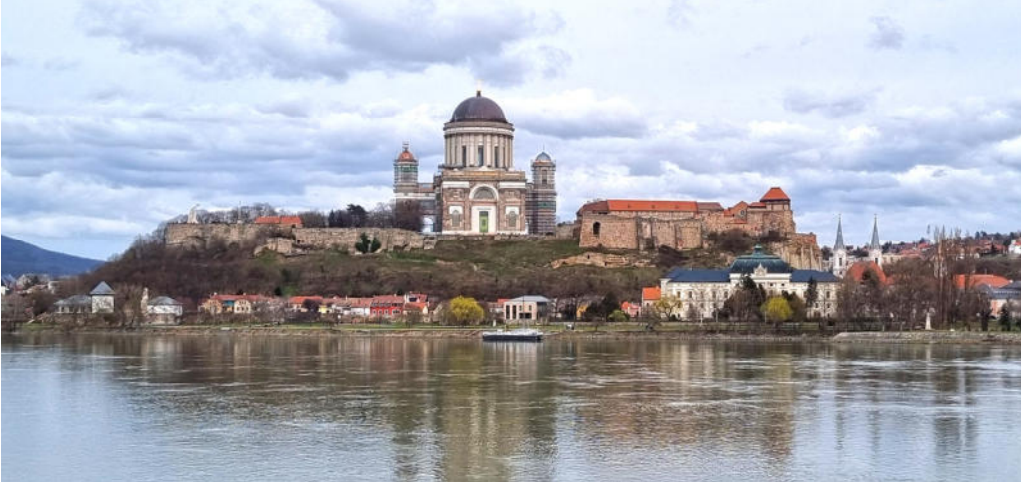
Salih Dede (Nemçe)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde; Nemçe'nin Dilsiz Mahallesi'nde mukim Salih Dede'nin ismi kayıtlıdır.²⁴⁵

Sarı Saltuk (Estergon)

Sarı Saltuk, Rumeli'nin Türkleşip İslâmlaşmasında etkin rol oynayan, hayatı destanlara ve menâkıbnâmelere konu olmuş 13. yüzyılın *velî* / *gâzî* / *dervîş* / alperenlerinin en bilinenidir. Sarı Saltuk'un menkıbevi hayatını, savaşlarını ve çeşitli kerametlerini konu alan Saltuknâme'de, Sarı Saltuk'un vasiyeti üzerine vefâtından sonra on iki tabut hazırlandığı rivâyet edilmektedir. Bu tabutları almaya gelen herkesin Sarı Saltuk'un naaşını görüp emin olduktan sonra ülkelerine götürdüğü ve bunun Sarı Saltuk'un kerâmetlerinden biri olduğu Saltuknâme'de zikredilmiştir. Hazırlanan on iki tabuttan birinin, O'nun daha önceden gidip gördüğü ve çeşitli kerametlerinin geçtiği Macaristan'daki Ulu Kilise'ye defnedildiğini bildirilmektedir. 1605'te Estergon'un Osmanlı ordusu tarafından ikinci defa alınışında bulunan Ömer Deryâ Bey de kaleme aldığı Estergon Fetihnâmesi'nde, Sarı Saltuk'un türbesinin kaledeki Ulu Câmî'de (Kızılirma Câmii) bulunduğunu zikredip tafsilatıyla tasvir etmiştir. Evliyâ Çelebi de Sarı Saltuk ismini vermeden Kızılirma Câmii'nin içindeki eski mermer sandukadan bahsetmiş ve hem câminin hem de sandukanın süslemelerini anlatmıştır. Ömer Deryâ Bey ve Evliyâ Çelebi'nin anlatımlarından, Ebu'l-Hayr Rûmî'nin bildirdiği *Has İklimi'ndeki Ulu Kilise*'nin Estergon'daki Kızılirma Câmii olduğu anlaşılmaktadır. Ömer Deryâ Bey, kale içindeki Ulu Câmî'yi (Kızılirma

245. McGowan 1983: 406

Câmi) anlatırken “*Sarı Saltuk anda yatur didiler.*” diyerek kiliseden dönüştürülen câminin içindeki türbeyi anlatır. Ömer Deryâ Bey’in bildirdiğine göre; Sarı Saltuk’un sandukasının üstü altın yazılarla süslüydü. Kapısında çeşitli sûretler yazılı olup oymalı mermer direkler bulunuyordu. Türbe kapısının iki yanında oyma taştan kızıl mermere işlenmiş, ejderhayla dövüşen, heybetli bakışlı arslanlar bulunuyordu. Kapının üstünde de yine kızıl mermerden iki kartal nakşedilmişti. Arap ve Acem diyarlarından ziyaretçilerin geldiğini ve türbeye hayran kaldıklarını bildiren Ömer Deryâ Bey, çok memleket gördüğünü fakat böylesine süslü bir binâ görmediğini belirtir. Türbede altın yaldızlı nakışlar ve süslemeler bulunuyordu ve ak ve kızıl mermerden yapılı oymalı kapısı vardı. Türbenin duvarları da Sarı Saltuk’a ait çeşitli tasvirlerle süslenmişti. Tasvirin birinde papaz ile kazana girmiş şekilde nakşedilen Sarı Saltuk bir başka tasvirde de ejderha ile dövüş halinde resmedilmişti. Sarı Saltuk, ejderhanın altı başını tepeleyip yedinci başı ile cenk ederken Hızır Peygamber’in onun imdadına yetiştiği hâli nakşedilmişti. Evliyâ Çelebi’nin anlattıkları da Ömer Deryâ Bey’in tasvirlerini destekler niteliktedir. Evliyâ Çelebi, Sarı Saltuk’a ait olduğunu belirtmeden sandukanın câminin güneydoğusunda bulunduğu bildirip mermer süslemelerin Atina’daki Eflâtun’un sandukasıyla eşdeğer olduğunu belirtir. Es-

Ciğerdelen’den Esztergom Kalesi’nin görünüşü ve Sarı Saltuk makamının bulunduğu büyük katedral

Rıfâî tâc
(Mecmu'atü'z-Zara'if'ten)

tergon'daki somakî sanduka etrafında mermerden sümbül, reyhan, gül gibi çiçekler oyularak işlenmişti. Yine mermerden bir sürahi şişe içinde çeşit çeşit çiçekler ve bir salkım üzüm bulunuyordu. Günümüzde Macaristan'ın dinî başkenti olan Estergon'daki bu eski kilise (Kızılalma Câmii), 1820'de yıktırılarak yerine büyük katedral inşâ edilmiş olup hâlen Macaristan'ın en büyük kilisesidir.²⁴⁶

Selim Dede (Tımışvar)

Selim Dede, Tımışvar'daki Topçu Baba Zâviyesi'nde H.1125 / M.1713'te zâviyedar olarak görevliydi.²⁴⁷ Selim Dede'nin vefâtından sonra vazifesinin Ahmed Dede'ye verildiğine dair kayıt bulunmaktadır.²⁴⁸

Seyyid Ali (Budin)

Bkz. Sümbül Baba (Budin)

Seyyid Câfer (Budin)

Bkz. Gül Baba (Budin)

Seyyid Ebu Bekir (Budin)

1861 târihli arşiv belgesinde, Bağdad ahalisinden İmam Musa'nın Türbedarı Seyyid Ebu Bekir'in Gül Baba Türbesi'ni ziyâret edeceği yazılıdır.²⁴⁹

Seyyid Feyzullah (Budin)

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın oğlu Güzelce Rüstem Paşa, Budin varoşundaki Yeni Kapı'nın yanında bir câmi, tekke ve türbe inşâ ettirmişti. 1591 tarihli hurûfat kaydında tekkeye şeyh olarak Seyyid Feyzullah'ın vazifelendirildiği yazılıdır.²⁵⁰ Halvetî tekkesi olduğunu düşündüğümüz bu tekke ve şeyhi hakkına başka bilgiye ulaşamadık.

Seyyid Niyâzi (Budin)

Budin'de Çakır Ağa Zâviyesi'ne ait hurûfât kaydında, tekkenin mescidinde görevli olarak ismi kayıtlıdır. 1591'de vefât edince yerine Abdurrahman Alaaddin vazifelendirilmiştir.²⁵¹

246. Bkz. Yılmaz 2021

247. Evliyâlar Ansiklopedisi 12/110

248. BOA C.EV. 513/25924

249. Yılmaz 2023: 74

250. VGMA 1197/21 (13 Zilkâde 999 - 2 Eylül 1591)

251. VGMA 1197/79 (26 Safer 1000 - 13 Aralık 1591)

Sûfi İlyas (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da Veli Bey Câmii mahallesinin sakinleri arasında Sûfi İlyas'ın ismi kayıtlıdır.²⁵²

Sûfi Yahya (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da İbrâhim mahallesinin sakinleri arasında Sûfi Yahya'nın ismi kayıtlıdır.²⁵³

Süleyman (Vaç)

Vaç Kalesi'ne ait defterlerde, Kâsım Bey Mescidi mahallesinde de *Sûfi Süleyman*'ın evi kayıtlıdır.²⁵⁴

Süleyman Buhari (Budın)

Buhara'da doğan Şeyh Süleyman Efendi (1821-1890), eski Türk ve Fars edebiyatlarını iyi derecede bilen, iyi bir eğitim görmüş, aynı zamanda şairlik yönü de bulunan çok yönlü bir kişidir. 1847 yılında Buhara emirinin *Dersââdet kapı kethudası* vazifesiyle İstanbul'a gelmiş, Türkistan'dan hacca gitmek üzere yola çıkan Türkistanlıların İstanbul'da konaklamaları için kurulmuş olan Özbekler Tekkesi'nde 1860-1870 yılları arasında şeyhlik yapmıştır. Devlet ve siyâset işleriyle de meşgul olan Süleyman Efendi, Sultan II. Abdülhamid tarafından Osmanlı hanedanının sefiri sıfatıyla çeşitli memleketlere gitmiştir. Bu görevlerindeki başarılarından dolayı taltif edilerek üçüncü rütbeden Mecidiye nişanına layık görülmüştür.²⁵⁵ 1877 yılında Budapeşte'ye giden 15 kişilik bir heyetin reisi olarak görev alan Şeyh Süleyman Efendi, Gül Baba Türbesi'ni de ziyâret etmiştir. Bu ziyâreti Macar rehber Béla Erödi şöyle aktarmıştır²⁵⁶:

Gül Baba Türbesi'ni ziyaretin programa alındığı günü Türkler artık sabırsızlıkla bekliyordu. O gün de geldi. Arabaya bindik ve Gül Baba'ya yollandık. Daha otelden hareketimizden önce Türk konuklarımızı, namaz için burada abdest almaları hususunda uyardım. Çünkü orada bu-

Şeyh Süleyman (Buhari) Efendi
(B. Erödi'den)

252. McGowan 1983: 261

253. McGowan 1983: 267

254. Fekete 1993: 98

255. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suleyman-efendi-seyh-suleyman-buharali>

256. Erödi 2001: 69-71, Saral 2004: 203-206

GÜL BABA SİRKÁPOLNÁJÁBAN. > كولبابا تره ساداتند

GÜL BABA TÜRBESİ'NDE

1877 yılında Gül Baba Türbesi'ni ziyaret eden Şeyh Süleyman Buhari riyâsetindeki Türk heyeti (B. Erôdi'den)

na olanak bulamayacaklardı. Bunun üzerine Şeyh, türbede namaz kıl-
mayacaklarını, sadece kısa bir dua okuyacaklarını söyledi. Császár
[Veli Bey] İlcasi'ndan itibaren yaşlı şeyh, türbeden gözünü ayırmadı.
İç dünyasında çatışan düşünceler, âdeta yüzünden okunuyordu ve hiç
konuşmuyordu. Gül Baba Türbesi'nin bulunduğu tepeye yayan çıktık.
Yüksek basamaklı ve dönemeçli merdivenler yaşlıları yormuştu.
"Yavaş, yavaş" dediklerini duyunca adımlarımızı yavaşlattık. Mümin-
lerini açık kapıyla bekleyen türbenin önünde önce dini bütünleri buyur
ettik ve duaları sırasında konukları rahatsız etmemeleri için, orada
toplanmış olan meraklıları biraz uzaklaştırmak istedik. Fakat Şeyh bı-
rakmadı ve bizim çizgi resimcimiz de türbenin kapısı önünde kalabalı-
ğın yarı başında yer aldı. Gül Baba'nın müminlerinden olmayan bizler
ise türbede saygı ile bir kenara çekilmiştik. Türklerin ne kadar duygu-
landıkları yüzlerinden görülüyordu.

Viran olmaya başlayan bu türbe, onların görkemli geçmişlerine ve şimdiki duraksamalarına sanki tanıklık ediyordu. Kafamda bu düşünceler dolaşırken, Şeyhin işaretini üzerine konuklar sırtlarını kapıya çevirerek yarım daire halinde dizildiler. Şeyh ise onlara doğru dönerek dua için ellerini kaldırıncı diğerleri de onu izledi ve duaya başladı. Yüksek sesle ve Türkçe dua ediyordu. Yaşlı şeyhin yanında idim ve duasını şöyle not edebildim:

“Allah’ım, Yüce Tanrımız, milletlerin ve halkların Yaradan’ı! Müminlerin burada huzurunda bulunuyorlar. Onları yüce inayetinle takdis eyle. Şerefli bir şehidimizin ebedi istirahatında bu mukaddes yerde bizi rahmetine kavuşturman için sana yakarıyoruz. Bize yol gösteren sendin, şimdiye kadar bizi koruyan sendin. Bizim kaderimiz senin iradene bağlı. Çektiğimiz bunca çileden, çekiden, yaşadığımız fırtınalı günlerden sonra Osmanlı halkına saadet ve huzur günlerinin doğmasını nasip eyle. Bizim hak yolunda yürüdüğümüzü sen biliyorsun, bizi tehlikelerden ve felâketlerden korusun. Bizlere haksızca ve alçakça saldıran düşmanlarımızı kahret. Bu felâket günlerinde kardeş elini bize dostça uzatan kardeşlerimizi, Macar halkını da takdis eyle. Bu ulusu güçlendir ve şerefendir ve bu iki kardeş halkın ittifakını takdis eyle! Sen, yüzyıllardan beri bu mezarda dinlenen şanlı şehit, sen de artık huzur içinde uyu, rüyaların tatlı, iyimser olsun! Kemiklerin düşman elinde değil, kardeş halkın mukaddes topraklarındaki mezarında yatıyor. Senin rüyaların kim bilir ne kadar tatlı, ne kadar mutluluk doludur. Burada, senin mukaddes mezarının başında, iki kardeş halk arasında doğan ittifak bağını mühürlüyoruz. Bu kardeşlik ittifakı senin mezarının başında hayat kazanıyor, gerçekleşiyor. Yarabbi, sen bu iki kardeş halk arasında meydana gelen kardeşlik ittifakının hayırlı ve ebedi olmasını nasip eyle! Kardeşlerim, şimdi Fatihâ’yı birlikte okuyalım!”

Şeyhin bu sözlerinden sonra herkes, Kur’an’ın ilk suresini okudu ve sonunda hep birden yüksek sesle “âmin!” dediler. Gerçi halk bu duanın sözlerini anlamadı ama, sonunda bundan duygulanarak onlar da

Gül Baba Türbesi

“Âmin!” dedi. Bundan sonra şeyh beraberinde getirdiği iki tabelayı duvara astı. Birinde “Maşallah” sözcüğü, diğerinde ise bir ayet yazılıydı. Ardından en güzel el işiyle dokunmuş değerli bir halıyı masaya serdi. Bunun üzerine herkes adını yazmaya başladı. Şeyh ise duvara, binlerce yazı arasına bir rubaînin ilk beytini yazdı. Beyit şöyleydi:

Hudâ'yâ ittîfak üzre olanlar mülkin âbâd et,
Macar'la millet-i Osmâniyâm dem be dem şâd et.

Bu beytin altına adını yazdı: Şeyh Süleyman Efendi. Hazır bulunanlar tamamen ihmal edilmiş, yıkılmaya yüz tutmuş türbeyi gezdi. Türbede, bir iki levha ile yıpranmış iki yaban hayvanı derisi ve bir heybeden başka sadece geçen sonbaharda birkaç gencin koyduğu çelenk vardı ve burada Türk heyetini karşılayan da bu gençlerden biriydi. Şeyh türbenin bu harap durumuna üzüldü ve burayı tamir ettirmeyi arzu ettiğinden, onarım konusunda bir duvarcı ile temasa geçip bu işin ücretini öğrenmem ve fırsat bulunca kendisine haber ulaştırmam için bana yetki verdi. Türklerin hepsi isimlerini yazdıktan ve bahçivana da bahşişi altın sikkeyle verildikten sonra, Şeyh türbenin ortasındaki dört köşe kapının önünde durdu ve “Mübarek Gül Baba'nın ruhu, ziyaretçilerine nur bahş eyleye!” diyerek kapının altından bir tutam toprak aldı ve göğsüne serpti. Diğerleri de aynı şeyi yaptıktan sonra, bu dokunaklı sahneye şahit olan, rüzgârların bir başından girip öteki başından çıktığı çatlaklarla dolu türbeden ayrıldık. Adımlarımızın sesini hemen ardından ağır bir kapının kapanışı izledi ve o sırada türbenin penceresinden heyete doğru, sanki “Allah her adımınızda yardımcınız olsun.” Diye fısıldayarak Gül Baba'nın ruhu uçuyormuş gibi bir meltem başımızın üzerinden esip geçti.”

Şeyh Süleyman Efendi'nin bilinen tek eseri 1880'de basılan *Lugat-ı Çagatâyî ve Türki-i Osmâni*'dir. Bu eser, Ignác Kunos tarafından 1902 yılında, *Şeyx Sulejman Efendi's Čagataj-Osmanisches Wörterbuch* adıyla Budapeşte'de de yayımlanmıştır. Şeyh Süleyman Efendi, Peşte'de toplanan Turan Kongresi'nin de katılımcılarından²⁵⁷

257. <https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/lugat-i-cagatayi-ve-turki-i-osmani-suleyman-efendi>

Süleyman Dede (Budin)

1559 târihli tahrirde Budin'in 27 km kuzeyindeki Pomáz'a bağlı Alsökövácsi'de (Kiskovácsi) arazisi bulunan Süleyman Dede'nin ismi geçmektedir.²⁵⁸

Sümbül Baba (Budin)

Budin'de türbesi bulunan Gül Baba'nın kardeşi olup ismi Seyyid Ali'dir. Isparta'daki Veli Baba Dergâh'ından Sultan Süleyman'ın davetiyle Budin seferine katılmış, Boğdan'da şehit olmuştur. 1647'de vefât eden Veli Baba tarafından kaleme alınan menâkıbdaki şecerede ismi kayıtlıdır.²⁵⁹

Şâban Baba (Sombor)

Evliyâ Çelebi, Segedin Sancağı'na bağlı Sombor'un taşra varoşunda ziyâret yerlerini sayarken Şâban Baba türbesinin adını vermiştir.²⁶⁰

Şemseddin Sivâsî (Eğri)

1596'daki Eğri Seferi'nde Sultan III. Mehmed ile birlikte ordu şeyhi olarak bulunan altı Halvetî büyüğünden biri de Şemsiyye/Halvetiyye şeyhi Ahmed Şemsî (Şemseddin Sivâsî)'dir.²⁶¹

Şeyh Abdülbâkî Efendi (Peçuy)

Bkz. Abdülbâkî Efendi (Peçuy)

Şeyh Ahmed (Budin)

1840 târihli arşiv belgesinde, Kadirî tarîkenden Şeyh Ahmed'in Gül Baba Türbesi'ni ziyâret edeceği yazılıdır.²⁶²

Şeyh Ahmed (Budin)

1861 târihli arşiv belgesinde, Bağdad ahalisinden Şeyh Ahmed'in Gül Baba Türbesi'ni ziyâret edeceği yazılıdır.²⁶³

Şeyh Ali (Estergon)

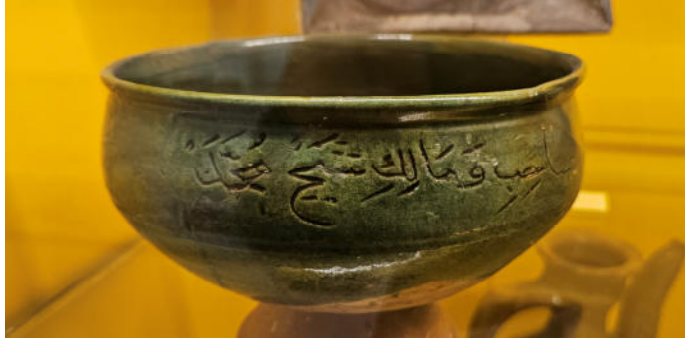
Mehmed oğlu Şeyh Ali Efendi'nin Estergon'a bağlı Hársas Tarján'da değirmeni bulunduğu 1570 târihli tahrir defterinde kayıtlıdır.²⁶⁴

Eğri'nin mânevî fâtihi Şemseddin Sivâsî'nin türbesi

- 258. Káldy-Nagy 1985: 86
- 259. Yılmaz 2023: 30-35
- 260. Evliyâ Çelebi 7/310
- 261. Bölükbaşı 2015: 25
- 262. Yılmaz 2023: 74
- 263. Yılmaz 2023: 74
- 264. Fekete 1943: 33

Estergon'da Şeyh Muhammed'e ait
kâse (Balassa Bálint Müzesi'nde)

Şeyh Ali Dimitrofçavî (Dimitrofça)

Bkz. Ali Dimitrofçavî (Dimitrofça)

Şeyh Feyzullah (Budin)

1601'de Gül Baba Tekkesi'nin meşihatinde görevliydi.²⁶⁵

Şeyh İbrâhim Efendi (Eğri)

Bkz. İbrâhim Efendi (Eğri)

Şeyh Karabaş (Tımışvar)

Şeyh Karabaş türbesi, Vam Kapısı yakınlarında, Tımışvar'daki büyük şehitlikteydi.²⁶⁶

Şeyh Kâsım (Sigetvar)

Sigetvar'ın fethine katılıp kuşatma sırasında şehit olan Şeyh Kâsım'ın kabri türbe palankasındaki Halvetî tekkesinin hazire-sinde yer alıyordu. *Türbe Şeyhi* olarak bilinen Ali Dede, Şeyh Kâsım'ın yanına defnedilmiştir.²⁶⁷ *Bkz. Ali Dede (Sigetvar)*

Şeyh Mahmud (Estergon)

Halvetîyyenin Üveysî kolundan Estergon'daki Şeyh Mahmud (Mahmud Râcil Rûmî), Dimitrofça'daki Ali Efendi'nin şeyhi-dir.²⁶⁸

Şeyh Muhammed (Estergon)

Estergon'daki yerel târîh müzesinde Türk dönemine ait sergi-lenen eserler arasında, üzerinde *sâhibi ve mâliki Şeyh Muham-med* yazılı bir kâse yer almaktadır. Burada ismi yazılı Şeyh Muhammed'le ilgili başka bilgiye sâhip değiliz.

265. Sudár 2008: 231

266. Evliyâ Çelebi 5/538

267. Peçevî Tarihi 2/220

268. Usta 2006: vr. 24b, Clayer 1994:

433 Üveysî silsilesi

Şeyh Muhammed (Kanije)

Kanije Kalesi'nde Câmî-i Hassa'da Kur'an-ı Kerim tilâvetiyle görevliler arasında Şeyh Muhammed'e berat verilmesine dâir Kanije Kadısı Mehmed Efendi'nin arzı bulunmaktadır. (BOA İE.EV. 17/2048, H. 1078 / M. 1667)

Şeyh Muslihuddin (Tımışvar)

Tımışvar'ın 1633 tarihli kale defterinde Şeyh Muslihuddin'in ismi geçmektedir.²⁶⁹

Şeyh Süleyman Efendi (Budin)

Budin'de Câmî-i Kebîr'de vaizlik yapan Şeyh Süleyman Efendi'nin vakfettiği üç kitap Leipzig Üniversitesi Kütüphânesi'nde yer almaktadır. Üç kitapta da temellük kaydı olarak Vakf-ı Şeyh Süleyman Efendi el-vâizül câmî-i kebîr der kal'a-i Budin yazılıdır. (Leipzig Üniversitesi Kütüphânesi B.or.9, 14, 17)

Şeyh Yusuf Efendi (Kanije)

Kanije Kalesi'nde kürsinişin vazifesini ifâ eden Şeyh Yusuf Efendi, Peçuy'daki Uşşâkî şeyhi Mustafa Efendi'nin babasıdır.²⁷⁰

Tatar Baba (Budin)

1590 tarihli bir belgede, Gül Baba Tekkesi'nin sınırları zikredilirken arazi sahipleri arasında Tatar Baba'nın ismi geçmektedir.²⁷¹

Timurhan (Baç)

1578 târîhli tahrir defterinde Baç'ta; Ali Bey Câmîi mahallesinde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁷²

Tireli Mehmed Dede (Budin)

Bkz. Mehmed Dede (Budin)

Topçu Baba (Tımışvar)

1713 târîhli bir belgeden; Tımışvar'da Topçu Baba Zâviyesi isimli bir tekke bulunduğunu anlıyoruz. Bu zâviyede görevli Selim Dede ile Ahmed Dede'nin isimleri kayıtlıdır.²⁷³

269. Hegyi 2007: 1369

270. Şeyhi Mehmed Efendi 3: 2217-2218

271. BOA TTd 611/3

272. Halasi-Kun 1964: 24-25

273. BOA C.EV. 513/25924

Turhan (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁷⁴

Ülfetî (Budin)

Asıl ismi Mehmed Halife olup *Ülfetî* mahlasıyla şiirler yazan 17. asrın divan ve tekke şâiridir. Gürcü Kenan Paşa'nın mâiyetinde Erdel Savaşı'na katılmış, bu esnâda Macaristan'ı dolaşp bir süre Budin'de kalmıştır. 1636'da İstanbul'a dönen Ülfetî, sarayda görev almış, 1665'te vefât etmiştir. Ülfetî, *Tarih-i Gılmani* adlı eserinde; Macaristan'la ilgili Seydi Ahmed Paşa'nın Erdel kralı Rakoçi Görke'ye karşı yaptığı sefer ile Fâzıl Ahmed Paşa'nın Uyvar seferini ayrıntılı olarak açıklamıştır.²⁷⁵

Üveys (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁷⁶

Üveys (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahkeme Câmiî Mahallesi'nde *sûfi* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁷⁷

Vâiz Halîm Efendi (Dimitrofça)

Bkz. Halîm Efendi (Dimitrofça)

Veli (Budin)

1861 târîhli arşiv belgesinde, Bağdad ahalisinden Veli'nin Gül Baba Türbesi'ni ziyaret edeceği yazılıdır.²⁷⁸

Veli Dede (Dimitrofça)

Tımsıvarlı Veli Dede, Dimitrofça'da türbesi bulunan Halvetî şeyhi Muslihuddîn Efendi'nin (v. 1575) dervişlerindendir. *Bkz. Muslihuddîn Efendi (Dimitrofça)*

274. Kâldy-Nagy 2008: 249
275. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulfeti-mehmed-halife>

276. Kâldy-Nagy 2008: 249

277. Kâldy-Nagy 2008: 249

278. Yılmaz 2023: 74

Veli Dede (Tımışvar)

Veli Dede'nin Tımışvar'daki Halvetî-Sümbüli dergâhı olan Baba Hüseyin Tekkesi'nde 1591'de şeyh olduğu kayıtlıdır. Tımışvar'ın 1652-53 târîhli Şerîye Sicilî'nde *Veli Dede Vakfı* adıyla bir kayıt da bulunmaktadır.²⁷⁹ *Silsilenâme-i Sûfiyye*'de Pîr Müslîhuddîn Serâyî Dimitrofçavî'nin (H.982 / M.1574-75) halifelerinden olduğu zikredilen Şeyh Veli Dede Tımışvarî (H. 994 / M. 1585-86) ismi kayıtlıdır.²⁸⁰

Veli Dede (Varadin)

Halvetî-Sinânî şeyhi Hamza Dede'nin dervîşidir. *Bkz. Hamza Dede (Varadin)*

Velim Baba (Hatvan)

Bkz. Hasan Baba ile Velim Baba (Hatvan)

Yağmur Baba (Hatvan)

Hatvan Kalesi'ne ait 1570 târîhli tapu defterinde Yağmur Baba Zâviyesi kayıtlıdır.²⁸¹

Yağmur Baba (Lipova)

Yağmur Baba'nın tekkesi ve türbesi, Lipova'da kalenin dışında, Tımışvar yolu üzerinde bağlar arasında yer alıyordu. Evliyâ Çelebi, *ehl-i sünnet* Bektaşî dervîşlerinin bulunduğu büyük bir tekke olarak kaydetmiştir.²⁸²

Yahyâ (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da İbrâhim Mahallesi'nin sakinleri arasında *sûfî* Yahyâ'nın ismi kayıtlıdır.²⁸³

Yahyâ (diğer) (Dimitrofça)

Sultan Süleyman dönemine ait tahrir defterinde, Dimitrofça'da İbrâhim Mahallesi'nin sakinleri arasında iki ayrı *sûfî* Yahyâ ismi kayıtlıdır.²⁸⁴

Lipova'da Yağmur Baba Tekkesi
(Lipova Müzesi, Env. No 1683)

279. Bıyık 2015: 245

280. Usta 2006: vr. 24b

281. Sudâr 2008: 236

282. Evliyâ Çelebi 5/542, 544

283. McGowan 1983: 271

284. McGowan 1983: 271

Baş Kalesi

Yayabaşızade Hızır İlyas Efendi (Eğri)

1596'daki Eğri Seferi'nde Sultan III. Mehmed ile birlikte ordu şeyhi olarak bulunan altı Halvetî büyüğünden biri de Mehmed Ağa Zaviyesi'nin ilk şeyhi Yayabaşızade Hızır İlyas Efendi'dir.²⁸⁵

Yetmiş Kuruş Dede (Eğri)

Evliyâ Çelebi, Şimentorna Kalesi'nin ağasıyken Sultan Mehmed ile Eğri seferine katılan *Yetmiş Kuruş Dede*'den seyahatnâmesinde *ricalü'l-gayb askeri içinde kalarak savaşırmıştı* diyerek bahsemiştir²⁸⁶:

Fetihten sonra tabur cengini açıkladığı için yedi sene dilsiz olup yedi yıl sonra yetmiş kuruş sözünden başka bir söz bilmez ve yetmiş kuruş diye feryat edip gezerdi. Yine serhadlı gibi kısa dolama giyer, yetmiş kuruş diyerek gezerdi. Ancak gariptir ki Unkaparı semtinin çamuru İstanbul'da ünlüdür. O bol çamur içinde ve o kışta gezerken pabucunun üzerine değil ökçesinde bir zerre çamur bulunmazdı, ta bu derece temiz gezer, beş vakit namazı cemaatle kılardı. Sultan Murad'a "Yedi günde Revan'ı fethedersin, ancak yine verirsin." diye Revan'ın fethedileceği müjdesini vermişti. Murad Han İstanbul'a gelirken Yetmiş Kuruş yetmiş yetmiş iken ahiret hesabını görüp Zeyrekbaşı'nda Çivizâde kabristanında Kaymakam Bayram Paşa buyruğuyla gömüldü. Merhum efendimiz Melek Ahmed Paşa, Sultan Murad ağzından anlatır. Murad Han birkaç kere "Her zaman ordu içinde Yetmiş Kuruş'un sesini duyarım, görün ordu içinde hangi çadırda kalıyor?" diye sorarmış. O ise İstanbul'da "Vardı Murad yetmiş kuruşa aldı, Murad yetmiş kuruşa verdi." diye çağırıp serseri gezmede idi.

Yetmiş Kuruş Dede (Şimentorna)

Bkz. Yetmiş Kuruş Dede (Eğri)

285. Bölükbaşı 2015: 25

286. Evliyâ Çelebi 1/345

Eğri Kalesi

Yusuf (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁸⁷

Yusuf (Baç)

1570 tarihli Segedin defterinde; Baç nahiyesinin Mahkeme Câmii Mahallesi'nde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁸⁸

Yusuf Hamza Baba (Eğri)

1606 târihli defterde Eğri Kalesi'ndeki Hünkâr Câmii'nde Mevlânâ Şeyh Muslihuddin ile birlikte adı yazılmıştır.²⁸⁹

Yusuf Nasuh (Segedin)

Segedin'de Hassa Câmî-i Şerîfi mahallesinde *sûfî* olduğu belirtilerek ismi kaydedilmiştir.²⁹⁰

287. Káldy-Nagy 2008: 249

288. Káldy-Nagy 2008: 249

289. Hegyi 2007: 1509

290. Halasi-Kun 1964: 4

EK-1

**OSMANLI MACARİSTANI'NDAKİ
TEKKELERİN LİSTESİ**

TEKKENİN YERİ / ADI**TARİKATI**

Arat / Arad (1)	
Köprülü Mehmed Paşa Tekkesi	Halvetî ?
Baç / Bács (1)	
Mahbûb Baba Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Rıza Dede Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Baya / Baja (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Beçey / Törökbecse (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Beçkerek / Nagybecskerek (1)	
Sokollu Mehmed Paşa Tekkesi	Halvetî ?
Beşenova / Besenyő (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Bobofça / Babócsa (1)	
Dâna Halil Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Budin / Buda (13)	
Bali Paşa Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Baruthâne Kalesi Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Çakır Ağa Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Dârüşşifâ Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Gâzi Gerz İlyas Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Gül Baba Tekkesi	Bektaşî
Hızır Baba Tekkesi	Bektaşî
Hindî Baba Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Memi Baba Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Miftah Baba Tekkesi	Bektaşî
Rüstem Paşa Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Toygun Paşa Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Veli Bey Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>

TEKKENİN YERİ / ADI**TARİKATI**

Çanad / Nagycsanád (3)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen üç tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Çonrad / Csongrád (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Dimitrofça / Sremska Mitrovica (3)	
Hüseyin bin Hasan Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Muslihuddîn Efendi Tekkesi	Halvetî
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Eğri / Eger (7)	
Baba (Dede) Sultan Tekkesi	Bektaşî
İsmi / bânîsi bilinmeyen altı tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Estergon / Esztergom (3)	
Estergonlu Ali Efendi Tekkesi	Halvetî
Öziceli Hacı İbrahim Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Uşşâkî Tekkesi	Halvetî-Uşşâkî
Furuşka / Fruška Gora (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Göle / Gyula (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Gırgoviçse / Grgurevci (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Hatvan (2)	
Osman Baba Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Yağmur Baba Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
İlok / Újlak (5+)	
Aşağı Varoş'ta Tekkeler	<i>Bilinmiyor</i>
Mecnun Baba Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Vukin Kalesi'nde Zâviye	<i>Bilinmiyor</i>
Vukin Kalesi varoşunda Tekke	<i>Bilinmiyor</i>
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>

TEKKENİN YERİ / ADI**TARİKATI**

İstolni Belgrad / Székesfehérvár (10)	
Hacı Paşa Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Karakaş Paşa Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Yeniçeri Ağası Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Bektaşî Tekkesi	Bektaşî
Gazi Süleyman Paşa Tekkesi	Bektaşî
İsmi / bânîsi bilinmeyen beş tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Kaniye / Nagykanizsa (3)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen üç tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Kapoşvar / Kaposvár (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Karlofça / Siremski Karlovci (1+)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen tekkeler	<i>Bilinmiyor</i>
Kobila / Kovilj (1)	
Kobila Palankası Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Kopan / Törököppány (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Lipova / Lippa (5)	
Kalede İsmi / bânîsi bilinmeyen üç tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Orta Hisar'da İsmi / bânîsi bilinmeyen bir zâviye	<i>Bilinmiyor</i>
Yağmur Baba Tekkesi	Bektaşî
Mohaç / Mohács (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Nedaj / Nádasd (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Nemçe / Nempti (3)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen üç tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Ösek / Eszék / Osijek (4)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen dört tekke	<i>Bilinmiyor</i>

TEKKENİN YERİ / ADI**TARİKATI****Peçuy / Pécs (6)**

Yakovalı Hasan Paşa Tekkesi	Mevlevî
Ferhad Paşa Tekkesi	Halvetî
Kadirî Tekkesi	Kadirî
Uşşâkî Tekkesi	Halvetî-Uşşâkî
Bektaşî Tekkesi	Bektaşî
Kasım Paşa Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>

Peşte / Pest (4)

Derviş Bey Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Ova Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Şeyh Hüseyin Dede Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>

Pojega / Pozsega (1)

Ulama Paşa Zâviyesi	Halvetî-Sinânî
---------------------	----------------

Segedin / Szeged (2)

İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
------------------------------------	-------------------

Sigetvar / Szigetvár (3)

Orta Hisar'da ismi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Sokollu Mehmed Paşa Tekkesi	Halvetî

Solnok / Szolnok (1)

İsmi / bânîsi bilinmeyen (---) tekke	<i>Bilinmiyor</i>
--------------------------------------	-------------------

Sombor / Zombor (2)

İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
------------------------------------	-------------------

Şikloş / Siklós (3)

İsmi / bânîsi bilinmeyen üç tekke	<i>Bilinmiyor</i>
-----------------------------------	-------------------

Şimentorna / Simontornya (1)

İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
------------------------------------	-------------------

TEKKENİN YERİ / ADI**TARİKATI**

Tımişvar / Temesvár (7)	
Baba Hüseyin Tekkesi	Halvetî-Sümbüli
İbrâhim Efendi Tekkesi	Halvetî-Celvetî
Mehmed Bey Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Mustafa Paşa Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Câmi-i Kebîr Mahallesi Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Sofular Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Topçu Baba Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Titel (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Uyvar / Érsekújvár / Nové Zámky (1)	
Estergonlu Ali Efendi Tekkesi	Halvetî
Valkovar / Vukovár (2)	
Gavsî Dede Zâviyesi	<i>Bilinmiyor</i>
Hindî Baba Tekkesi	<i>Bilinmiyor</i>
Valpova / Valpovo (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Varad / Oradea (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Varadin / Petrovaradin (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Verseç / Vršac (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Vişegrad / Visegrád (2)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen iki tekke	<i>Bilinmiyor</i>
Yakova / Djakovo (1)	
İsmi / bânîsi bilinmeyen bir tekke	<i>Bilinmiyor</i>

EK-2

**MACARİSTAN'DA TELİF / İSTİNSÂH EDİLEN
DİNÎ ve TASAVVUFÎ ESERLER**

No	Şehir	Müellif	Müstensih	Eserin Adı	Târihi	Yeri / Bilgi
1	Budin	Hâcegîzâde	İbrâhim b. Osman	Şerh-i Kelimât-ı Çehâr Yâr-ı Güzîn	1029 / 1620	Süleymaniye Kütüphanesi
2	Budin	Hasan Kâfi	Ömer	Ravzâtü'l-Cennât fî Usûli'l-İ'tikâdât	1065 / 1654-55	Bursa İnebey Kütüphanesi
3	Budin	İbn Gânim	<i>bilinmiyor</i>	Tuhfetü Vahibi'l-Mevahib fî Beyani'l-Makamat ve'l-Meratib	1057 / 1647-48	Konya Yazma Eserler Bölge Kütüphanesi
4	Budin	Münîrî-i Belgrâdî	<i>bilinmiyor</i>	Risale fi'l-Firaki'l-İslamiyye	1057 / 1647-48	Konya Yazma Eserler Bölge Kütüphanesi
5	Budin	<i>bilinmiyor</i>	<i>bilinmiyor</i>	Zübdetü'l-Evrâd	<i>bilinmiyor</i>	Amasya Beyazıt Kütüphanesi
6	Peçuy	Ârifî Ahmed Dede	---	Risale-i mecmuat el-hakayk ve makale-i mefhumet ed-dekaik	1151 / 1641-42	İBB Atatürk Kitaplığı
7	Peçuy	Ârifî Ahmed Dede	---	Terceme-i el-Ukûdü'l-Lü'lü'yye fî Tarîki's-Sâdeti'l-Mevleviyye	<i>bilinmiyor</i>	Millî Kütüphâne
8	Peçuy	Ebû Nasr	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâle fi'l-Makâmât	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi
9	Peçuy	Ebû'l-Kâsım	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâle fî Âdâbi't-Tarîkat	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi
10	Peçuy	Ebû'l-Kâsım	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâle fî Alemin-Nefs	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi

No	Şehir	Müellif	Müstensih	Eserin Adı	Târihi	Yeri / Bilgi
11	Peçuy	İbnü'l-Arabî	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Hilyetu'l-Ebdâl ve mâ Yazharu anhâ mine'l-Ma'ârif ve'l-Ahvâl	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
12	Peçuy	İbnü'l-Arabî	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâle fî Ma'rifeti'n-Nefs ve'r-Rûh	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
13	Peçuy	İbnü'l-Arabî	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâle fî Ma'rifeti'r-Rûh	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
14	Peçuy	İbnü'l-Arabî	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Şerhü'l-Fazi'l-Mütedavile Beyne's-Sufiye	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
15	Peçuy	İbnü'l-Arabî	<i>bilinmiyor</i>	Uklet el-müstevfiz	1056 / 1646-47	İBB Atatürk Kitaplığı
16	Peçuy	İbnü's-Şihne	İbrahim b. Üveys	Tafsîlü 'İkdi'l-Ferâid bi Tekmilî Kaydi's-Şerâid	1024 / 1615-16	Hacı Selim Ağa Kütüphânesi
17	Peçuy	Kemâl Paşazâde	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâletü'l-İstihlâf	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
18	Peçuy	Mollâ Arab Muhyî	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâletü't-Tahkiki Cevazi'l-İsticar ale't-Tedris	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
19	Peçuy	Mollâ Gürânî	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâletü't-Tarazzafuha Reddi ale'l-Mevla Husrev el-Vela	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
20	Peçuy	Şemseddin Sivâsî	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâle fî menâzilü'l-arifin	1036 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi

No	Şehir	Müellif	Müstensih	Eserin Adı	Târihi	Yeri / Bilgi
21	Peçuy	<i>bilinmiyor</i>	Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	Risâletü'n-Necât fi Şuruti't -Tarikat	1037 / 1627	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
22	Peçuy	Peçevî Mustafa Efendi	---	Şerh-i İlähî-i Atvâr-ı Seb'a	<i>bilinmiyor</i>	Hüseyin Vassâf bildirmektedir
23	Sigetvar	Mîrek Muhammed	---	Şehrî ve Güli	1594	Topkapı Sarayı Kütüphânesi
24	Sigetvar	Sâgânî	Mustafa b. Şeyh İbrâhim	Meşâriku'l-Envârî'n-Nebeviyye min Sihâhi'l-Ahbârî'l-Mustafaviyye	1022 / 1613	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
25	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Esiletü'l-hikem tercümesi	<i>bilinmiyor</i>	İBB Atatürk Kitaplığı
26	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Şerh-i dibace-i mesnevi	<i>bilinmiyor</i>	İBB Atatürk Kitaplığı
27	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Havatim el-hikem ve hall er-rumuz ve keşf el-kunuz	<i>bilinmiyor</i>	İBB Atatürk Kitaplığı
28	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Muhâdaratü'l-Evâ'il ve Mûsâmeretü'l-Evâhir	1028 / 1618-19	Beyazıt Kütüphânesi
29	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Tercemetü'l-Kasideti'r-Rûhiyye	<i>bilinmiyor</i>	Nuruosmaniye Kütüphânesi
30	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Temkînü'l-makâm fi Mescidi'l-Harâm	<i>bilinmiyor</i>	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi

No	Şehir	Müellif	Müstensih	Eserin Adı	Târihi	Yeri / Bilgi
31	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Risâle fî beyâni ricâli'l- gayb	<i>bilinmiyor</i>	Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü
32	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Terbî'ü'l-merâtib ve'l-usûl	<i>bilinmiyor</i>	İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphânesi
33	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Envârü'l-meşârik	<i>bilinmiyor</i>	M. Serhan Tayşî'den
34	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Sübâ'îyyât fî'l-fürû ve er- Risâletü'l-intisâriyye	<i>bilinmiyor</i>	M. Serhan Tayşî'den
35	Sigetvar	Türbe Şeyhi Ali Dede	---	Mevâifü'l-âhire ve'l- letâ'ifu'l-fâhire	<i>bilinmiyor</i>	M. Serhan Tayşî'den
36	Sigetvar	Türbe Şeyhi İbrâhîm Dede	---	Kenzü'l-Esrâr	<i>bilinmiyor</i>	Manisa İl Halk Kütüphânesi
37	Tımişvar	Câfer (İyânî) Temeşvârî		Nurnâme		İngiltere Milli Kütüphanesi
38	Tımişvar	Yahyâoğlu Mustafa	Mustafa b. Mehmed	Tenbihü'l-Gâfilin Tercümesi	1588	Topkapı Sarayı Kütüphanesi
39	Tımişvar	İbrâhîm b. Ebî Bekr el- Erdînî		Risâle-i Zikr-i Cehrî	<i>bilinmiyor</i>	Millet Kütüphanesi

EK-3
OSMANLI MACARİSTANI'NDAKİ
DERVİŞLERİN LİSTESİ

NO	YER / SÛFÎ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÛRBE	TEKKE
1	Baç / Bács: Dede Ferhad	1570		
2	Baç / Bács: Ferhad Baba	1665	+	
3	Baç / Bács: Mahbûb Baba	1560		+
4	Baç / Bács: Piri Baba	1578		
5	Baç / Bács: Rıza Dede	1570		+
6	Baç / Bács: Sûfî Abdurrahman	1570, 1578		
7	Baç / Bács: Sûfî Ali	1570		
8	Baç / Bács: Sûfî Ali	1578		
9	Baç / Bács: Sûfî Bâli	1570		
10	Baç / Bács: Sûfî Bayezid	1578		
11	Baç / Bács: Sûfî Behram	1570		
12	Baç / Bács: Sûfî Behram	1578		
13	Baç / Bács: Sûfî Ferhad	1570		
14	Baç / Bács: Sûfî Firuz	1578		
15	Baç / Bács: Sûfî Hasan	1570		
16	Baç / Bács: Sûfî Hasan	1570		
17	Baç / Bács: Sûfî İlyas	1570		
18	Baç / Bács: Sûfî İnebey	1570		
19	Baç / Bács: Sûfî İnehan	1570		
20	Baç / Bács: Sûfî İnehan	1578		
21	Baç / Bács: Sûfî İskender	1570		
22	Baç / Bács: Sûfî Karagöz	1570		
23	Baç / Bács: Sûfî Korkud	1570		
24	Baç / Bács: Sûfî Kurd	1570		
25	Baç / Bács: Sûfî Kurd	1570		
26	Baç / Bács: Sûfî Kurd Ali	1570		
27	Baç / Bács: Sûfî Mahmud	1570		
28	Baç / Bács: Sûfî Mehmed	1570		
29	Baç / Bács: Sûfî Mehmed	1570		
30	Baç / Bács: Sûfî Memi	1578		
31	Baç / Bács: Sûfî Mustafa	1570		
32	Baç / Bács: Sûfî Mustafa	1578		
33	Baç / Bács: Sûfî Nasuh	1570		
34	Baç / Bács: Sûfî Paşayiğit	1570		

TARİKATI	AÇIKLAMA
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Mahbûb Baba Zâviyesi ismiyle kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Ali Bey Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Çiftlik (Derzs) Köyü'nde Rıza Dede Tekkesi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Eski Mahkeme Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Eski Mahkeme Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Eski Mahkeme Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Eski Mahkeme Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahkeme Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Ali Bey Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Ali Bey Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahkeme Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Ali Bey Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı

NO	YER / SÜFÎ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÜRBİ	TEKKE
35	Baç / Bács: Sûfî Pervane Mehmed	1578		
36	Baç / Bács: Sûfî Ramazan Behram	1578		
37	Baç / Bács: Sûfî Sadi	1570		
38	Baç / Bács: Sûfî Timurhan	1578		
39	Baç / Bács: Sûfî Turhan	1570		
40	Baç / Bács: Sûfî Üveys	1570		
41	Baç / Bács: Sûfî Üveys	1570		
42	Baç / Bács: Sûfî Yusuf	1570		
43	Baç / Bács: Sûfî Yusuf	1570		
44	Baranya / Baranyavár: Seyyid-Derviş Kâsım b. Abd.	1580		
45	Berzence / Berzence: Fatin Dede	1570		
46	Bobofça / Babócsa: Dâna Halil	1567-1568		+
47	Budin / Buda: Abdurrahman Aksarayi Budinî	1640'lar		
48	Budin / Buda: Abdurrahman Alaaddin	1591		
49	Budin / Buda: Ahmed Budinî	1654-55		
50	Budin / Buda: Bekir Efendi			
51	Budin / Buda: Derviş Davud	1861		
52	Budin / Buda: Derviş Veli	1861		
53	Budin / Buda: Es'ad Mehmed Efendi	1671		
54	Budin / Buda: Gerz İlyas Baba	1663	+	+
55	Budin / Buda: Gül Baba	vefâtı 1541	+	+
56	Budin / Buda: Hacı Dede	1588		
57	Budin / Buda: Hasan Dede	1590		
58	Budin / Buda: Hasan Safi	1861		
59	Budin / Buda: Hızır Baba	1663	+	+
60	Budin / Buda: Hindi Baba	16. yy	+	+
61	Budin / Buda: İbrâhim Efendi	vefâtı 1616-17		
62	Budin / Buda: İbrahim Hakkı Dede	1850		
63	Budin / Buda: Kefevî Hüseyin Efendi	1588		
64	Budin / Buda: Kurd Dede	vefâtı 1588		
65	Budin / Buda: Mahmud Dede	16. yy		
66	Budin / Buda: Mehmed Efendi	1660'lar		+
67	Budin / Buda: Memi Baba		+	
68	Budin / Buda: Miftah Baba (Şaban Baba)	1663	+	+

TARİKATI	AÇIKLAMA
<i>Bilinmiyor</i>	Eski Mahkeme Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Eski Mahkeme Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Ali Bey Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahmud Paşa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahkeme Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Keçeci Mehmed Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mahkeme Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Szekcsuj Livası İcmal Defteri'nde Baranyavár'da ismi kayıtlı, dizdar
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Dâna Halil Zâviyesi, Tahrir defterinde kayıtlıdır
Halvetî-Uşşâkî	Silsilenâme-i Sûfiyye'de kayıtlı, HÜsâmeddin H. Uşşâkî'nin halifesi
<i>Bilinmiyor</i>	Çakır Ağa Zâviyesi'nde vazifeli
Halvetî-Şemsî	Silsilenâme-i Sûfiyye'de kayıtlı, Abdülehad Nûri'nin halifelerinden
Halvetî-Cemâlî	Nüreddinzâde'nin halifelerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Bağdad ahalisinden, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Bağdad ahalisinden, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
<i>Bilinmiyor</i>	L. Fekete arşiv belgesini bildirmiştir
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
Bektaşî	Türbesi günümüze ulaşmıştır
Bektaşî	Gül Baba Tekkesi şeyhi
Bektaşî	Gül Baba Tekkesi vakfında ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Bağdad ahalisinden, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
Bektaşî	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mustafa Paşa Vakfiyesi'nde kayıtlı
Bayramî	Hasan Kabaduz'un halifelerinden
Mevlevî	Konya sakinlerinden, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
Nakşibendî	Gül Baba Tekkesi misâfirlerinden
Halvetî	Sokullu Mustafa Paşa'nın misâfirlerinden
Halvetî	Rüstem Budîni'nin dervîşi
Halvetî-Şemsî	Ahmed Budini'nin dervîsidir
<i>Bilinmiyor</i>	Ekrem Hakkı Ayverdi bildirmektedir.
Bektaşî	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı

NO	YER / SÜFÎ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÜRBE	TEKKE
69	Budin / Buda: Muhtar Baba	1663	+	
70	Budin / Buda: Muslihuddin Budîni	1630-31		
71	Budin / Buda: Ömer Efendi	16. yy		
72	Budin / Buda: Pir Sultan Abdal	1529		
73	Budin / Buda: Piri Baba Peştevi Budîni	1560'lar		
74	Budin / Buda: Rüstem Budîni	v. 1566'dan s.		
75	Budin / Buda: Sâfi Baba	1580		
76	Budin / Buda: Saka Dede	1579		
77	Budin / Buda: Seyyid Ebu Bekir	1861		
78	Budin / Buda: Seyyid Feyzullah	1591		
79	Budin / Buda: Seyyid Hacı Abdurrezzak Efendi	1908		
80	Budin / Buda: Seyyid Niyâzi	1591		
81	Budin / Buda: Süleyman Dede	1559		
82	Budin / Buda: Sûmbül Baba (Seyyid Ali)	1541		
83	Budin / Buda: Şeyh Abdurrahman Efendi	1630		
84	Budin / Buda: Şeyh Ahmed	1840		
85	Budin / Buda: Şeyh Ahmed	1861		
86	Budin / Buda: Şeyh Feyzullah	1601		
87	Budin / Buda: Şeyh Süleyman Buharî	1877		
88	Budin / Buda: Şeyh Süleyman Efendi	1631		
89	Budin / Buda: Tatar Baba	1590		
90	Budin / Buda: Tireli Mehmed Dede	1588		
91	Budin / Buda: Ülfetî	vefâtı 1665		
92	Budin / Buda: Ülfetî (Mehmed Halife)	1636		
93	Budin / Buda: Yenipazarlı Ali Haydar Efendi	1908		
94	Canfedâ / Dzsánfedá / Jászberény: İsa Baba	1580		
95	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Ali Dede	16. yy		
96	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Ali Dede	1566		
97	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Ali Efendi	vefâtı 1596	+	
98	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Bâlî Dede	16. yy		
99	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Dürri Efendi	16. yy		
100	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Ferhad Dede	1566		
101	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Gaybî Efendi	16. yy		
102	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Hasan Hoca	16. yy		

TARİKATI	AÇIKLAMA
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
Halvetî	Silsilenâme-i Sûfiyye'de kayıtlı, Kurd Şeyh'in halifesi
Halvetî	Budin'de Piri Baba'nın dervişi
Bektaşî	Budin seferine katılanlardan
Halvetî	Silsilenâme-i Sûfiyye'de kayıtlı, Rüstem Budinî'nin halifesi
Halvetî	Silsilenâme-i Sûfiyye'de kayıtlı, Sofyalı Bâli Efendi'nin halifesi
<i>Bilinmiyor</i>	L. Fekete arşiv belgesini bildirmiştir.
<i>Bilinmiyor</i>	Sokollu Mustafa Paşa Vakfiyesi'nde adı yazılı
<i>Bilinmiyor</i>	Bağdad'da İmam Musa Türbedarı, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
Halvetî ?	Rüstem Paşa Tekkesi şeyhi
Kadirî	Hindistanlı Kadiri Şeyhi, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Çakır Ağa Zâviyesi'nde vazifeli
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde ismi kayıtlı
Bektaşî	Gül Baba'nın kardeşi, Budin seferine katılanlardan
<i>Bilinmiyor</i>	Câmi-i Kebir'deki görevlilerin listesinde kayıtlı
Kadirî	Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Bağdad ahalisinden, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
Bektaşî	Gül Baba Tekkesi şeyhi
Nakşibendi	Özbekler Tekkesi Şeyhi, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Budin'de Câmi-i Kebir'de vaiz
Bektaşî	Gül Baba Tekkesi vakfında ismi kayıtlı
Bektaşî	Gül Baba Tekkesi şeyhi
<i>Bilinmiyor</i>	Budin'de kalmıştır, Tarih-i Gılmanî'nin müellifi
<i>Bilinmiyor</i>	Erdel Savaşı'na katılmış, bir süre Budin'de kalmıştır.
Rıfai	Rıfai Şeyhi, Gül Baba'nın ziyaretçilerinden
<i>Bilinmiyor</i>	İcmal defterinde ismi kayıtlı
Halvetî-Üveysî	Ali Efendi'nin (v.1596) dervişlerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Pazarbaşı Mahallesi'nde ismi kayıtlı
Halvetî-Üveysî	Türbesi Eski Câmi yakınında
Halvetî	Şeyh Muslihuddin Efendi'nin halifelerinden
Halvetî	Şeyh Muslihuddin Efendi'nin halifelerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Veli Bey Câmi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
Halvetî	Şeyh Muslihuddin Efendi'nin halifelerinden
Halvetî	Şeyh Muslihuddin Efendi'nin halifelerinden

NO	YER / SÜFÎ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÜRBE	TEKKE
103	Dimitrofça / Sr. Mitrovica : Hasan Hoca (diğer)	16. yy		
104	Dimitrofça / Sr. Mitrovica : Hüseyin bin Hasan	1528, 1567		+
105	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Hüseyin Dede	16. yy başı		
106	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Hüseyin Dede	1575		
107	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Muslihuddîn Dede	16. yy		
108	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Münîrî Efendi	16. yy		
109	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Süfî Ahmed	1566		
110	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Süfî Ferhad	1566		
111	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Süfî İlyas	1566		
112	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Süfî Oruç Ali	1566		
113	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Süfî Yahya	1566		
114	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Süfî Yahyâ (diğer)	1566		
115	Dimitrofça / Sr. Mitrovica : Şeyh Ali Dimitrofçavî	vefâtı 1596		
116	Dimitrofça / Sr. Mitrovica : Şeyh Muslihuddîn Ef.	vefâtı 1575	+	+
117	Dimitrofça / Sr. Mitrovica : Tımışvarlı Veli Dede	16. yy		
118	Dimitrofça / Sremska Mitrovica : Vâiz Halîm Efendi		+	
119	Eğri / Eger: Baba (Dede) Sultan	1665	+	+
120	Eğri / Eger: Mehmed	1570		
121	Eğri / Eger: Mevlânâ Şeyh Musluhiddin	1606		
122	Eğri / Eger: Ömer Fanî Efendi	1596		
123	Eğri / Eger: Seyyid Abdülkerim İştibî Ef. (Emir Ef.)	1596		
124	Eğri / Eger: Şemseddin Sivâsî (Ahmed Şemsi)	1596		
125	Eğri / Eger: Şeyh Hasan Yümnî Necmeddin Efendi	1596		
126	Eğri / Eger: Şeyh İbrahim Efendi	1596		
127	Eğri / Eger: Şimentornalı Yetmiş Kuruş Dede	1596		
128	Eğri / Eger: Yayabaşızade Hızır İlyas Efendi	1596		
129	Eğri / Eger: Yusuf Hamza Baba	1606		
130	Estergon / Esztergom: Estergonlu Ali Efendi	1663		+
131	Estergon / Esztergom: Kâsım Dede	1570		
132	Estergon / Esztergom: Ömer Fânî Efendi	1605		
133	Estergon / Esztergom: Sarı Saltuk	1605	+	
134	Estergon / Esztergom: Şeyh Ali b. Mehmed	1570		
135	Estergon / Esztergom: Şeyh Hasan Dede	1567		+
136	Estergon : Şeyh Mahmud (Mahmud Râcil Rûmî)			

TARİKATI	AÇIKLAMA
Halvetî	Şeyh Muslihuddîn Efendi'nin halifelerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Hüseyn bin Hasan Zâviyesi Mescidi ve Muallimhânesi Vakfı
<i>Bilinmiyor</i>	Veli Bey Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
Halvetî	Şeyh Muslihuddîn Efendi'nin halifelerinden
Halvetî	Şeyh Muslihuddîn Efendi'nin halifelerinden
Halvetî-Üveysî	Ali Efendi'nin dervişlerinden
<i>Bilinmiyor</i>	İbrahim Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	İbrahim Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Veli Bey Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	İbrahim Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	İbrahim Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	İbrahim Mahallesi'nde ismi kayıtlı
Halvetî	Abdülkerim Şâmî'nin halifesi, Silsilenâme-i Sûfiyye'de kayıtlı
Halvetî	Aynî Dede Bosnavî'nin halifesi
Halvetî	Şeyh Muslihuddîn Efendi'nin halifelerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
Bektaşî	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde değirmeni ve bağı kayıtlı derviş
<i>Bilinmiyor</i>	Hünkar Câmii'ndeki görevlilerin listesinde kayıtlı
Halvetî	Eğri seferinde ordu şeyhi, Dırağman Tekkesi şeyhi
Halvetî	Eğri seferinde ordu şeyhi, Sokullu Mehmed Paşa Tekkesi şeyhi
Halvetî-Şemsî	Eğri seferinde ordu şeyhi
Halvetî	Eğri seferinde ordu şeyhi, Koca Mustafa Paşa Tekkesi şeyhi
Halvetî	Eğri seferinde ordu şeyhi, Cerrah Paşa şeyhi
<i>Bilinmiyor</i>	Eğri seferine katılmıştır, Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
Halvetî	Eğri seferinde ordu şeyhi, Mehmed Ağa Zaviyesi'nin ilk şeyhi
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
Halvetî	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde ismi kayıtlı
Halvetî	Estergon seferinde ordu şeyhi
Rıfâî	Kızılalma Câmii'nde makam türbesi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde değirmeni kayıtlı
Halvetî-Uşşâkî	Kızılalma Câmii'ndeki tekkede ismi kayıtlı
Halvetî-Üveysî	Dimitrofça'daki Ali Efendi'nin şeyhi

NO	YER / SÜFİ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÜRBE	TEKKE
137	Estergon / Esztergom: Şeyh Muhammed			
138	Girgoviçe / Grgurevci: Mehmed Dede	1566-1574		
139	Girgoviçe / Grgurevci: Memişah Efendi	vefâtı 1591-92		+
140	Gırıjgal / Görösgal: Deli Hüsrev	16. yy	+	
141	Gırıjgal / Görösgal: Deli Mehmed	16. yy	+	
142	Göle / Gyula: Ali Baba	1567		
143	Göle / Gyula: Baba Ferhad	1567		
144	Göle / Gyula: Dayı Baba	1567		
145	Göle / Gyula: Mustafa Dede	1567		
146	Hatvan / Hatvan: Bayram Dede	16. yy		
147	Hatvan / Hatvan: Hasan Baba	1665	+	
148	Hatvan / Hatvan: Osman Baba	1570		+
149	Hatvan / Hatvan: Velim Baba	1665	+	
150	Hatvan / Hatvan: Yağmur Baba	1570		+
151	İlok / Újlak : Gündüz Dede	1569		
152	İlok / Újlak : Hızır Dede	1569		
153	İlok / Újlak : İbrâhim Dede	1569		
154	İlok / Újlak : Mecnun Baba	1578	+	+
155	İstolni Belgrad / Székesfehérvár: Baba Bedir	1631		
156	İstolni Belgrad / Székesfehérvár: Muhammed Dede			
157	İstolni Belgrad / Székesfehérvár: Pervâne Dede			
158	Kanije / Nagykanizsa: Mustafa Dede	1653		
159	Kanije / Nagykanizsa: Şeyh Muhammed	1667		
160	Kanije / Nagykanizsa: Şeyh Yusuf Efendi	17. yy		
161	Lipova / Lippa: Âşık Nûri	1579		
162	Lipova / Lippa: Baba Gülâbî	1567		
163	Lipova / Lippa: Dâyi Baba	1567		
164	Lipova / Lippa: Hüseyin	1567		
165	Lipova / Lippa: Hüseyin	1567		
166	Lipova / Lippa: Şeyh Şerif Hindî Mehmed Efendi	1660	+	
167	Lipova / Lippa: Yağmur Baba	1660	+	+
168	Mohaç / Mohács: Derviş Hasan	1580		
169	Mohaç / Mohács: Hindî Baba	1526		
170	Nedaj / Nádasd: Derviş Mehmed b. Muharrem	1570		
171	Nemçe / Nempti : Ali Dede	1569		
172	Nemçe / Nempti : Salih Dede	1569		
173	Ösek / Eszék / Osijek : Bayram Baba		+	

TARİKATI	AÇIKLAMA
<i>Bilinmiyor</i>	Müzedeki eserde ismi yazılı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde ismi kayıtlı
Bayramî	Ahmed Sarban'ın halifelerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Kurd Bey Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Varoş Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Kurd Bey Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Osman Baba Zâviyesi'nin dervişlerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tapu defterinde zâviyesi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tapu defterinde zâviyesi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mecnun Baba dervişlerinden, tahrir defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Mecnun Baba dervişlerinden, tahrir defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde kasaba merkezinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
Halvetî-Sinânî	<i>Silsiletü'l-Mukarrebîn'de kayıtlı</i>
Halvetî-Sinânî	<i>Silsiletü'l-Mukarrebîn'de kayıtlı</i>
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Câmi-i Hassa'da görevli
<i>Bilinmiyor</i>	Vekâyî'u'l-Fuzalâ'da ismi geçmektedir.
<i>Bilinmiyor</i>	Sur dışındaki Hünkâr Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kaledeki Hünkâr Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kaledeki Hünkâr Câmii Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Ferhad Kethüdâ Mescidi Mahallesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kasım Paşa Mescidi Mahallesi'nde kayıtlı
Yesevî	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
Bektaşî	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tımar defterinde ismi kayıtlı, hisar eri
<i>Bilinmiyor</i>	Mohaç seferine katılmıştır bkz Valkovar
<i>Bilinmiyor</i>	Tımar defterinde ismi kayıtlı, hisar eri
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Azap Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Dilsiz Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı

NO	YER / SÜFÎ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÜRBE	TEKKE
174	Ösek / Eszék / Osijek : Hüsrev Baba		+	
175	Pahşa / Paks: Erkoç Baba	16. yy	+	
176	Pahşa / Paks: Gâzî Behram Baba	16. yy	+	
177	Peçuy / Pécs: Abdülbâkî Efendi	1650'ler		
178	Peçuy / Pécs: Ârifî Ahmed Dede	v. 1724		
179	Peçuy / Pécs: Hâfızî Dede	17. yy		
180	Peçuy / Pécs: Halil Dede	17. yy		
181	Peçuy / Pécs: İbrahim Efendi	17. yy		
182	Peçuy / Pécs: İdris Baba	16. yy sonu	+	
183	Peçuy / Pécs: Mahmud Dede	1680		
184	Peçuy / Pécs: Müftüzade Abdülkerim Şeyh Salih	1627		
185	Peçuy / Pécs: Peçevî Mustafa Efendi	vefâtı 1699		
186	Peçuy / Pécs: Recâî Efendi	1610'lar		
187	Peşte / Pest: Ali	1591		
188	Peşte / Pest: Hüdâverdi Dede	1559		
189	Peşte / Pest: Hüseyin Baba	1559		
190	Peşte / Pest: Lâmekânî Hüseyin Efendi	vefâtı 1625		
191	Peşte / Pest: Peşteli Hisâlî	vefâtı 1652		
192	Peşte / Pest: Şeyh Hüseyin Dede	1590		+
193	Pojega / Pozsega: Hasan Efendi	1552	+	+
194	Segedin / Szeged: Ahmed Baba	1570		
195	Segedin / Szeged: Câfer Dede	1570		
196	Segedin / Szeged: Mahmud Dede	1570		
197	Segedin / Szeged: Mehmed Dede	1619		
198	Segedin / Szeged: Sûfî Derviş	1570		
199	Segedin / Szeged: Sûfî Kara Ferhad	1570		
200	Segedin / Szeged: Sûfî Kara Mehmed	1570		
201	Segedin / Szeged: Sûfî Kurd b. Ali	1570		
202	Segedin / Szeged: Sûfî Mahmud	1570		
203	Segedin / Szeged: Sûfî Memi	1570		
204	Segedin / Szeged: Sûfî Rıdvan	1570		
205	Segedin / Szeged: Sûfî Yusuf Nasuh	1570		
206	Sigetvar / Szigetvár: Ahmed Halife	1618		
207	Sigetvar / Szigetvár: Ali Dede (Mevlânâ Şeyh Ali)	vefâtı 1598	+	

TARİKATI	AÇIKLAMA
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
Halvetî-Uşşâkî	Peçevî Mustafa Efendi'nin şeyhi
Mevlevî	Peçevî Mustafa Efendi'nin oğlu, Peçuy Mevlevîhânesi'nin son şeyhi
Mevlevî	Peçuy Mevlevîhânesi'nin şeyhlerinden
Mevlevî	Peçuy Mevlevîhânesi'nin şeyhlerinden
Mevlevî	Peçuy Mevlevîhânesi dervişlerinden
Bektaşî	Türbesi ayaktaadır.
Mevlevî	Peçuy Mevlevîhânesi şeyhi
<i>Bilinmiyor</i>	Tasavvufi eser müellifi
Halvetî-Uşşâkî	Sefine-i Evliyâ'da kayıtlı
Mevlevî	Taşkentli seyyah Mîrek'in eserinde ismi geçmektedir
<i>Bilinmiyor</i>	Dervîş Bey Zâviyesi'nde imam
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde değirmeni kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde ismi kayıtlı
Bayramî	Hasan Kabaduz'un halifelerinden
Bektaşî	Budinli Hisâlî, Hüseyin
<i>Bilinmiyor</i>	Szent Kozma Kilisesi'ni zâviye olarak kullanıyordu
Halvetî-Sinânî	Ulama Paşa Zâviyesi şeyhi
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hüsrev Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hassa Câmi-i Şerîfi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, türbedâr
Halvetî-Cemâlî	Halveti Tekkesi'nde türbe şeyhi, Nûreddinzâde'nin halifesi

NO	YER / SÜFÎ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÜRBE	TEKKE
208	Sigetvar / Szigetvár: Ali Halife	1579		
209	Sigetvar / Szigetvár: Ali Harîmi Bosnavî	vefâtı 1617		
210	Sigetvar / Szigetvár: Bahri Dede	vefâtı 1566		
211	Sigetvar / Szigetvár: Dervîş Mehmed Zillî	1566		
212	Sigetvar / Szigetvár: Ferhad Dede	1618		
213	Sigetvar / Szigetvár: Hacı Sefer	1560'lar		
214	Sigetvar / Szigetvár: Hasan Dede	1579		
215	Sigetvar / Szigetvár: İbrâhim Dede	1617		
216	Sigetvar / Szigetvár: Mehmed Bey	1580		
217	Sigetvar / Szigetvár: Mehmed Halife	1579		
218	Sigetvar / Szigetvár: Mehmed Halife	1587		
219	Sigetvar / Szigetvár: Memi Dede	1618		
220	Sigetvar / Szigetvár: Memi Halife	1618		
221	Sigetvar / Szigetvár: Memîşah	1577		
222	Sigetvar / Szigetvár: Mevlâna Alâeddin	1579		
223	Sigetvar / Szigetvár: Mîrek Muhammed-i Taşkendi	1613		
224	Sigetvar / Szigetvár: Muhammed Belhî	1580		
225	Sigetvar / Szigetvár: Muhammed Halife	1618		
226	Sigetvar / Szigetvár: Murad Firuz	1618		
227	Sigetvar / Szigetvár: Muslihuddin Halife	1579		
228	Sigetvar / Szigetvár: Mustafa	1613		
229	Sigetvar / Szigetvár: Nureddinzâde Muslihuddin Ef.	1566		
230	Sigetvar / Szigetvár: Ömer Gülşenî	1566		
231	Sigetvar / Szigetvár: Receb Dede	1579		
232	Sigetvar / Szigetvár: Şeyh Kâsım	vefâtı 1566	+	
233	Slankamen / Slankamen: Hüseyin Dede	16. yy		
234	Solnok / Szolnok: Baba Ahmed	1642		
235	Solnok / Szolnok: Memi Baba	16. yy	+	
236	Sombor / Zombor: Alagöz Baba	1570		
237	Sombor / Zombor: Hümam Dede		+	
238	Sombor / Zombor: Süfî Bâli	1570		
239	Sombor / Zombor: Süfî Bâli	1570		
240	Sombor / Zombor: Süfî Câfer	1570		
241	Sombor / Zombor: Süfî Hüseyin	1570		

TARİKATI	AÇIKLAMA
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, müezzin
Halvetî-Cemâlî	Türbe şeyhi, Nûreddinzâde'nin halifesi
Melâmî	Sigetvar seferine katılan sûfîlerden
Gülşenî	Kuyumcubaşı, Sigetvar seferine katılanlardan
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, müstahfız
Halvetî-Cemâlî	Türbe şeyhi Ali Dede'nin dervîşi
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, kayyım
Halvetî-Cemâlî	Türbe şeyhi, müellif
<i>Bilinmiyor</i>	Müelliftir
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, dershan
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, hâfız-ı kütüb
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, hatib
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, türbedâr
Halvetî-Cemâlî	Mühimme defterinde ismi kayıtlı
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, imam
Nakşibendî	Halveti tekkesinin misâfirlerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Müstensihdir
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, marangoz
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, marangoz
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, hatib
Halvetî-Cemâlî	Halveti şeyhi İbrâhim Dede'nin oğlu, müstensih
Halvetî-Cemâlî	Sigetvar seferinde ordu şeyhi
Gülşenî	Sigetvar seferine katılanlardan
Halvetî-Cemâlî	Halveti tekkesinde vazifeli, müezzin
<i>Bilinmiyor</i>	Sigetvar seferine şehid
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde ismi kayıtlı
Bektaşî	Tahrir defterinde ismi kayıtlı
Bektaşî	L. Fekete bildirmektedir.
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Kale Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Câmî-i Şerîf Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Hüsrev Hoca Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Turhan Hoca Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Tahrir defterinde Turhan Hoca Mahallesi'nde ismi kayıtlı

NO	YER / SÜFİ İSMİ	TÂRİH KAYDI	TÜRBE	TEKKE
242	Sombor / Zombor: Şaban Baba		+	
243	Tımişvar / Temesvár: Ahmed Dede	1713		
244	Tımişvar / Temesvár: Ali Dede	1631		
245	Tımişvar / Temesvár: Baba Hüseyin	1591'den önce	+	+
246	Tımişvar / Temesvár: Bâli Dede	1602-03		
247	Tımişvar / Temesvár: Câfer İyâni Bey	v. 1611-1614		
248	Tımişvar / Temesvár: Hasan	1587		
249	Tımişvar / Temesvár: Hasan (diğer)	1587		
250	Tımişvar / Temesvár: Hasan Divâne	1595		
251	Tımişvar / Temesvár: Hüseyin	1587		
252	Tımişvar / Temesvár: Mehmed bin Mehmed	1595		
253	Tımişvar / Temesvár: Mustafa Dede	1619-20		
254	Tımişvar / Temesvár: Pervâne Abdullah	1595		
255	Tımişvar / Temesvár: Receb	1587		
256	Tımişvar / Temesvár: Selim Dede	1713		
257	Tımişvar / Temesvár: Şeyh Bâkî Dede	1590		
258	Tımişvar / Temesvár: Şeyh İbrahim Efendi	1714		+
259	Tımişvar / Temesvár: Şeyh Karabaş	1660	+	
260	Tımişvar / Temesvár: Şeyh Muslihuddin	1633		
261	Tımişvar / Temesvár: Şeyh Rıdvan Dede	1633		
262	Tımişvar / Temesvár: Topçu Baba	1713		+
263	Tımişvar / Temesvár: Veli Dede	1591-92		
264	Uyvar / Érsekújvár / Nové Zámky : Estergonlu Ali Ef.	1663		+
265	Uyvar / Érsekújvár / N. Zámky : Mehmed Nazmî Ef.	1663		
266	Vaç / Vác: Hacı Kâsım Dede	1570-1580		
267	Vaç / Vác: Süfî Mehmed	1570-1580		
268	Vaç / Vác: Süfî Süleyman	1570-1580		
269	Valkovar / Vukovár: Gavsî Dede	1569		+
270	Valkovar / Vukovár: Hindî Baba	1526	+	+
271	Varadin / Petrovaradin: Hamza Dede			
272	Varadin / Petrovaradin: Veli Dede			
273	Yanık / Győr: Seyyid Abdülkerim İştibî Ef. (Emir Ef.)	1594		
274	Macaristan / Macaristan : Evliyâ Çelebi	vefâtı 1684		

TARİKATI	AÇIKLAMA
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Topçu Baba Zâviyesi'nde vazifeli
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
Halvetî	Ayverdi'de zikredilmektedir
Halvetî-Sümbülî	Baba Hüseyin Tekkesi'nin dervişlerinden
Nakşibendî	Müellif ve defterdar
<i>Bilinmiyor</i>	Mustafa Paşa Zâviyesi'nde vazifeli
<i>Bilinmiyor</i>	Mustafa Paşa Zâviyesi'nde vazifeli (türbedar)
<i>Bilinmiyor</i>	Mehmed Bey Zâviyesi'nde vazifeli
<i>Bilinmiyor</i>	Mustafa Paşa Zâviyesi'nde vazifeli
<i>Bilinmiyor</i>	Mehmed Bey Zâviyesi'nde vazifeli
Halvetî-Sümbülî	Baba Hüseyin Tekkesi'nin dervişlerinden
<i>Bilinmiyor</i>	Mehmed Bey Zâviyesi'nde vazifeli
<i>Bilinmiyor</i>	Mustafa Paşa Zâviyesi'nde vazifeli, türbedâr
<i>Bilinmiyor</i>	Topçu Baba Zâviyesi'nde vazifeli
<i>Bilinmiyor</i>	Ramazan Ağa Câmîi'nde imam
Halvetî-Celvetî	Vakfiyesi mevcuttur
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kale defterinde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Arşiv kaydı bulunmaktadır
Halvetî	Baba Hüseyin Tekkesi'nin dervişlerinden
Halvetî	Uyvar'daki tekkenin kurucusu
Halvetî-Şemsî	Uyvar seferinde ordu şeyhi, Abdülehad Nûri'nin dervîşi
<i>Bilinmiyor</i>	Vaç Kalesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Vaç defterinde Varoş Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Kâsım Bey Mescidi Mahallesi'nde ismi kayıtlı
<i>Bilinmiyor</i>	Gavzi Dede Zâviyesi, Arslan Mahallesi'nde kayıtlıdır
<i>Bilinmiyor</i>	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde kayıtlı
Halvetî-Sinânî	<i>Silsiletü'l-Mukarrebîn'de kayıtlı</i>
Halvetî-Sinânî	<i>Silsiletü'l-Mukarrebîn'de kayıtlı</i>
Halvetî	Yanık seferinde ordu şeyhi
Gülşenî	Meşhur Türk seyyâhı

EK-4

MACARİSTAN'DA BAZI TARİKAT SİLSİLELERİ*

OSMANLI MACARİSTANI'NDA HALVETÎ-CEMÂLÎ SİLSİLESİ

Sofyalı Bali Efendi 899 / 1484- 1485 İstanbul, Sofya	Kurd Dede → 996 / 1587 <i>Budin</i>	Abdülkerim İştibî → 1015 / 1606 <i>Eğri, Yanık</i>		
	Şeyh Rüstem Budînî → 1566'dan sonra <i>Budin</i>	Mahmud Dede → <i>Budin</i>		
		Piri Baba → <i>Budin, Peşte</i>	Ömer Efendi → <i>Budin, Peşte</i>	
	Nûreddinzâde Muslihuddîn → 981 / 1573 <i>İstanbul, Sigetvar</i>	Ali Dede Bosnevî → 1007 / 1598 <i>Sigetvar</i>	Ali Harîmî → 1026 / 1617 <i>Sigetvar</i>	İbrâhim Dede → <i>Sigetvar</i>
		Bekir Efendi → <i>Budin</i>		

OSMANLI MACARİSTANI'NDA HALVETÎ-SİNÂNÎ SİLSİLESİ

Ümmî Sinan 976 / 1568-1569 İstanbul	→ Nasuh Efendi <i>İstanbul, Eyüp</i>	→ Pervâne Dede <i>İstolni Belgrad</i>	→ Muhammed Dede <i>İstolni Belgrad</i>
--	--	---	--

* Bu silsileler, *Sefîne-i Evliyâ*, *Silsiletü'l- Mukarrebîn*, *Silsilenâme-i Sûfiyye* ve *Clayer 1994*'ten derlenmiştir.

OSMANLI MACARİSTANI'NDA
HALVETÎ-SÜMBÜLÎ SİLSİLESİ

Sünbül Sinan 936 / 1529-1530 <i>İstanbul</i>	→	Aynî Dede 971 / 1563 <i>İstanbul, Saraybosna</i>	→	Şeyh Muslihuddin 982 / 1575-1576 <i>Dimitrofça</i>	Veli Dede Tımışvârî → 1000 / 1591-1592 <i>Tımışvar</i>
					Hüseyin Dede → 1000 / 1591-1592 <i>Dimitrofça</i>
					Bali Dede → 1011 / 1602-1603 <i>Tımışvar, Dimitrofça, Belgrad</i>
					Hasan Hoca → 1016 / 1607-1608 <i>Visoko</i>
					Hasan Hoca → 1009 / 1600-1601
					Mustafa Dede → 1029 / 1619-1620 <i>Tımışvar</i>
					→ Muslihuddin Dede

OSMANLI MACARİSTANI'NDA
HALVETÎ-ÜVEYSÎ SİLSİLESİ

Şeyh Davud Hamid el-Hindî 954 / 1547-1548 <i>Şam</i>	
↓	
Şeyh Mahmud <i>Estergon</i>	
↓	
Ali Efendi 1005 / 1596 <i>Dimitrofça</i>	→ Ali Dede <i>Dimitrofça</i>
	→ Münîrî Belgrâdî 1617 civarı <i>Belgrad, Varad</i>

OSMANLI MACARİSTANI'NDA
HALVETÎ-ŞEMSÎ SİLSİLESİ

Abdülehad Nûri 1061 / 1650-1651 <i>İstanbul</i>	→ Ahmed Budinî 1065 / 1654-1655 <i>Budin</i>	→ Mehmed Efendi ? <i>Budin</i>
--	---	---

OSMANLI MACARİSTAN'INDA
HALVETÎ-UŞŞÂKÎ SİLSİLESİ

Hasan Hüsâmeddin Uşşâkî 1001 / 1592-1593 <i>İstanbul</i>		
↓		
Muhammed Karamânî		Abdûlbâkî Efendi <i>Peçuy</i>
↓		
Mustafa Uşşâkî		
↓		
Emrullah Uşşâkî	→ Abdurrahman Aksarayî Budinî <i>Budin</i>	→ Mustafa Peçevî 1610-1699 <i>Budin, Peçuy, Filibe</i>

SİĞERVAR HALVETÎ TEKKESİ ŞEYHLERİ

Türbe Şeyhi Ali Dede ■ <i>Alaeddin Ali b. Mustafa el-Bosnevi ez-Zigetvari el-Mostarî</i> 1598	→	Ali Harîmî <i>Ali Harîmî</i> Bosnavî 1617	→	İbrâhim Dede <i>İbrâhim Dede b. Ali Harimî</i> 1617'den sonra	→	Mustafa <i>Mustafa b. Şeyh İbrâhim</i> ?
--	---	---	---	--	---	---

PEÇUY MEVLEVÎHÂNESİ ŞEYHLERİ

→	Hâfîzî Dede	→	Halil Dede	→	Ârifî Ahmed Dede (Peçevîzâde)
---	--------------------	---	-------------------	---	--------------------------------------

GÜL BABA TEKKESİ ŞEYHLERİ

---	→	Hacı Dede 1588'den önce	→	Tireli Mehmed Dede 1588'den sonra	---	→	Şeyh Feyzullah 1601
-----	---	-----------------------------------	---	---	-----	---	-------------------------------

OTTOMAN DERVISHES IN HUNGARY

The Kingdom of Hungary, once one of the most powerful states in Europe, was among the countries under the sovereignty of the Ottoman Empire. After the Kingdom of Hungary was defeated at the Battle of Mohács, Suleiman the Magnificent and his successors dominated a large part of the country until 1683. The lands of the Hungarian Kingdom under Ottoman rule are called Ottoman Hungary, and according to today's borders, it covers the whole of Hungary and parts of Slovakia, Croatia, Serbia and Romania. The geography of Hungary, which came under Ottoman rule, was a region that was frequently subjected to warfare during the 150–170 years of Turkish presence. Castles and palaces along the borders changed hands between the Turks and the Austrians many times. For this reason, Ottoman Hungary was not subjected to a systematic policy of population settlement and revitalization similar to that in Rumelia, and apart from soldiers, ruling families and merchants, a settled Turkish-Islamic population and a permanent Ottoman culture did not emerge. Nevertheless, during a century and a half of Turkish rule in Hungary, 1290 architectural monuments were built. Among these, the most important group of buildings (within today's administrative boundaries) were the religious buildings including mosques, masjids, dervish lodges and tombs with 473 units. We found that 127 dervish lodges were active in Ottoman Hungary. We can say that in the 17th century, mosques and dervish lodges were present in almost every castle and fortified outpost (palanka) across Ottoman Hungary.

In general, we can talk about two type of locations of dervish lodges in Hungary. The first is the dervish lodges built by the ruling beys in the city centres as part of a complex including mosques, tombs, baths, etc., such as Toygun Pasha Lodge in Buda, Ferhad Beg and Gazî Kasım Pasha lodges in Pécs. The second type refers to dervish lodges located outside the city, usually on a hill overlooking it. Gül Baba Lodge and Gürz İlyas Baba Lodge in Buda are located on the hills on either side of

the castle. The Baba Sultan Lodges in Eger and the Bektashi Lodge in Pécs are similarly located on high hills. The Halveti lodge in Szigetvár was built on the hill where Sultan Suleiman's tent was pitched during the siege.

In addition to the newly constructed dervish lodges in Hungary, there were also examples where existing buildings were converted. The Bektashi lodge in Székesfehérvár, the Halveti Lodge in Nové Zámky, and the Bektashi Lodge in Pécs were established by converting existing buildings, as were the mosques converted from churches. Szentház Church near Bac Castle was allocated to Rıza Dede, and Szent Kozma Church outside Pest Castle was allocated to Sheikh Hüseyin Dede were converted into a dervish lodge. The Yalı Dervish Lodge on the banks of the Danube in Pest was also an old church. Kızıl Elma Mosque in Esztergom was used by converting only a part of the large church. The other parts of the building were used as the mausoleum of Sarı Saltuk and the Uşşâkî Dervish Lodge. The rooms of the great church in Nové Zámky were also converted into a Halveti Dervish Lodge.

Another important factor in the establishment of dervish lodges in Hungary was the duty of army sheikh. The sheikhs, who were invited to participate in the campaigns in Hungary with the Ottoman army, established new dervish lodges after the conquest, as seen in Szigetvár, Esztergom and Nové Zámky. Bosnalı Ali Dede, one of the caliphs of Nûreddinzâde, who participated in the Szigetvár Expedition as army sheikh, became the first sheikh of the Halveti Dervish Lodge built after the conquest. During Mehmed III's expedition to Eger in 1596, six Halveti sheikhs participated with their dervishes as army sheikhs. Gül Baba and his brother Sümbül Baba participated in the Buda Expedition, Muslihuddin Efendi in the conquest of Gyula, and Hindî Baba in the Mohác Expedition. Sometimes, the sheikhs who participated in these expeditions took charge of the dervish lodges they established in the newly conquered cities and continued to serve there. For example, Sheikh Mahmud, after the second conquest of Esztergom, and Ali Efendi of Esztergom, after the conquest of Nové

Zámky, were assigned to the respective dervish lodges founded in those cities. The Sufis who joined the campaigns not only provided spiritual support to the soldiers through prayers and dhikr, but also actively fought in battle, such as Sheikh Kâsım, who was martyred in Szigetvár. The sheikhs who participated in the campaigns were in a group with their dervishes, and they held a prominent place in the army protocol. It is known that Sheikh Ömer Gülşenî, who participated in the Szigetvár campaign, was accompanied by seventy dervishes.

The majority of dervish lodges in Hungary were located in Buda. Of the thirteen dervish lodges in this area, three were situated in the Tabán neighborhood, while seven were in the large suburb. Behind the Veli Bey Thermal Baths and the Baruthâne Fortress were the Baruthâne Fortress Zaviye, Miftah Baba Dervish Lodge, and Veli Bey Dervish Lodge. On the slope of the hill just above, there was the Gül Baba Dervish Lodge, built in honor of Gül Baba. The Memi Baba Dervish lodge was located outside the suburb walls, between Horoz Gate and Baruthâne (gunpowder house). In the large suburb, there were dervish lodges known by the names of their patrons, located next to Toygun Pasha Mosque and Rüstem Pasha Mosque near Yeni Kapı. The Gazi Gerz Ilyas Dervish lodge, like the Gül Baba Dervish lodge, was also situated on a hill overlooking the fortress. This hill is known today as Gellért Hill, a popular tourist destination. According to the Ayverdi map, the Hindi Baba Dervish Lodge and the Muhtar Baba Dervish Lodge in the Tabán neighborhood were located near the Rudas Thermal Baths. It is likely that the Bali Pasha Dervish Lodge was situated in the Bali Pasha Square within the fortress. Evliyâ Çelebi notes that a zaviye next to the Janissary quarters in the Buda Fortress was functioning as a *dârüşşifâ* (hospital), where patients were cared for by the Janissaries. Old engravings show that the Hızır Baba Dervish Lodge was located in the cemetery on the plains to the west of the fortress. The location of the Çakır Ağa Zaviye is unknown.

The best known of the dervish lodges in Buda is Gül Baba Dervish Lodge. Gül Baba Dervish Lodge was located on the slope

between Gül Baba Tomb and the Danube. In the Foundation of Sokollu Mustafa Pasha, who served as Beglerbeg in Buda for 12 years, the location of the dervish lodge is clearly described by mentioning the property owners of that day. The dervish lodge was built by Yahyâ Paşazâde Mehmed Pasha in memory of Gül Baba between two and seven years after his death (1541). Our knowledge about the founding sheikh of the dervish lodge and those who served after him is very limited. According to Evliyâ Çelebi, Gül Baba Dervish Lodge was the largest of the dervish lodges in Hungary. The Gül Baba Dervish lodge, which has not survived to the present day, had a large square hall for dhikr, separate summer and winter sections, residential rooms, a large imaret (soup kitchen), and dervish cells. There was also a burial area around the dervish lodge and the Tomb. In 1588, Mehmed Dede of Tireli was appointed to replace Hacı Dede, the sheikh of the dervish lodge.

Pécs has the highest diversity of religious orders in Hungary. In addition to Halveti, Uşşâkî, Qadiri, and Bektashi lodges, the only Mevlevi lodge in Hungary is also located here. In Pécs, to the north of the city, outside the city walls, on a dominant hill, now called Tettye (derived from *Tekke*, meaning dervish lodge), are the ruins of the Bektashi Dervish Lodge. This building, which was used as a dervish lodge during the Ottoman period, was originally a palace built by György Szathmary, Bishop of Pécs between 1505 and 1525, by an Italian master. Today, the remains of the walls are exhibited as an open-air museum in the park. The best known of the Sufis from Pécs is Idris Baba, a Bektashi dervish whose tomb survives to this day. The historian İbrâhim Efendi, himself from Pécs, wrote about his encounter with Idris Baba in his work *Târih-i Peçevî*. Ferhad Pasha and Kasım Pasha, two of the beys who ruled in the region, built a complex of dervish lodges alongside the mosques and baths they had built. These dervish lodges disappeared after 1686. Evliyâ Çelebi states that the Ferhad Pasha Dervish Lodge was a Halveti Dervish Lodge. We do not know the location of the Qadiri and Uşşâkî dervish lodges in Pécs. The Mevlevi Lodge of which Hasan Pasha of Gjakova was the

founder, is located outside the city walls in the Hospital Square near the Szigetvár Gate. Only the mosque, which was used as a *semahâne* (dhikr room for sema rituals), has survived from the dervish lodge. It is the only one of the mosques from the Ottoman period in Hungary that has survived to the present day in its original form. The section with the rooms of the U-shaped dervish lodge was demolished after 1686. Mustafa Peçevî, one of the Uşşâkî sheikhs, and his son Peçevîzâde Ârifî Ahmed Efendi, Mahmud Dede, Hafızî Dede and Halil Dede, one of the Mevlevî grand sheikhs, are the well-known sheikhs in Pécs. In Pécs, which Evliyâ Çelebi described by saying all the people of the city, old and young, are dervish-like Persian-speaking men *Mesnevî-i Şerif*, Hafız's *Divan*, Sadi's *Gülîstan and Bostan*, Ömer Hayyam's and Nizami's *Divans* were among the most widely read works due to the influence of the Mevlevi lodge.

One of the famous lodges in Hungary was the Halveti Dervish Lodge located next to the Memorial Tomb of Suleiman the in Szigetvár. Established when the Ottomans began to settle in Rumelia, the lodges became settlements in time and pioneered the establishment of cities. Thanks to these systematically established lodges, new settlements were formed. The best-known example of this situation in Hungary is the Halveti Dervish Lodge in Szigetvár. Built by Sokollu Mehmed Pasha in memory of Suleiman the Magnificent, who died during the Szigetvár campaign, this lodge included a mosque, mausoleum, dervish rooms, library, icehouse, fountain and wards. A wooden wall was built around these structures and a water ditch was opened and turned into a *Palanka* (fortified outpost). The first sheikh of the dervish lodge, which came to be known as *Türbe Palanka* or *Türbe Castle*, was Mevlânâ Sheikh Ali (Ali Dede), the sheikh of Gazi Hüsrev Bey Dervish Lodge in Sarajevo, one of the dervishes of Nureddinzâde Muslihuddin Efendi, who was the army sheikh during the Szigetvár campaign. After Ali Dede, Ali Harîmî and İbrâhim Dede were Sufis who served as sheikhs. Sultan Suleiman's Tomb and the dervish lodge next to it became a place of pilgrimage both Mus-

lims and Christians living in the neighborhood, just like Gül Baba's Tomb in Buda. For the Christians who came to the Tomb Palanka, there were two Christian guides on duty at the tomb. This tomb was also a stopover point for the army coming to Hungary. Soldiers would first stop by this tomb, and after prayers for victory and munajat were made here, as in the mausoleum of Murat Hüdavendigar in Kosovo, they would continue on their way. Finally, Merzifonlu Kara Mustafa Pasha visited the mausoleum of Sultan Suleiman on his way to the Second Siege of Vienna II. The mausoleum and the dervish lodge were demolished in 1690, and the place was forgotten in time. In 2012, TIKa initiated a joint Turkish-Hungarian archaeological study to identify the forgotten tomb of Sultan Suleiman, and the location of the tomb complex was determined.

Our knowledge about the dervish lodges in cities other than Buda, Pécs, and Szigetvár is very limited. In Székesfehérvár, the former capital of the Hungarians, we know only the names of three of the ten dervish lodges mentioned by Evliyâ Çelebi (Gazi Süleyman Pasha, Hacı Pasha and Karakaş Pasha). We do not have information about the sufi orders to which these ten dervish lodges belonged, the dervishes who were trained in them, or their biographies. In Székesfehérvár, where ten lodges are known to have existed, we have not been able to identify any Sufi names other than Pervâne Dede and his dervish Muhammad Dede from Halvetî-Sinânî, recorded in *Silsiletü'l-Mukarrebîn*, and Baba Bedir, who is mentioned in the castle registry.

In Esztergom, there was the Halveti Ali Efendi Dervish Lodge, the Uşşâkî Dervish Lodge in Kızılelma Mosque and the Öziceli Hacı İbrahim Dervish Lodge. After the conquest of Nové Zámky in 1663, Halveti Sheikh Ali Efendi of Esztergom traveled to Nové Zámky and became the head of the dervish lodge established there. The Öziceli Dervish Lodge was probably located next to the surviving mosque. Ömer Deryâ Bey, who wrote about the second Ottoman takeover of the Esztergom Fortress in 1605, praises the veterans of Esztergom by saying

"Her birinin evleri tekye idi / Virdi idi hem namaz-u niyaz idi / Fi sebilillâh gazâ idi işleri / Şâh-ı Merdân Ali'dir başları...(Each of their homes was like a dervish lodge. They would pray and perform their prayers with devotion. They fought to glorify Islam, and their leader was Hazrat Ali.)" This description by Ömer Deryâ Bey shows the influence of Bektashism among the janissaries.

The dervish lodges, which provided services to the people of all religions and beliefs, foreigners, travelers and the sick, were also frequented by many travelers. Travelers visiting Buda, the administrative center of Ottoman Hungary, also visited the dervish lodges and noted down some information.

The most important traveler who visited the dervish lodges in Hungary was undoubtedly Evliyâ Çelebi. The traveler, himself a Gülşenî dervish, also visited the tombs and lodges in the cities he visited, giving very detailed information about some of them and only the names of others. After visiting Gerz Ilyas Baba and Gül Baba in Buda, Evliyâ Çelebi included the couplets he wrote on the doors of the tombs in his travelogue; he described in detail the locations of Hasan Baba and Velim Baba's tombs in Hatvan, and included the dream he had in the Hindî Baba Dervish Lodge in Valkóvár in his travelogue. He also participated in the conversations of Lâmekânî Hüseyin Efendi of Pest. It is thanks to him that we learn the *menâkıb* (hagiographies or anecdotes about saints) of Miftah Baba in Buda, Sarı Saltuk's sarcophagus in his office in Esztergom, and the story of Şimentornalı Yetmiş Kuruş Dede who participated in the Eger campaign. The traveller narrates the *menâkıb* of Deli Hüsrev and Deli Mehmed, the martyrs of Gırıjgal (Görösgal), from the elders who were present at the battle, and notes the story of the brothers Erkoç Baba and Gâzi Behram Baba in the martyrdom in Paks. He also wrote in detail about the Mevlevi Lodge of Pécs in his unique style.

Baron W. Wratislaw, who came to Buda with his embassy delegation in 1591, recorded that he visited a dervish lodge while touring Buda, where about ten dervishes surrounded the sheikh in the center by joining hands and turning their heads left and right while chanting "Allah Hû". This dhikr mentioned

by Wratislaw was probably a Halveti ritual. Giovanni Paolo Zenarolla, who came to the city during the years when Buda was lost, gave brief information about the dervish lodges here. He reported that the Hıdır Baba Dervish Lodge was built of stone and had 15 Bektashi dervishes, that there were 20 dervishes in the Miftah (Mikdar) Baba Dervish Lodge, where all people were helped, and that there were 60 dervishes in the Gül Baba Dervish Lodge, where everyone was treated, no matter who came. Without naming the sheikh at Gül Baba dervish lodge, he wrote that he was a very rich and old man. Zenarolla, who also visited Pest, mentions that 12 dervishes stayed in the Yalı Dervish Lodge by the Danube. He also stated that this dervish lodge was a Christian building. Edward Brown, who visited Gül Baba Dervish Lodge in 1670, writes that the sheikh offered them melon and fruit and gave them a few pieces of silver in return.

Among the visitors of Gül Baba Dervish Lodge was *Bosnalı İntizâmî* (b.1540 d.1612), the 16th century dîvan poet and author of *Surnâme-i Hümayûn*. The poet's *Budin Şehrengizi* (Buda city encomium) book, which he wrote in 1568-69 while he was in charge of the bookkeeping of Sokollu Mustafa Pasha in Buda, includes a section describing the Buda Castle, recreation areas, thermal springs and the Mustafa Pasha Mosque, as well as the Gül Baba Dervish Lodge. According to this *Budin Şehrengizi*, the oldest source on the architectural features of the dervish lodge, Gül Baba Dervish Lodge is an *âsitâne* (a large dervish lodge). The poet states that there was never a shortage of guests at any time, that everyone, big and small, visited with decency, and that the veterans going on an expedition offered sacrifices and asked for help from the spirit of Gül Baba. He also mentions that sacrifices were offered here from all sides, that every guest, no matter how rich or poor, was immediately given a full meal, and that there was an *imâret* where food was plentiful morning and evening, no matter how many guests there were. İntizâmî also mentions that the lodge received a share of the spoils, that Sokollu Mustafa Pasha gave it many grants and spent large amounts of florins, that he sur-

rounded the lodge with walls like a castle, built a masjid and a school, and endowed many hamlets and estates. The poet also mentions the dervishes in the dervish lodge and states that they are all in the service of the dervish lodge at all times, with serdeste in their hands, naked calves, sinews, and arms cauterized, and that they are all people of humble. Again, in the 16th century, Kefevi Hüseyin Efendi (b. 1010 AH / 1601 CE) a follower of the Naqshbandi sheikh Hâja Ahmed Sâdık Taşkendi, visited Gül Baba dervish lodge during the period when Tireli Mehmed Dede was the sheikh (after 1588). Kefevî Hüseyin Efendi wrote a Turkish work called *Raznâme* by collecting the expressions and stories that appeared in the divans and some books of Mushaf-i Sharif, Masnavi-i Ma'nevî, Hâfız-ı Şîrâzî and Abdurrahman Cami, which were common in Ottoman society, and which were suitable for the situation. The author also quoted a couplet from the divan of Abdurrahman Cami during his visit to Gül Baba Dervish Lodge.

After being converted into a church, Gül Baba Tomb was restored to its former function during Sultan Abdülaziz's visit to Europe. It is known that the Gül Baba Tomb had visitors not only from the Ottoman geography but also from India and Turkestan. There are records of visits to Gül Baba by Sheikh Ahmed of the Qadirî order in 1840, Mevlevi İbrahim Hakkı Dede Efendi from Konya in 1850, Hacı Mehmed and Hacı İmam from Mecca in 1860, Sheikh Ahmed, Hasan Safi, Derviş Davud and Veli from Bagdad in 1861, Seyyid Abu Bekir, the *türbedar* of Imam Musa, and Ali Haydar Efendi from Yenipazar, the Sheikh of the Rifaiyya Order, in 1908. In a letter sent from Istanbul to Ruse, Belgrade, Vidin, and Pest, it was reported that Sayyid Haji Abdürrezzak Efendi, a Qadirî Sheikh from India, would visit the Gül Baba Tomb and that he should be shown the necessary respect. Especially in the mid-19th century, due to the increase in the number of official applications to the Ottoman Empire for the visit of Gül Baba, there is a memorandum from the Ministry of Finance regarding the deduction of the per diem given to travelers who traveled to Belgrade via the Danube and from there to Pest.

Among the visitors of Gül Baba was Süleyman Buhârî, the Sheikh of the Özbekler dervish lodge. 35 volumes of manuscripts (Korvina), which had been taken from Buda to Istanbul in the 16th century and kept in Topkapı Palace ever since, were gifted to Hungary by Sultan Abdülhamid II in April 1877. These precious manuscripts were taken to Budapest by a fifteen-member delegation led by Suleyman Buhârî, the Sheikh of the Özbekler Dervish Lodge, and the delegation visited Gül Baba Tomb.

The Pécs Mevlevi Lodge and the Halveti Lodge in Szigetvár, along with the Tomb of Suleiman the Magnificent in Szigetvár, were among the significant landmarks in Hungary, much like the Gül Baba Lodge. Naqshbandi dervish, traveler, and collector Mirek Muhammad of Tashkent visited various places, including Tashkent, Samarkand, Shiraz, Istanbul, and Rumelia, before arriving in Szigetvár in 1613. He stayed for a while at the Halveti Lodge, where he met Pecuylu Recai Efendi and attended the gatherings of the Tomb Sheikh Ali Harimi. During his stay, Mirek completed his work *Şehrî ve Güllî* in Szigetvár.

In Hungary, especially in the dervish lodges in Buda, Szigetvár and Pécs, more than 35 Sufi works that we have been able to identify were written or copied. In Pécs, Müftüzâde Abdülkerim Sheikh Sâlih copied 12 works by Sufis such as Ibn 'Arabî, Mollâ Gürânî, and Şemseddin Sivâsî. Peçevî Mustafa Efendi and his son Ârifî Ahmed Dede were also among the authors. Peçevî Mustafa Efendi has a Persian treatise titled *Şerh-i İlâhî-i Atvâr-ı Seb'a*.

In Szigetvár, we know of 13 works authored by Tomb Sheikh Ali Dede, Tomb Sheikh Ali Harimi's son İbrahim Dede, and his grandson Mustafa Efendi. From the 1587 registry of the Halveti Lodge in Szigetvár, we learn that the lodge housed a library. According to this record, Mehmed Halife was appointed as the hâfız-ı kütüb (a person responsible for preserving and safeguarding books) with a daily wage of five akçes.

Another Sufi work authored in addition to the writings of the tomb sheikhs in Szigetvár is *Mecmu'atu'l-Hakayık*. This work, dated 988 AH (1580-81 CE), was written by Mehmed Bey, the Emir of Szigetvár, addressing topics such as self-discipline and the spiritual journey (seyr-i sülûk). The manuscript, copied by Hafiz Mu-

hammed Belhi, is preserved in the manuscripts section of the Turkish Historical Society Library (TTK) under the catalog numbers Y000452 and Y/0409-1. Sixty years later, in a treatise authored by Ârifi Ahmed Dede, it is mentioned that this work was written at the request of Mehmed Bey, the Emir of Szigetvár.

Unfortunately, our current knowledge about the lodges in Hungary, the dervishes who grew up in these lodges, their biographies, their works, their contributions to Turkish-Islamic culture and Sufism, life around these lodges, etc. does not go beyond knowing the names of some lodges and dervishes. Except for Gül Baba Dervish Lodge, Szigetvár Halveti Dervish Lodge and Mevlevi Lodge in Pécs, our current knowledge about these dervish lodges is almost non-existent. Since the information we have access to is fragmentary, it is not possible to write a complete history of dervish lodges in Hungary, at least for the time being. For example, we know that four of the thirteen dervish lodges we identified in Buda were Bektashi dervish lodges. There is no information about the tariqas of the other dervish lodges. Nevertheless, it is certain from historical documents that Ahmed Budai of the Halveti-Shamsi branch, Halveti-Jamali Bekir Efendi, and Halveti-Ushshaki Abdurrahman Aksarayi were in charge in Buda. The question of which dervish lodges these Sufis served in Buda has not yet been answered. This uncertainty applies to the whole of Hungary.

Of the 127 dervish lodges in Ottoman Hungary, the names, founders and sects of 102 are unknown. Among the known ones, there are 14 Halveti, 9 Bektashi and 1 each Qadiri and Mevlevî lodges. We have identified 274 names of Sufis belonging to dervish lodges in Hungary, sheikhs who participated in expeditions and dervishes who visited these places. As in the case of dervish lodges, the number of Sufis is also unknown. The sect of 168 of the 274 Sufis is unknown. The names of 67 Halveti, 16 Bektashi, 7 Mevlevî, 4 Naqshbandi, 3 Gülşenî, 2 Qadiri, 2 Rîfai, 1 each Melâmî and Yesevî dervishes were identified. We hope that more detailed information will be available in the future with new documents to be identified.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

BOA C.EV. 513/25924
BOA TT.d. 333
BOA TT.d. 480
BOA TT.d. 550
BOA TT.d. 554
BOA TT.d. 570
BOA TT.d. 593
BOA TT.d. 611

BOA TT.d. 662
Ev. K.K. 758/91
VGMA 572/27/20
VGMA 623/184/182
VGMA 1197/21
VGMA 1197/79
VGMA 1223/157

TELİF ESERLER

Ágoston 1994

ÁGOSTON, Gábor (1994) *Macaristan'da Mevlevilik ve İslâm Kültürü*, Osmanlı Araştırmaları, S. XIV, s.1-9, İstanbul.

Aksoy 2006

AKSOY, Hasan (2006) *Nazmi Efendi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.32, s.460-461, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Aktepe 1970

AKTEPE, M. (1970) *Szigetvar Livâsı Kanunnâmesi*, Kanuni Armağanı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.187-202.

Albayrak 2007

ALBAYRAK, Nurettin (2007) *Pir Sultan Abdal*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.34, s.277-278, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Ayverdi 2000

AYVERDİ, Ekrem Hakkı (2000). *Avrupa'da Osmanlı Mimârî Eserleri*, I, II, III, IV, 2. Baskı, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yay.

Bıyık 2015

BİYYIK, Ömer (2015) *1652-53 Tarihli Şer'iye Sicilî'ne Göre Temeşvar*, Karadeniz Araştırmaları Dergisi, Bahar 2015, S. 45, s.233-251.

Bilge 2010

BİLGE, Sadık Müfit (2010) *Osmanlı'nın Macaristanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul

Binark 1993

BİNARK, İsmet (1993) Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Bulunan 164 (Hicrî 935-937/ Milâdî 1528-1531) ve 462 (Hicrî 975/Milâdî 1567-1568) Numaralı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Bosna Vakıfları, Vakıf Haftası Dergisi, Sayı 10, s.207-254.

Bitiçi 2001

BİTİÇİ, Takhidin (2001) *Münir-i Belgrâdî ve Silsiletü'l- Mukarrebîn Adlı Eseri*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bölükbaşı 2015

BÖLÜKBAŞI, Ayşe (2015) *XVI. Yüzyılda İstanbul'daki Halveti Tekkeleri*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.

Câfer İyânî

Câfer İyânî (2001) *Tevârih-i Cedid-i Vilâyet-i Üngürüs (Osmanlı Macar Mücadelesi Tarihi, 1585-1595)*, Hazırlayan: Mehmet Kirişçi, Kitabevi Yayınları, İstanbul

Clayer 1994

CLAYER, Nathalie (1994) *Mystiques, État et Société, Les Halvetis dans l'aire balkanique de la fin du XVe siècle à nos jours*, Brill, Leiden.

Er 2015

ER, Şaban (2015) *Melâmîlik ve Osmânî Devri Melâmîleri*, Kutupyıldızı Yayınları, İstanbul.

Ercan 2003

ERCAN, Özlem (2003) *Peştelî Hisâli Divânı Tahlîli (İnceleme-Metin)*, 2 Cilt, T.C. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Tezi, Bursa.

Erödi 2001

ERÖDİ, Béla (2001) Csok Jása! A Török Küldöttség Látogatásának Emlékkönyve – Çok Yaşa! Türk Heyeti'nin Ziyaretinden Hatıra Kitabı, Çeviren Yılmaz Gülen, Macar Türk Dostluk Derneği Yayınları, Budapeşte.

Evliyâ Çelebi

EVLİYÂ ÇELEBİ (2004) *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*, Haz: Seyit Ali Kahraman, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Evliyâlar Ansiklopedisi

Evliyâlar Ansiklopedisi (1992) 12 cilt, Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul.

Eyice 1996

EYİCE, Semavi (1996) *Gülbaba Tekkesi ve Türbesi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.14, s.228-230, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Eyice 2000

EYİCE, Semavi (2000) *İdris Baba Türbesi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.21, s.484-485, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Fekete 1943

FEKETE, Lajos (1943) *Az esztergomi szandzsák 1570. Évi adóösszeírása*, Budapeşte.

Fekete 1993

FEKETE, Lajos (1993) A hódoltság török levéltári forrásai nyomában, Budapeşte.

Fodor 1997

FODOR, Pál (1997) *Lippa és Radna városok a 16. századi török adóösszeírásokban*, Történelmi Szemle, S.39, s.313-334.

Fodor 2021

FODOR, Pál (2021) 16. - 17. Yüzyıl Osmanlı Kaynaklarında Kanunî'nin Sigetvar'daki Türbe Palankası, Yeditepe Yayınları, İstanbul.

Gölpınarlı 2006

GÖLPINARLI, Abdülbâki (2006) *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul: İnkılap Yayınları

Halasi-Kun 1964

HALASÍ-KUN, Tibor (1964) *Sixteenth – Century Turkish Settlements in Southern Hungary*, Belleten, Ocak 1964, Sayı 109, s.1-72

Hammer 1847

HAMMER-PURGSTALL, J. (1847) *Némelly Pécs Környékén Találtató Török, Arab És Perzsa Feliratokról*, Magyar Académiai Értesítő, 1847/11, s.365-375.

Hanılçe 2021

HANİLÇE, Murat (2021) Veli Baba Menakıbnamesi, Seyyid Veli Baba Sultan Kültür ve Turizm Derneği Yayınları, Alevilik Bektaşılık Yazılı Kaynakları Serisi 1, Ankara.

Hasanov 2019

HASANOV, Sefer (2019) *Kurd Efendi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.Ek-2, s.93-94, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Hegy 2007

HEGYİ, Klára (2007) A török hódoltság várai és várkatonasága I-II-III, Budapeşte

ILIĆ 2003

ILIĆ, Slobodan (2003) *Lâmekânî Hüseyin Efendi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.27, s.94-95, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

İDİZ 2009

İDİZ, Ferzende (2009) *Ömer Fânî Efendi ve Tasavvufa Dair Üç Eseri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum.

İLGÜREL 1995

İLGÜREL, Mücteba (1995) *Evliya Çelebi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c. 11, s.529-533, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

KÁLDY-NAGY 1977

KÁLDY-NAGY, Gyula (1977) A budai szandzsák 1559. Évi összeírása, Budapest.

KÁLDY-NAGY 1982

KÁLDY-NAGY, Gyula (1982) A gyulai szandzsák 1567. És 1579. Évi összeírása, Békéscsaba.

KÁLDY-NAGY 1985

KÁLDY-NAGY, Gyula (1985) A budai szandzsák 1546–1590. Évi összeírásai, Budapest.

KÁLDY-NAGY 2008

KÁLDY-NAGY, Gyula (2008) A szegedi szandzsák települései, lakosai és török birtokosai 1570-ben, Segedin.

KARAČ 2016

KARAČ, Zlatko (2016) *Tursko-islamska arhitektura i graditeljstvo u Hrvatskoj*, Hrvatska i Turska, s.51-72, Zagreb.

KAYA 2007

KAYA, Bilge (2007) *Peşteli Hisâli*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.34, s.254, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

McGOWAN 1983

McGOWAN, Bruce W. (1983) *Sirem Sancağı Mufassal Tahrir Defteri*, TTK Yayınları, Ank.

Mecmu'atü'z-Zara'if

Yahyâ Âgâh Efendi (2017) *Mecmu'atü'z-Zara'if Sandukatü'l-Ma'arif / Osmanlılarda Tarikat Kıyafetleri ve Sembolleri*, Hazırlayan: M. Serhan Tayşi, Hassa Yayınları, İstanbul.

Mehmed Süreyyâ

MEHMED SÜREYYÂ (1996) *Sicill-i Osmani Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye*, Haz: A. Aktan, A. Yuvalı, M. Hülâgü, Sebil Yayinevi, İstanbul.

MİREK 2012

MİREK MUHAMMED-İ TAŞKENDÎ (2012) *Şehri ve Güli*, Haz. B. Kahraman, Y. Öz, Akçağ Yayınları, Ankara.

Moacanin 2007

MOACANIN, Nenad (2007) *Pojega*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.34, s.307, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Nev'izâde Atâî 2000

NEV'İZÂDE ATÂÎ (2000) *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fi Tekmilet-i Şakâ'ik Nev'izâde Atâî'nin Şakâ'ik Zeyli*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.

Osmânzâde Hüseyin Vassâf 2015

OSMÂNZÂDE HÜSEYİN VASSÂF (2015) *Sefîne-i Evliyâ*, Haz. M. Akkuş, A. Yılmaz, Kitâbevi Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

Öngören 2019

ÖNGÖREN, Reşat (2019) *Nûreddinzâde*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.Ek-2, s.360-362, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Peçevî İbrâhim Efendi 1283

PEÇEVÎ İBRAHİM EFENDÎ (1283) *Târih-i Peçevî*, İstanbul.

Saral 2003

SARAL, İsmail Tosun (2003) *Baba Sultan (Dede Sultan)*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Sayı 28, s.215-221.

Saral 2004

SARAL, İsmail Tosun (2004) Tarih Sürecinde Gül Baba Türbesinin İçine Genel Bir Bakış, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 2004, cilt: IX, sayı: 30, s. 193-212

Selânikî Mustafa Efendi

Selânikî Mustafa Efendi (1999) *Tarih-i Selânikî (971-1003/1563-1595)*, Haz: Mehmet İpşirli, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Serdaroğlu 2019

SERDAROĞLU, Murat (2019) XVI. Yüzyılda Osmanlı Hakimiyetinde Tımsıvar Sancağı, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Sakarya.

Silsilenâme-i Sûfiyye

Bkz. Usta 2006

Silsiletü'l- Mukarrebîn

Bkz. Bitiçi 2001

Sudár 2008

SUDÁR, Balázs (2008) *Bektaşi Monasteries in Ottoman Hungary (16th-17th Centuries)* Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaria, S.61 s.227-248

Sudár 2013

SUDÁR, Balázs (2013) *A pécsi İdrisiz baba-türbe*, Budapeşte.

Şeyhî Mehmed Efendi

Şeyhî Mehmed Efendi (2018) *Vekâyi'u'l-Fuzalâ Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli*, YEK Yayınları.

Tayşî 1989

TAYŞİ, M. Serhan (1989) *Ali Dede Bosnevî*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ans., c.2, s.386, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Tütüncü 2009

TÜTÜNCÜ, Mehmet (2009) *Seyahatnâme'de Kitabeler ve Evliyâ'nın Hattat ve Hakkaklığı Hakkında*, Çağının Sıradışı Yazarı Evliyâ Çelebi, Haz.: Nuran Tezcan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.397-412.

Usta 2006

USTA, Muhiddin (2006) *Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsilenâme-i Sûfiyye İsimli Eseri*, T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Velics ve Kammerer 1886

VELİCS, A. ve KAMMERER, E. (1886) *Magyarországi Török Kincstári Defterek I-II*, Budapeşte.

Yılmaz 2015

YILMAZ, Mehmet Emin (2015) *Peçuy Tekkeleri*, Ege ve Balkan Araştırmaları Dergisi, c.2015-2, S.2, s. 165-180.

Yılmaz 2019

YILMAZ, Mehmet Emin (2019) Osmanlı Macaristanı'nda Tekkeler, Türbeler, Şehitlikler ve Mezar Taşları, Vakıflar Dergisi, S.52, s.157-204

Yılmaz 2021

YILMAZ, Mehmet Emin (2021) *Sarı Saltık Araştırmalarına Bir Katkı: Macaristan Estergon'da Sarı Saltık Makam Türbesi*, Hacı Bektaş Veli, Haz. Ahmet Taşğın-Erdal Aksoy, KTB Anma ve Armağan Kitapları Dizisi No. 60, Ankara, s. 136-151.

Yılmaz 2023

YILMAZ, Mehmet Emin (2023) Gül Baba ve Osmanlı Macaristanı'nda Manevî Miras / Gül Baba and Religious Heritage in Ottoman Hungary, TİKA Yayınları, Ankara.

Yılmaz 2003

YILMAZER, Ziya (2003) *Topçular Kâtibi Abdülkadir (Kadri) Efendi Tarihi I*, TTK Yay.

İNTERNET KAYNAKLARI:

Tarih Çevirme Kılavuzu

ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü

teis.yesevi.edu.tr

Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü

tees.yesevi.edu.tr

Osmanlı Nüfus Defterleri

adatbazisokonline.mnl.gov.hu

Kubbealtı Lugatı

lugatim.com

Mehmet Emin YILMAZ
Y. Mimar
mimaremin@gmail.com

1981 yılında Ankara’da doğdu, ilkokulu ve ortaokulu Ankara’da, liseyi Çanakkale’de tamamladı. Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nü bitirdi. Türk Tarih Kurumu’nun Balkanlar’da yürüttüğü *Yurtdışındaki Tarihi Türk Eserlerinin Tespiti Projesi*’nde görev aldı. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü’ne *Bulgaristan Hacıoğlu Pazarcığı’ndaki (Dobriç) Camiler ve Çeşmeler* konulu tezini sunarak yüksek lisans eğitimini tamamladı. Yurtiçi ve yurtdışında muhtelif tarihî eserlere ait koruma-onarım ve müze projeleri hazırladı. Hâlen Ankara’da serbest mimarlık hizmetlerine ve araştırmalarına devam etmekte olup Türk mimarî eserlerini konu alan kitapları ve makaleleri bulunmaktadır.

Kitapları:

- 2013 Macaristan Budin’de Gül Baba Tekkesi ve Türbesi
- 2015 Sigetvar’da Türk Mimârîsi, Türbe Palankası: Kanunî Sultan Süleyman’ın Makam Türbesi
- 2020 Kiliseye Çevrilen Türk Eserleri (1. Baskı)
- 2021 Ekrem Hakkı Ayverdi Usûlüyle Türk Mimârî Eserlerinin Yeniden Tesbiti: Slovakia - Macaristan
- 2023 Gül Baba ve Osmanlı Macaristanı’nda Manevî Miras
Gül Baba and Religious Heritage in Ottoman Hungary
- 2023 Kiliseye Çevrilen Türk Eserleri I-II-III (Genişletilmiş 2. Baskı)
The Turkish Monuments Converted into Churches I-II-III
- 2024 Sultan Abdülaziz Han İçin Hazırlanan Budin Rehberi (Ed.)
- 2024 Macaristan’da Osmanlı Mimarîsi Rehberi
A Guide for Ottoman Architecture In Hungary
- 2025 Peçuy’da Osmanlı Mimarîsi
- 2025 Macaristan’da Osmanlı Kitâbeleri
- 2025 Macaristan’da Osmanlı Vakıfları
- 2025 Macaristan’da Osmanlı Dervişleri

2024
TÜRK-MACAR
KÜLTÜR YILI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

YTB

ISBN 978-975-17-6209-2